LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan
Företagsekonomiska Institutionen

FEKN90
Företagsekonomi -
Examensarbete på Civilekonomprogrammet

VT 2012

Vad har hänt från lag till praxis?

Gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar

Författare:

Axel Fritzdorf

Pernilla Sandström

Handledare:

Johan Dergård

Niklas Sandell

Sammanfattning

Uppsatsens titel: Vad har hänt från lag till praxis? Gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar.

Seminariedatum: 2012-05-31

Ämne/kurs: Magisteruppsats i redovisning, 30 HP

Författare: Axel Fritzdorf & Pernilla Sandström

Handledare: Johan Dergård & Niklas Sandell

Fem nyckelord: Bank, IAS 39, gruppvisa nedskrivningar, lånefordringar, översättning, lag till praxis

Syfte: Syftet med detta arbete är att undersöka hur banker tolkar och tillämpar regelsystemet kring gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar.

Metod: För att fördjupa oss i ämnet har vi valt att genomföra personliga intervjuer med sex respondenter. Utöver detta har vi gjort en studie av tio bankers årsredovisningar där vi jämfört det sätt på vilket de hanterar gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Vårt empiriska material har tolkats med hjälp av vår teoretiska referensram.

Teoretiska perspektiv: Fokus i arbetet ligger på översättningen från lag till praxis (hur bankerna tolkat och valt att implementera reglerna). Vi har således analyserat vårt empiriska material med hjälp av translations- och organisationsteorier.

Empiri: Årsredovisningsstudien gav en god utgångspunkt inför de personliga intervjuerna, vilka har utgjort vårt viktigaste empiriska material. Intervjuerna har gett oss god inblick i bankernas faktiska relation till regelsystemet. Vi har intervjuat Finansinspektionen och fem banker. Bankerna har delats upp i storbanker och lokalbanker. Storbanker: Nordea, Handelsbanken och Swedbank. Lokala banker: Färs & Frosta Sparbank och Sparbanken Syd.

Slutsatser: Vi har dragit slutsatsen att det finns en hel del tolkningsutrymme i ett principbaserat regelsystem så som IFRS. Samtliga intervjuade banker har tolkat reglerna på ett för sin organisation unikt sätt, vilket gjort att det finns en relativ stor spridning i hur reglerna för gruppvisa nedskrivningar tillämpas i praktiken. Trots godkända årsredovisningar finns indikationer på att reglerna i dagens läge inte följs fullt ut av alla parter. Detta torde kunna grundas i att reglernas innebörd inte klargjorts och att poängen med gruppvisa nedskrivningar inte varit uppenbar.

Det finns skillnader i hur gruppvisa nedskrivningar hanteras av lokalbanker kontra storbanker, men det finns även en del skillnader inom respektive grupp. Detta har lett oss till slutsatsen att det stora tolkningsutrymmet medfört svårigheter för intressenter att jämföra olika bankers finansiella rapporter.

Abstract

Title: What has happened between law and practice? Collective impairment of loans.

Seminar date: 05-31-2012

Course: Master thesis in business administration, 30 University Credit Points (30 ECTS)

Authors: Axel Fritzdorf & Pernilla Sandström

Advisors: Johan Dergård & Niklas Sandell

Five key words: Bank, IAS 39, collective impairment, loans, translation, law and practice

Purpose: The purpose with this thesis is to make researches into how banks interpret the law concerning collective impairment of loans and how they put it into practice.

Methodology: In an attempt to deepen our understanding of the subject, we have chosen to carry out personal interviews with six respondents. On top of this, we have studied the annual reports of ten banks. The aim of this study has been to compare the way in which they deal with collective impairment of loans. Our empirical foundation has been interpreted by using carefully chosen theoretical perspectives.

Theoretical perspectives: The thesis is focused on the translation from law to practice (in which ways the banks have interpreted and chosen to implement the rules). Based on this, we have chosen to analyse our empirical foundation by using of translation studies and organisational theories.

Empirical foundation: The study of annual reports provided us with a solid foundation on which we could build our personal interviews. We find the personal interviews very important for our thesis and they have given us a deep understanding of the ways in which the banks relate to the rules they follow. We have interviewed the Swedish Financial Supervisory Authority and five banks. The banks have been divided into major banks and local banks. The major banks: Nordea, Handelsbanken and Swedbank. The local banks: Färs & Frosta Sparbank and Sparbanken Syd.

Conclusions: We have come to the conclusion that principal-based rules such as the IFRS contain quite a bit of room for interpretation. All interviewed banks have had unique interpretations of how to deal with the rules for collective impairment of loans. This has resulted in a wide spread of the ways in which the law is translated into practice. Although clean audit reports, we find indications of the rules not being followed to their full extent by all banks. This could be explained by a situation where the law and the effect of the rules have not been made clear to the users. Thus, leading to a point where the purpose of the law for collective impairment of loans is not appreciated.

Major banks and local banks deal with collective impairment of loans in different ways, but there are differences also within the groups. This has led us to the conclusion that the existing room for interpretation bring about difficulties for stakeholders when comparing annual reports of banks.

Förord

Vi vill framföra ett stort tack till de svenska banker vi intervjuat under arbetets gång och till Finansinspektionen som bidragit med information och stöd. Ytterligare tack vill vi framföra till våra handledare Johan Dergård och Niklas Sandell, som löpande under arbetets gång bidragit med såväl en uppsjö av tvivelaktiga skämtsamheter som konstruktiv kritik (trots att vi inte inkluderat begreppet ”Balanced Scorecard” i vårt syfte). Deras handledning har gjort att vi utmanat oss själva och vågat lägga ribban för arbetet på en hög nivå. Vårt sista tack går till studiekamraterna Daniel Norrlid och Marcus Åberg som gjort oss sällskap i såväl lunchkö som ångest.

Axel Fritzdorf & Pernilla Sandström, Lund 2012

Förkortningar

ATF	The Accounting Task Force
BIS	Bank for International Settlements
CEBS	Committee of European Banking Supervisors
EAD	Exposure at Default
EBA	European Banking Authority
EBF	European Banking Federation
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
EU	Europeiska Unionen
FFFS	Finansinspektionens Författningssamling
FI	Finansinspektionen
GRM	Group Capital Risk Management
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
LGD	Loss Given Default
PD	Probability of Default
RFR	Rekommendationer från Rådet för Finansiell Rapportering
UFR	Uttalande från Rådet för Finansiell Rapportering

Innehållsförteckning

1.Inledning....6
1.1.Problematisering 6
1.2.Introduktion till gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar 7
1.3.Syfte.... 8
1.4.Disposition 9
2.Referensram 10
2.1.Translations- och organisationsteori 10
2.1.1.Dekontextualisering.... 10
2.1.2.När idéer färdas 11
2.1.3.Kontextualisering.... 11
2.1.4.Spridning.... 12
2.2.Modelldesign 13
2.2.1.Förenklad modell när reglerna kom 13
2.2.2.Kapitaltäckningsreglerna 14
3.Metod.... 17
3.1.Tidigare gjord forskning och etablerade teorier.... 17
3.2.Lagar och regler 17
3.3.Empirisk insamling.... 18
3.3.1.Årsredovisningsstudie.... 18
3.3.2.Intervjuer 18
3.3.3.Val av respondenter 19
3.3.4.Hantering av intervjumaterial.... 20
3.4.Tolkning och analys av empiriskt material.... 21
4.Reglerna för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar 22
4.1.Reglernas utveckling.... 22
4.1.1.Gällande regler 22
4.1.2.Utvecklingen fram tills nu 23
4.1.3.Kommande regler 23
4.2.Det gällande regelverket 25
4.2.1.Lagrum.... 25
4.2.2.Reglerna i klartext.... 25
5.Årsredovisningsstudie.... 26
5.1.Hur vi hanterar frågorna utifrån vår tolkning av reglerna 26
5.2.Hur bankerna hanterar frågorna i sina årsredovisningar 27
5.3.Sammanställning av årsredovisningsstudie 29
6.Intervjuer.... 31
6.1.Finansinspektionen.... 31
6.2.Storbanker 35
6.2.1.Nordea 35

6.2.2.Handelsbanken ... 38
6.2.3.Swedbank ... 41
6.3.Lokala banker ... 43
6.3.1.Färs & Frosta Sparbank ... 43
6.3.2.Sparbanken Syd ... 45
6.4.Sammanställning av storbanksintervjuerna ... 47
6.4.1.Allmänt ... 47
6.4.2.Modellen ... 47
6.4.3.Ratingsystemen ... 48
6.4.4.Tolkning av reglerna ... 48
6.5.Intervjuer med lokalbanker ... 49
6.5.1.Allmänt ... 49
6.5.2.Modellen ... 49
6.5.3.Ratingsystemen ... 49
6.5.4.Tolkning av reglerna ... 50
7.Analys ... 51
7.1.Svenska bankers skillnader och likheter avseende hur reglerna gällande gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar tolkats ... 51
7.1.1.Allmänt ... 51
7.1.2.Modellen ... 52
7.1.3.Ratingsystemen ... 52
7.1.4.Tolkning av reglerna ... 52
7.2.Från lag till praxis ... 53
7.2.1.Dekontextualisering ... 53
7.2.2.Spridning ... 54
7.2.3.Kontextualisering ... 55
7.2.4.Identifiering av sex huvudanledningar till de olika tolkningarnas existens ... 56
8.Slutsats ... 59
8.1.Fungerar översättningen från lag till praxis ... 59
8.2.Finns det en gemensam tolkning av reglerna? ... 59
8.3.Tillämpas reglerna så som sig bör? ... 60
8.4.Vidare forskning ... 60
9.Källkritik ... 62
Källförteckning ... 63
Bilaga 1 – Viktiga delar i IAS 39 (FAR SRS, 2010) ... 67
Bilaga 2 – Utdrag från årsredovisningar ... 71
Bilaga 3 del 1 – Intervjufrågor till Finansinspektionen ... 77
Bilaga 3 del 2 – Intervjufrågor till storbanker ... 80
Bilaga 3 del 3 – Intervjufrågor till lokalbanker ... 85
Artikel ... 90

1.Inledning

Arbetet inleds med en problematisering som följs av en introduktion av ämnet gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Problematiseringen tar sin början i translations- och organisationsteorier och knyter sedan an till varför ovanstående teorier är aktuella för arbetets syfte. Kapitlet avslutas med en genomgång av hur arbetet är upplagt och vad de olika kapitlen behandlar.

1.1.Problematisering

När litteratur sprids internationellt översätts texter från ett ursprungligt språk till ett annat. Men översättning sker inte bara på denna arena, utan även när idéer sprids organisationer emellan (Rövik, 2008). Det är osäkert om existerande translationsteorier går att applicera på de fall när regelsättare skapar lagar som sprids till organisationer som förväntas följa dem. Det vill säga när kontextualisering initialt sker på en vertikal nivå och först i ett senare skede sprids horisontellt organisationer emellan. Allt som sprids påverkas av de människor som sprider det och alla människor som medverkar till spridningen tillför energi under resans gång (Korsgaard, 2011). Detta torde ha inverkan på hur en idé utvecklas när den vandrar från en hierarkisk organisationsnivå till en annan. Steget mellan lag och praxis är i regel stort och nedteckningen av en idé till normativa termer kan ta åratal, men mycket tyder dock på att en idé förändras och påverkas under sin färd från en hierarkisk nivå till en annan, alldeles oavsett hur lång denna resa är (Czarniawska, 2005).

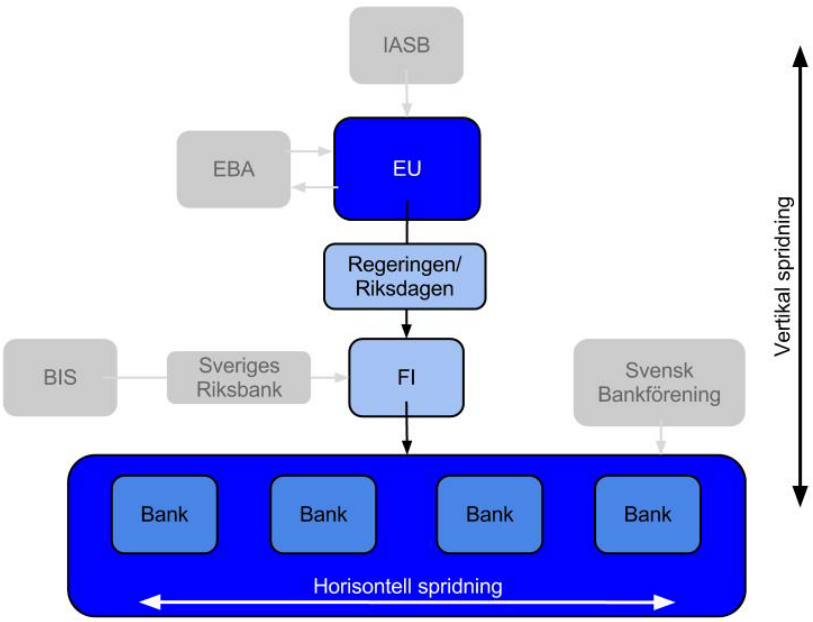

Figur 1 - Organisationerna

Vi har undersökt vad som hänt från lag till praxis genom att undersöka banker och en specifik del av de regler de skall följa. Eftersom reglerna godkänns på EU-nivå är det förhållandet mellan IASB/EU och bankerna som utgör vårt vertikala led och således är kärnan i vår frågeställning, vilket framgår av ovanstående figur. Ett horisontellt led blir aktuellt att hålla i åtanke först när vi utreder bankernas sätt att hantera regelverket i praktiken och vem som inspirerat bankerna. Tidigare forskning av det

vertikala förhållandet mellan lag och praxis är gjord av Czarniawska (2010). Hon drog då slutsatsen att översättningskedjan från beslut till verkställande ibland är väldigt svår att följa och att det ibland är svårt att sätta fingret på vilken orsak som givit vilken verkan. Det specifika förhållandet mellan EU och banker är dock inte särskilt grundligt utrett.

IASB, EU och Finansinspektionen är organisationer som löpande arbetar med regler för banker (Finansinspektionen, 2012 & IFRS Foundation, 2012). Det är dock viktigt att erinra sig om att när en lag är skapad är den inte skriven i sten på så sätt att den inte går att utveckla. Istället kan lagar ses som något levande som alltid skall kunna förändras/förbättras/utvecklas oavsett vilka kostnader detta kan tänkas medföra (Korsgaard, 2011). Hur olika organisationer ser på normer och regler kan skilja sig åt beroende på värderingsordningen mellan regler, traditioner, interna riktlinjer och allmänna råd, precis så som synen på normer och regler skiljer sig åt från individ till individ (Licht, 2008). Kanske är det så att banker tolkat reglerna på olika sätt baserat på argument vilka alla anses valida för den specifika organisationen.

I arbetet har vi valt att fokusera på hur banker i sin redovisning hanterar gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Vi har valt aktuellt fokus med grund i att hanteringen av dessa regler ser olika ut i olika banker. I Finansinspektionens skrivelse (Finansinspektionen, 2009) pekas det på att vissa banker underlåter att göra gruppvisa prövningar av sina krediter. Banker är enbart en form av sektor som kan tänkas vara aktuell för de teorier som används i detta arbete. Det som lett oss in på detta spår är inte bara ren nyfikenhet i kombination med skrivelsen från Finansinspektionen, utan även vår kontakt med en lokal bank. Olsson (2012 [samtal]), som är ekonomichef på banken i fråga, har satt oss in i ämnet och deras aktuella samt kommande rutiner. För den lokala banken är ämnet ytterst aktuellt och de anser att ämnet inte är helt förskonat från frågeställningar. Det mest aktuella området för den lokala banken är vilka modeller och rutiner som gör bedömningarna och nedskrivningarna tillförlitliga. De har valt att till och med 2010 års bokslut inte göra gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Detta är ett beslut baserat på dels osäkerhet gällande hur det skall gå till i praktiken och dels på funderingar kring huruvida de har faktiska behov att göra nedskrivningar eller ej. Utöver detta anser banken enligt Olsson att de är en lokal bank i den bemärkelsen att de har nära kontakt med sina kunder, vilket försvårar en nedskrivning på gruppnivå eftersom eftersläpningen (som kommer att förklaras närmre längre fram i arbetet) torde vara försumbar.

1.2.Introduktion till gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar

Alla banker som lånar ut kapital till externa aktörer måste handskas med den risk det medför (NE, 2012). Hos vissa låntagare är graden av risk tydligare än hos andra låntagare och givetvis är det så att en bank kan välja att neka lån till de låntagare som skulle innebära för stor risk. När en bank har accepterat ett lån blir lånefordran en del i de totala krediter som år för år skall värderas i redovisningen (Bilaga 1, IAS 39 p.58). I början av 2000-talet kom nya regler från Finansinspektionen angående nedskrivning av lånefordringar, vilket framgår genom att läsa de regler som behandlar ämnet i FFFS 1999:14 kontra den då nya FFFS 2001:19. Med de nya reglerna blev det tvunget att pröva alla lånefordringar på ett nytt sätt. Förändringarna innebar huvudsakligen att nedskrivning skulle ske på individuell nivå och att de lånefordringar som inte skrivits ned individuellt skulle grupperas och prövas på gruppnivå (Bilaga 1, IAS 39 p.46 och p.58). Idag har reglerna blivit mer anpassade och mer fullständigt implementerade än när reglerna var nya, men redan i början av

2000-talet gav ämnet och dess frågeställningar upphov till forskning genom Peter Nilssons avhandling (2003) "*Svenska bankers redovisningsval vid reservering för befarade kreditförluster*". De delar av IAS 39 som hänvisas till finns återgivna i Bilaga 1.

Den faktiska nedskrivningen av en lånefordran är det belopp en lånefordran skrivs ned med grund i att det inträffat en händelse som har gjort att kredittagaren i framtiden inte kommer att kunna fullgöra sina plikter gentemot banken. Denna händelse benämns förlusthändelse.(Bilaga 1, IAS 39 p.59) Att föredra är att skriva ner dessa lånefordringar individuellt, eftersom det ger den mest rättvisande bilden av kreditläget. I de fall banker inte har möjlighet att skriva ner lånefordringar på individuell nivå med grund i att information om händelsen inte hunnit komma till bankens kännedom, skall lånefordringarna ordnas i grupper (Bilaga 1, IAS 39 p.64). Nedskrivning skall sedan ske gruppvis. Vid den gruppvisa nedskrivningsprövningen används tidigare historik för att avgöra nedskrivningsbehovet. Förlusthistoriken ska i första hand komma från den egna banken, men finns det ingen sådan historik skall historik från jämförelsegrupper användas (Bilaga 1, IAS 39 VT 89). Mer specifik information om hur bankerna skall hantera sina lånefordringar kommer i kapitel 5 som behandlar regelverket och dess innehåll.

I Finansinspektionens skrivelse (Finansinspektionen, 2009) exemplifieras tre anledningar till bankers avsteg från gällande regelverk. Den första anledningen anges vara avsaknad av ett egentligt behov eftersom kreditprövning sker på individuell nivå. Den andra anledningen anges vara svårigheter med grupperingen av krediterna. Den sista anledningen Finansinspektionen anger i sin skrivelse är att bankerna hävdar att de saknar förluststatistik och därför avstår från nedskrivningarna med grund i att de inte vill göra en godtycklig bedömning. De två sistnämnda anledningarna för bankers faktiska avkall på gällande regelverk avfärdas av Finansinspektionen i deras skrivelse, men har likväl gjort oss nyfikna på varför avsteg valt att göras och hur dessa avsteg motiveras.

Marie Larsson, redovisningsexpert på Finansinspektionen och delaktig i undersökningen som genomfördes 2009, är en av våra respondenter och höll redan vid vår initiala kontakt med om att gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är ett ämne värt att belysa och utreda.

1.3.Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka hur banker tolkar och tillämpar regelsystemet kring gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar.

1.4.Disposition

Figuren nedan åskådliggör hur arbetets delar hänger samman. Under figuren följer en förklaring av de olika delarnas innehåll.

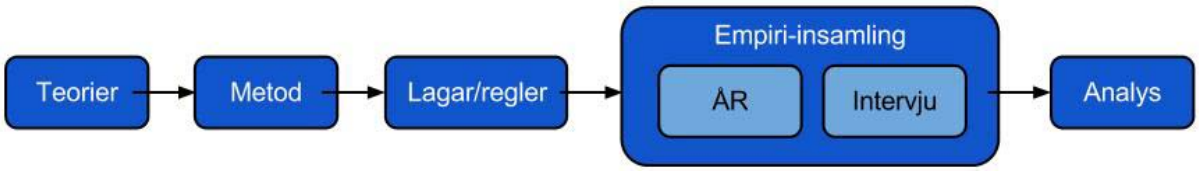

Figur 2 - Arbetets disposition

Arbetet inleds med en undersökning av det som tidigare skrivits om ämnet och en insamling av de modeller och teorier som är aktuella för frågeställningen. För att läsaren skall ha en förståelse för ämnet innan vidare läsning av arbetet, kommer vissa teorier att förklaras mer i detalj.

Nästa del läsaren kommer att möta är vårt metodkapitel där vårt tillvägagångssätt beskrivs. Här går vi ingående in på hur vi genomfört de olika delarna i arbetet, hur intervjuerna gått till och varför vi valt att göra på vissa sätt. Vi kommer även övergripande förklara hur utförandet av analys och liknande gått till rent praktiskt.

I kapitlet efter metodkapitlet behandlas de lagar och regler banker agerar efter. Vi beskriver hur reglerna har utvecklats de senaste tio åren och vilka regler som idag gäller. Utöver detta går vi kort igenom de kommande reglerna. I kapitlet tar vi sedan vidare upp hur dagens regelverk inom området för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar ser ut.

I kapitel 5 presenterar vi vår årsredovisningsstudie. Det empiriska underlaget för denna har varit tio bankers årsredovisningar för bokslutet 2010. Till studien har vi tagit fram ett antal frågor som vi initialt själva har svarat på och som vi sedan använt för att samla in empirin från årsredovisningarna. Syftet med frågorna har varit att undersöka hur bankerna angivit att de i nuläget valt att tillämpa reglerna inom vissa givna områden samt på vilka sätt de väljer att förklara sin tolkning av ämnet.

I det sista kapitlet inför arbetets analys har vi sammanställt intervjuerna som gjorts med Finansinspektionen och diverse banker. Frågorna som ställts under intervjuerna finns att läsa i Bilaga 3. Poängen med intervjuerna har varit att utreda vilka som varit delaktiga i processen från lag till praxis, hur lagen blivit kontextualiserad och hur bankerna arbetar med lagarna rent praktiskt.

I analyskapitlet har vår teoretiska ram i kombination med de faktiska lagarna och vårt empiriska material mynnat ut i en analys där vi ämnat knyta ihop säcken. I analysen har samtliga delar av arbetet vägts in och i detta avsnitt har vi fördjupat oss i materialet samt försökt hitta essensen i frågeställningen. Det är resultatet av analysen som lett oss fram till vår slutsats.

2.Referensram

Grundpelarna i arbetets teorikapitel utgörs av translations- och organisationsteori samt modelldesign och de innehåller alla för arbetet essentiella delar. Intentionen med delkapitel 2.1. är att ur ett brett perspektiv beskriva hur idéer hanteras såväl vid generell spridning som vid skapandet av lagar, detta med grund i att skapa en förståelse för att idéer kan ses som levande och ständigt under utveckling. Den del av arbetets teorikapitel som beskriver modelldesign går i detalj in på hur modeller för gruppvis nedskrivning av lånefordringar ser ut och vad de baseras på.

2.1.Translations- och organisationsteori

2.1.1.Dekontextualisering

IASB[1] och deras skapande av regler är viktig för svenska banker, eftersom reglerna bankerna följer är de som skapats av IASB och sedan godkänts bit för bit av EU. IASB:s specialistgrupp, på för närvarande femton heltidsanställda, har ett fastställt tillvägagångssätt när de utvecklar standarder.(IFRS Foundation, 2012) Skapandet av nya regler tar sin början i idéer, som sedan vidareutvecklas genom exempelvis remissinstansers arbete (Larsson, 2012). Detta kan liknas vid det som Rövik (2008) beskriver som dekontextualisering.

Dekontextualisering består enligt Rövik av avskiljande och generalisering. Avskiljandet är när en idé lyfts ur sitt sammanhang och identifieras. Detta kan liknas vid när IASB:s specialistgrupp avskiljer och försöker identifiera hur specifika redovisningsfrågor (såsom gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar) hanteras i praktiken och de eventuella fördelar och nackdelar som finns. Generalisering kallas det steg i utvecklingen som innebär att det som avskiljts ges en idémässig representation och sedan görs möjligt att applicera på olika organisationer. Rövik (2008) tolkar fenomenet främst ur ett organisationsteoretiskt perspektiv där “best practice” översätts från en organisation till en annan, vilket innebär att avskiljandet sker från en specifik organisation och att generaliseringen sker av ett specifikt sätt att agera. I vårt fall, när lagar skapas, sker inte standardversionen av dekontextualisering. Istället avskiljs ett generellt sätt att hantera gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar, och i samband med generaliseringen vävs olika teorier/erfarenheter/förfaringssätt in (genom IASB:s grupp av på området erkända specialister samt med hjälp av olika remissinstanser)(Larsson, 2012). Vi anser dock att skapandet av IASB:s standarder kan liknas vid Röviks tolkning av uttrycket dekontextualisering. Vilket ord som används för att beskriva detta fenomen spelar mindre roll, Czarniawska & Sevón (2005) har valt att fastställa att en praxis omöjligt kan spridas om den inte först och främst förenklas och nedtecknas i ord eller symboler.

[1] IASB är en grupp inom IFRS Foundation (en privat, ideell organisation med främsta mål att skapa internationellt applicerbara regelverk för redovisning). Den grupp som IASB utgör är den grupp som gör det faktiska arbetet när standarderna utvecklas. IFRIC är den grupp inom IFRS Foundation som tolkar standarderna löpande och publicerar sin tolkning av dem.(IFRS Foundation, 2012) IASB som organisation är aktuell för vårt arbete eftersom det är deras regler som landar i och påverkar de nationella lagstiftningarna. Även om de går via EU och där antas bit för bit, är det i slutändan IASB som är den avgörande faktorn till hur reglerna ser ut.

2.1.2.När idéer färdas

Det finns många forskare som berört ämnet rörande hur idéer färdas alternativt utvecklas (Czarniawska 2005, Korsgaard 2011, Rövik 2008). När IASB samlats och skapat standarder för redovisning, baseras diskussionerna och besluten på idéer om redovisning som ämne (IFRS Foundation, 2012). Redan på detta stadium, när idéer om redovisning gått från tanke till text, har en idé färdats och därmed utvecklats (Czarniawska, 2005). Idéerna som IASB nedtecknat till standarder går vidare till EU för godkännande och sedan vidare till de nationella lagstiftarna för att slutligen landa i bankernas praxis (Finansinspektionen, 2012). Det kan tyckas tydligt hur en text färdas och bit för bit godkänns av olika instanser och i grund och botten kan texten ses som en nedtecknad idé. Med argument såsom att allt som sprids påverkas av de människor som sprider det (Korsgaard, 2011), torde idén (och sättet den tolkas i text och av användare) ha utvecklats under dess färd från lag till praxis.

2.1.3.Kontextualisering

Kontext betyder "det språkliga sammanhang som ett ord eller ett yttrande ingår i" (NE, 2012). Detta ger ett bra avstamp till hur begreppet kontextualisera kan tolkas utifrån ett språkligt perspektiv, nämligen "att placera…i ett speciellt sammanhang" (ibid.). I vårt fall undersöker vi hur lagtexten i IAS 39 har placerats i de speciella sammanhang bankernas verksamheter utgör.

När IASB:s standarder till slut landar på bankernas bord, kan detta åter igen ses med Röviks ögon med hjälp av uttrycket kontextualisering. Rövik (2008) beskriver kontextualisering som skedet när en dekontextualiserad idé anländer till en ny organisation. I samband med detta sker två saker parallellt och till olika utsträckning, nämligen 1) idén präglar organisationen, och 2) organisationen präglar idén. Sättet att identifiera dessa punkter som två existerande skeenden stöttas av Baker (2006), som menar på att ingenting landar i en statisk och passiv kontext. Baker menar istället att kontexter är aktiva och att uttrycket kontextualisering står för just den dynamiska process som översättningen innebär. Det utbyte som sker mellan den grundläggande idén och den organisation som tar emot den, kan med framgång beskrivas som en förhandling (vilket är synnerligen likt Röviks sätt att tala om parallell prägling).

Vermeers skoposteori ((skopus = mening/ändamål) erbjuder en fördjupning gällande en idés kontextualisering, genom att teorin betonar vikten av ambitionen med översättningen och hur ambitionen påverkar slutresultatet (Flynn, 2004). Karaktäristiskt för skoposteorin är att sättet på vilket en översättning kontextualiseras i stor grad påverkas av den organisation som är inblandad, dess kultur och dess traditioner (ibid.).

Ovanstående stycken torde kunna förklara varför alla världens länder inte tar till sig en internationell standard såsom IAS 39 på samma sätt, utan istället anpassar standarden till det specifika landets struktur och kontext. Ett talande exempel på detta fenomen är det sätt Spanien valt att applicera IAS 39 som uppmanar till gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Till skillnad från många andra länder som använder IASB:s standarder (antingen direkt från IASB eller via EU), har spanska myndigheter beslutat att fastställa vissa av de parametrar som ingår i modellerna. Vissa menar att detta inte är i enlighet med IASB:s intentioner, men enligt Saurina (2009) är det spanska

tillvägagångssättet att föredra. Resonemanget kan appliceras på varför olika banker eventuellt tolkar en och samma lag på skilda sätt, vilket styrks av Licht (2008). Licht förklarar olika organisationers sätt att se på normer och regler genom att hänvisa till den prioriteringsordning de har mellan regler, traditioner, interna riktlinjer och allmänna råd. Ytterligare fokus i tidigare nämnda skoposteori ligger på vem som utför själva översättningen (Rövik, 2008).

2.1.4.Spridning

Genom användandet av kedjeteorin kan spridning av idéer ses som en resa på vertikal nivå (Rövik, 2008). I denna teori antas idéer ta sig in i organisationer via ledningen för att sedan löpa nedåt i företaget genom de olika hierarkiska nivåerna. Ledningen ses som den instans som har ett övergripande perspektiv och som har bäst kunskap om hur implementeringen (kontextualiseringen) i organisationen på bästa sätt bör ske. Rövik menar vidare att idén på sin vertikala resa går från abstrakt till konkret genom att den för varje led den passerar blir mer och mer anpassad till organisationen och invävd i det sätt organisationen fungerar. Huruvida detta är aktuellt för frågeställningen eller ej framkommer i våra intervjuer och sedermera i vår analys, då vi undersökt hur centraliserade besluten är och hur delaktiga bankernas enskilda handläggare är när gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar görs.

Svampmodellen är en metafor som står i kontrast till kedjeteorin. Genom denna metafor liknar Rövik (2008) idéer som plötsligt blir vanliga inom en viss sektor vid svampar som poppar upp i skogen. Liknelsens huvudtes är att en idé sprids och tas upp av många olika organisationer på en och samma gång, precis som svampar som växer under marken för att sedan dyka upp på många olika platser samtidigt. Vi förutspår att de flesta bankerna parallellt skapat modeller för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar, detta då lagen som uppmanar till dessa nedskrivningar börjat gälla samtidigt för alla banker. Czarniawska & Sevón (2005) talar om “mode”, vilket kan liknas vid Röviks svampmodell. Sättet de beskriver begreppet mode på är följande:

> ***“Fashion is a collective choice among tastes, things and ideas; it is oriented toward finding but also toward creating what is typical of a given time.”***
> (Czarniawska & Sevón, 2005, s 9)

Mode är ett möjligt tillvägagångssätt för att tolka hur lagen landat hos bankerna och gett upphov till modeller som hos bankerna inte ser likadana ut, men som alla har gemensamma drag. Det är dock problematiskt att enbart se detta ur ett modeperspektiv. Detta eftersom en lag som måste följas är svår att se som en allmän idéströmning som ger banker möjlighet att fritt följa modeströmningar gällande hur de ska hantera en viss fråga. Vi väljer att se lagen som ett övergripande ramverk, inuti vilket bankerna trots allt har ett visst spelrum för individuella tolkningar och modeströmningar.

Det finns ytterligare teorier om hur och varför idéer sprids, bland andra ”framgångsreceptet”. Genom denna metafor försöker Rövik (2008) likna spridning av idéer vid en förändring som fallit väl ut i en specifik organisation och som andra organisationer vill kopiera. De vill ”vara med på tåget”. Problemet när organisationer försöker kopiera framgångsrecept är att recepten kan vara mer eller mindre lämpliga för den aktuella organisationen. Det finns ingenting som stödjer att generellt sett goda idéer är goda idéer för samtliga som anammar dem. När framgångsrecept kopieras för att

organisationer vill verka nytänkande och moderna utåt sett, finns risken att 1) idén inte passar just den organisationen och 2) att idén anammas på pappret men ej i praktiken (Rövik, 2008). Tyvärr är det ett faktum att vissa av dessa idéer, som alltså spridits med grund i att de som tagit de till sig velat förbättra sitt anseende och det sätt människor i allmänhet ser på organisationen, aldrig fullt ut tillåts påverka kärnverksamheten.

2.2.Modelldesign

När reglerna som uppmanar till gruppvisa nedskrivningar kom i början av 2000-talet, gjorde Nilsson (2003) en avhandling om ämnet i stort. Redan då, precis som kan utläsas ur vårt intervjumaterial, utgjorde identifieringen av förlusthändelsen och tiden från den händelsen till nedskrivning de mest komplicerade delarna. I Nilssons avhandling framkom det att banker hade stort tolkningsutrymme och att de alla hade olika sätt att bedöma och värdera sina gruppvisa lånefordringar, vilket ledde till stora skillnader i hur mycket de skrev ned. Bankerna som inkluderats i undersökningen skrev ned allt från 70 procent av sina lånefordringar till noll procent (total avsaknad av gruppvisa nedskrivningar). Det är viktigt att erinra sig om att samtliga av bankerna i avhandlingen uppgav att de följde Finansinspektionens föreskrifter[2] och att de alla genomgående haft rena revisionsberättelser (Nilsson, 2003).

2.2.1.Förenklad modell när reglerna kom

Månsson & Nilsson (2002) lyfter fram en förenklad modell i sin artikel i Balans som de föreslog lämplig att använda. Modellen (Modell 1) ser ut som följer:

$$\textbf{Gruppvis reserv} = A \times F / 12$$

A = antagande om individuellt identifierade förluster under kommande 12-månadersperiod.
F = genomsnittlig fördröjning i månader från att en händelse som ger upphov till en förlust inträffar, tills förlusten blir identifierad på en individuell kredit.

Antagandet om individuellt identifierade förluster under kommande 12-månadersperiod förväntas utgå från bankernas riskklassificering. A påverkas således inte bara av den faktiska summan av krediterna, utan även av att risken för den samlade kreditstocken inom en viss grupp förändras (migration mellan riskklasser).

[2] Finansinspektionen har fått i uppdrag av den svenska regeringen och riksdagen att övervaka företagen på den svenska finansmarknaden (Finansinspektionen, 2012). Finansinspektionen är således det organ som har det utpräglade ansvaret på nationell nivå som nämndes tidigare i arbetet. Svenska banker måste givetvis följa svenska lagar och förordningar, men de är även ålagda att följa av Finansinspektionen utgivna föreskrifter. Föreskrifterna är de bindande regler som utgör en del av Finansinspektionens Författningssamling (FFFS). Den andra delen utgörs av allmänna råd. De allmänna råden är enbart av rådgivande karaktär och ej bindande för exempelvis banker att följa.(Finansinspektionen, 2012)

Den genomsnittliga fördröjningen i månader från att en förlusthändelse inträffar till dess att förlusten blir identifierad på en individuell kredit är en komplicerad fråga. Detta styrks av våra respondenter under arbetets gång. Vi har valt att benämna F som "eftersläpningstid" och begreppet är ett mått på hur länge en bank svävar i ovisshet gällande inträffade händelser som kommer att ha (och i viss mening redan har haft) påverkan på lånefordringarna.

En anledning till varför begreppet eftersläpningstid finns är att förändringar i riskklassificering identifieras först i efterhand. Detta sker exempelvis genom att en kund är sen med betalningarna. En annan anledning till begreppets existens är att en banks interna kontrollsystem sällan kan fånga upp förlusthändelser i samma sekund som de sker, utan att det rimligtvis alltid finns en viss eftersläpning att ta hänsyn till. Denna eftersläpning anses dock kunna variera mellan olika branscher och sektorer, eftersom förlusthändelser sällan påverkar alla branscher på precis samma sätt. (Månsson & Nilsson, 2002) Eftersläpningstid är inte något som förstås med enkelhet, vilket vi hävdar med grund i att det innehåller många subjektiva inslag och en hel del tolkningsutrymme.

2.2.2.Kapitaltäckningsreglerna

I regeringens lagrådsremiss gällande de för den tiden nya kapitaltäckningsreglerna, sammanfattades syftet med kapitaltäckningsreglerna genom att de skulle agera som en stabilisator i det finansiella systemet. Poängen med kapitaltäckningsreglerna ansågs i remissen vara att exempelvis banker skulle hålla en god buffert och därmed kunna möta eventuella förluster, vilket torde leda till ett ökat konsumentskydd.(Regeringen, 2006) Kapitaltäckningsreglerna är omfattande och de för vårt ämne aktuella delarna är IRK-metoden (intern riskklassificering) och det sätt den hör samman med gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar.

IRK-metoden är en officiell lagstadgad avancerad metod som går ut på att mäta intern risk för lånefordringar. Tillstånd för användande ges av Finansinspektionen. Vi kommer således utgå från deras definitioner och sätt att förhålla sig till metodens innehåll.(Finansinspektionen, 2007) Kapitaltäckningsreglerna är ett ramverk som användarna aktivt förhåller sig till och väljer hur de skall tillämpa. Huvuddragen inom IRK-metoden är att exempelvis banker på ett effektivt sätt skall kunna klassificera sina fordringar enligt interna riskklasser. Risken delas därefter in i tre dimensioner (Modell 2):

$$\mathbf{PD \times LGD \times EAD = förväntad\ förlust}$$

I FFFS 2007:1 (Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om kapitaltäckning och stora exponeringar) beskrivs de avancerade modeller för riskklassificering och riskberäkning som banker har tillåtelse att använda. Gemensamt för alla modeller som Finansinspektionen klassificerat som avancerade är att medgivande krävs innan användning (FFFS 2007:1, 1 kap, 1 §).

Finansinspektionens definitioner av de i ovanstående modell ingående parametrar är följande:

PD - *sannolikhet för fallissemang (probability of default) - sannolikheten för att en motpart eller exponering ska fallera inom ett år.*

LGD - *förlust givet fallissemang (loss given default) - den andel av exponeringsbeloppet som institutet förlorar vid händelse av fallissemang.*

EAD - *exponeringsbelopp (exposure at default) - olikt ovanstående mäts detta i absolut belopp och ej i procent.*

Grunderna i FFFS 2007:1 bygger på kapitaltäckningsreglerna och innehållet är således välkänt internationellt sett. I föreskrifterna finns en klar struktur, exempelvis delas olika slags exponeringar upp i aktier, företag, hushåll med flera, där önskat tillvägagångssätt vid värdering gås igenom för varje grupp. Det är viktigt att erinra sig om att de avancerade metoderna enbart är möjliga att tillgå (om medgivande getts) och således inte är ett krav i sig för bankerna att följa. De regler svenska banker följer är IAS 39 samt svenska lagar och föreskrifter, vilket framkommer i vårt empiriska material. Det är den principiella lag- och regelefterlevnaden Finansinspektionen kontrollerar, framförallt om en rättvisande bild ges, och inte vilka exakta modeller som används (detta grundas på våra intervjuresultat och kommer lyftas fram ytterligare i arbetets analysdel).

PD, LGD och EAD är begrepp som läsaren åter igen kommer möta i senare delar av arbetet, vilket föranlett att de här förklaras lite närmare:

PD, probability of default, skall spegla verkliga förhållanden och banker råds därför ha ett flertal olika grupper av krediter. Detta då alla sorters krediter inte uppvisar samma risk för fallissemang, vilket skall återspeglas i val av PD-tal (FFFS 2007:1, 41 kap). Som kan utläsas ur vårt intervjumaterial återfinns delar av PD-talet i bankernas ratingmodeller, det vill säga det sätt de värderar kundens återbetalningsförmåga. I föreskrifternas 41 kap, 7 §, skall en lånefordran anses fallerad antingen genom en subjektiv bedömning att motparten ej längre kommer kunna fullgöra sina åtaganden, eller genom att motparten är mer än 90 dagar sen med en betalning. När detta inträffar anses, för tydlighetens skull, att fallissemanget redan skett. Dock anges flera indikatorer på att ett fallissemang är på väg att ske, exempelvis en migration mellan riskklasser och oklara ärenden eller konkursförfarande. För de banker som använder avancerade modeller skall PD-talet baseras på minst fem års förlusthistorik.

LGD, loss given default, är precis som PD styrt i detalj i Finansinspektionens föreskrifter (för de som väljer att tillämpa modellen fullt ut). LGD-talet kan variera beroende på vilken kreditgrupp en specifik lånefordran tillhör. Det är viktigt att betona att uttrycket “förlust” i LGD åsyftar ekonomisk förlust hänförlig till lånefordran, det vill säga alla direkta och indirekta kostnader som uppstår om en motpart fallerar. Till skillnad från PD, skall LGD-talet baseras på minst 7 år förlusthistorik.(FFFS 2007:1, kap 42)

EAD, exposure at default, gås inte igenom lika grundligt som PD och LGD i kapitaltäckningsreglerna. Dock utgörs exponeringsbeloppet av ett faktiskt belopp. Ett belopp som utgörs av summan av de lånefordringar som prövas på gruppnivå. Uttrycket EAD används inte i dagligt tal (vilket PD och LGD gör), utan begrepp som exponeringsbelopp eller exponering används för att beskriva denna parameter, vilket tydliggörs i våra intervjuer.

Månsson & Nilssons förenklade modell uppvisar många likheter med de internationella riktlinjer som kommer till uttryck i Finansinspektionens föreskrifter om avancerade modeller. Bägge utgår från ett 12-månadersperspektiv och tar hänsyn till exponeringsbelopp och sannolikheter, men det benämns lite olika. Det kan även uppfattas som givet att de föreskrifter som baserats på kapitaltäckningsreglerna är mer utförliga och precisa då de förväntas följas internationellt av många stora kreditinstitut. Avslutningsvis kan tilläggas att reglerna och sättet att hantera gruppvisa nedskrivningar av individuellt värderade lånefordringar nu hunnit utvecklas över en tidsperiod av 10 år, vilket torde ha inneburit en förbättring av de modellerna som används.

3.Metod

I detta kapitel beskrivs det tillvägagångssätt vi valt för att undersöka hur banker tolkar och tillämpar regelsystemet kring gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Eftersom de för ämnet aktuella teorierna redan beskrivits, kommer detta kapitel fokusera på vad som föranlett valet av teorier och modeller. Huvuddelen av vår metodframställning består sedan av en genomgång av hur vi valt att lägga upp insamlingen av vårt empiriska material, där intervjuerna är av stor vikt.

3.1.Tidigare gjord forskning och etablerade teorier

Vi började vårt arbete med att undersöka det som skrivits om ämnet i tidigare litteratur, vilka slutsatser som dragits och vilka teorier och modeller som arbetats fram. Detta för att med grund i teorin kunna analysera vårt intervjumaterial i förhållande till den övriga empiri vi inhämtat.

Vi har, vilket kan utläsas ovan, valt att fokusera på translationsteorier samt de organisationsteorier som belyser spridning av idéer. Orsak till detta fokus är att just vårt sätt att angripa ämnet när vi ställer oss frågan "*Vad har hänt från lag till praxis?*". Vi anser att de teorier vi valt att redogöra för speglar detta fenomen på ett bra sätt. De modeller vi valt att inkludera gällande hur gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar hanteras är generellt accepterade modeller som objektivt sett är viktiga för området. Redogörelsen för modellerna har syftet att förse läsaren med de verktyg som är nödvändiga för att förstå vårt empiriska material. Redogörelsen av teorierna är fundamenta för vår kommande analys och för det sätt vi vill kunna tolka intervjuerna och uppfylla syftet med arbetet.

3.2.Lagar och regler

Lagarna och regelverken är det som ligger till grund för hur de olika bankerna agerar, men innan vi går in på reglernas egentliga utformning har vi valt att redogöra för reglernas utveckling. Efter detta har det utretts vilka regler som gäller för banker i nuläget och vi har valt att lägga lagtexten i Bilaga 1 för de läsare som är nyfikna på dess ordagranna lydelse. Vidare fokuserar vi på vad reglerna säger och hur vägen dit sett ut. Vem har påverkat lagstiftningen och vem har tolkningsföreträde? Vi har undersökt om det finns några riktlinjer för hur banker ska följa regelverken och huruvida de kan välja på vilket sätt de tolkar reglerna eller om det bara finns ett enda accepterat sätt. För denna del av arbetet (som redogör för lagarna) har granskning av lagtext utgjort störst del.

3.3.Empirisk insamling

3.3.1.Årsredovisningsstudie

För att i ett första steg kunna analysera hur olika banker valt att tillämpa reglerna har vi valt att granska tio olika bankers årsredovisningar. Vi har gjort detta för att på ett överskådligt sätt kunna redogöra för hur banker hanterar gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Vi har valt att göra en årsredovisningsstudie eftersom vi i våra intervjuer velat fokusera på den bakomliggande processen och anledningarna till varför bankerna valt att göra som de gjort (i årsredovisningarna anges framförallt siffror och schablonartad text).

Urvalsprocessen har baserats på en vilja att få en så representativ bild som möjligt av läget i svenska banker. Vi har därför valt banker som varierar i storlek och verksamhet. De fyra svenska storbankerna (Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank) står för majoriteten svensk allmänhets inlåning (Svenska Bankföreningen, 2008) och det är därför viktigt för oss att ha med dem i vårt urval. Det finns ett minskande antal svenska sparbanker och de står endast för en liten del av svensk allmänhets inlåning.(ibid.) Det är viktigt för studien att variationen av svenska banker åskådliggörs, vi har därför valt att inkludera Sparbanken Göinge. Vi har valt just denna sparbank med grund i att de är verksamma i samma del av Sverige som de lokala sparbanker vi valt att intervjua. FOREX Bank, GE Money Bank, IKANO Bank, Resurs Bank och Skandiabanken är banker som agerar på nationell nivå, men vars storlekar inte kan mäta sig med de fyra storbankerna. De utgör således skiktet mellan den mindre lokala sparbanken och storbankerna. Genom att ha studerat dessa tio banker har vi fått en generell och överskådlig bild av hur banker i Sverige hanterar gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar.

Ett antal frågor som vi anser vara viktiga har tagits fram för att få en första inblick i hur reglerna efterlevs av bankerna. Vi börjar med att svara på frågorna med utgångspunkt i reglerna (hur vi hade svarat på frågorna om vi hade följt lagen ordagrant). Då det inte finns något bakomliggande syfte för oss att tolka reglerna på något speciellt sätt för att anpassa dem till vårt behov, känner vi att det vi svarar borde representera hur reglerna tolkas “objektivt” på ett bra sätt. Det är möjligt att olika banker kan vara intresserade av att tolka reglerna på för sin bank lämpligt sätt. Det skulle ge en missvisande bild om vi enbart sett till bankernas olika tolkningar av reglerna. Efter att vi besvarat frågorna utifrån vårt perspektiv, vänder vi oss till de tio ovan angivna bankernas årsredovisningar och besvarar frågorna igen utifrån deras perspektiv. Vi har valt att generellt sett inte ange vilka specifika banker som säger vad. Mer information om de specifika bankerna lämnas istället i Bilaga 2.

3.3.2.Intervjuer

Eftersom vårt arbete behandlar hur organisationer och till viss del individer har tolkat lagar som sedan blivit en del av organisationens praxis, är det på detta sätt vi angripit frågeställningen. Vi är intresserade av att undersöka vad som hänt mellan lag och praxis, hur bankerna tolkar och tillämpar regelsystemet kring gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar, hur detta skett och på vilka grunder. Vi har med grund i detta syfte valt att ha som ambition att intervjua de personer på bankerna som varit delaktiga i processen, som mött lagarna, som översatt dem till deras banks kontext och som i nuläget arbetar med dem. Det viktiga i vår studie är inte hur lagarna och reglerna praktiskt efterlevs,

utan varför. Detta är en subjektiv variabel, vilket är motivet till att vi valt att genomföra intervjuer där vi utgör det instrument som med hjälp av teoretisk grund och jämförelse av empiriskt material tolkar svaren.(Backman, 2008)

Vi har haft en önskan att i så stor utsträckning som möjligt använda oss av personliga intervjuer med personer på plats. Anledningen till detta är att vi ville kunna föra ett resonemang, ställa följdfrågor och vara delaktiga när intervjun utvecklades. Det är även ett faktum att det är viktigt att vi vet vem vi intervjuar, att det är rätt person, med rätt kompetens och som är insatt i frågan. Om intervjuer skickas via e-post finns risk för att nämnda komponenter faller mellan stolarna.

Vi har använt oss av personliga intervjuer med grund i att vi velat få så kvalitativ information som möjligt. Intervjuerna har utgått från teman med en rad temaspecifika frågor. Teman fungerade som stolpar för intervjuerna för att vi skulle få så likvärdig information som möjligt från intervjuerna. Vi hade möjlighet att flyta ut lite om vi hade varit för snäva i våra frågeformuleringar och låta intervjun till mångt och mycket anpassas till den respondent vi intervjuade, i den grad vi kände att det fanns behov för detta. Vi ville på detta sätt få fram bankernas ståndpunkt i de olika frågor som var intressanta för arbetet, samtidigt som bankerna gavs utrymme att komma med tillägg som kunde bidra till vår analys.(Bryman & Bell, 2005) Frågorna vi ville ha besvarade skickades ut till respondenterna cirka en vecka innan intervjuerna, detta huvudsakligen för att de skulle hinna förbereda sig på frågorna. Det finns visserligen en risk med att skicka ut frågorna i förväg, då respondenten ges möjligheten och tiden att förbereda svar som inte alltid är de vi söker utan snarare de svar som respondenten vill ge. Vi tror att respondenternas möjlighet till förberedelse medfört att vi kunnat få mer korrekta och utförliga svar, samt att vi lättare skulle få svar på alla våra frågor. Detta då frågorna är av den karaktär att respondenten i vissa fall varit tvungen att konsultera kollegor och leta upp vissa uppgifter för att kunna ge rättvisande svar. Intervjufrågorna finns bifogade i Bilaga 3.

Vi har i så stor utsträckning som möjligt gjort ljudupptagning av intervjuerna för att senare kunna sammanfatta dem till text för lättare och bättre analys. Samtliga intervjuer med bankerna har spelats in, dock fick vi tyvärr inte spela in intervjun med Finansinspektionen. Detta är en ståndpunkt Finansinspektionen har gällande alla intervjuerna av samma karaktär som vår.

3.3.3.Val av respondenter

Då alla svenska banker har samma krav på sig (FFFS 2008:25, kap 1, 1 §), vilket kommer diskuteras vidare i kapitlet som behandlar regelverken, har ingen begränsning behövts göras gällande huruvida de följer samma regler eller ej vid val av banker som skall undersökas i arbetet. Vi har valt att undersöka hur regelverken ser ut i nuläget, eller mer specifikt hur de såg ut inför årsbokslutet 2010.

Vi valde att intervjua Finansinspektionen då det är den myndighet som existerar mellan IASB/EU och bankerna i Sverige. Finansinspektionen avgör vilka organisationer som har rätt att bedriva bank- och finansieringsverksamhet i Sverige och kan i praktiken begränsa de lagar som kommer från EU genom sina författningar. Detta innebär att Finansinspektionen innehar en funktion där de tolkar och analyserar lagen, vilket i högsta grad påverkar bankerna. Finansinspektionen var vår första respondent och de gav oss verktyg som kom till användning när vi skulle förstå de modeller och tillvägagångssätt som var aktuella i bankerna. Vi har utöver Finansinspektionen valt att intervjua

medarbetare på ett flertal olika svenska banker. Vår önskan har varit att respondenterna skulle utgöras av personer med stort ekonomiskt ansvar på banken alternativt stort kompetens inom just gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Eftersom det finns fyra dominerande banker i Sverige, var vår ambition att intervjua dem alla. Trots att de fyra storbankerna har sina säten i Stockholm valde vi att intervjua dessa på plats. Detta gjorde vi eftersom vi ansåg att de intervjuer där vi har ögonkontakt med respondenterna skulle vara av högre kvalitet än exempelvis intervjuer per telefon. Intervjuerna vi genomfört har till viss del inneburit skissande av modeller och många följdfrågor och den fysiska närheten till respondenterna har bidragit till att kommunikationen blivit mer flytande och flexibel samt att risken för missförstånd till viss del har eliminerats.

Efter intervjun med Finansinspektionen, intervjuade vi tre av de fyra storbanker(Nordea, Handelsbanken och Swedbank). På grund av begränsat tidsutrymme under vårt besök kunde vi ej genomföra någon intervju med SEB (som annars var positivt inställda till arbetets syfte). Efter storbanksintervjuerna intervjuade vi två lokalbanker som är verksamma inom vår del av Sverige (Färs & Frosta Sparbank och Sparbanken Syd). Det finns ett begränsat antal lokala banker i Skåne och trots ihärdiga försök att få till stånd en intervju med Sparbanken Öresund har de valt att inte deltaga. Detta är till nackdel för arbetet, eftersom de är en stor spelare på det regionala område vi utgått ifrån. Sparbanken Öresund hänvisar till att de endast gör gruppvisa nedskrivningar i liten utsträckning, *"I Sparbanken Öresund tillämpar vi så gott som uteslutande nedskrivningsbehov individuellt. Vi har en mycket liten portfölj där vi gör gruppvisa nedskrivningar på ett väldigt förenklat sätt."* (Sparbanken Öresund, 2012)

Mer ingående presentation av de företag som inkluderats och de personer som intervjuats kommer i kapitel 6.

3.3.4.Hantering av intervjumaterial

När alla intervjuer genomförts sammanställde vi dem. Inledningsvis sammanställde vi intervjuerna med grund i de anteckningar vi tog under respektive intervju. Då vi spelade in de flesta intervjuer vi genomförde hade vi möjlighet att i efterhand lyssna på dem och komplettera texten vi hade skrivit med det som eventuellt missats eller misstolkats. Trots att intervjuerna var strukturerade med frågor, följdes inte dessa fullt ut under intervjuerna, eftersom vi valde att låta bankerna på mer fri basis redogöra för sitt tänkesätt och sina modeller. Med grund i detta och då vi inte hade behov att tolka på vilket sätt respondenterna svarade på våra frågor, så valde vi att inte göra en fullständig transkribering av intervjuerna. Vi har istället valt att lyssna och sammanfatta intervjuns viktigaste delar.

Vår ambition har varit att vara så öppna som möjligt i den text vi publicerar. Dock vet vi att det inte är säkert att bankerna vill vara lika öppna som vi. När vi sammanställt intervjuerna och var nöjda med det vi hade fått fram i text, skickade vi ut sammanställningarna till respektive respondent. Detta gjorde vi med grund i att respondenterna skulle kunna gå igenom och godkänna publicering av det som skrivits. Genom detta förfarande kunde vi dessutom få besked på om vi misstolkat något eller inte. Sammanställningen av intervjuerna låg till grund för analysen av bankernas hantering av reglerna.

3.4.Tolkning och analys av empiriskt material

I slutet av kapitel 5 och 6 sammanfattas och till viss del tolkas resultatet av vårt empiriska material, såväl årsredovisningsstudien som intervjuerna. Intervjuerna delas in i grupperna “storbanker” och “lokalbanker” och eventuella likheter samt skillnader identifieras. Dessa delkapitel kan ses som en förberedelse inför vår analys.

Arbetets analys utgörs av kapitel 7. Vi börjar med en analys av vårt empiriska material genom att vi lyfter fram generella likheter och skillnader mellan banker i Sverige. Vi har sedan fortsatt genom att analysera dessa likheter och skillnader med hjälp av translations- och organisationsteorier gällande dekontextualisering, spridning och kontextualisering. I analysens slutskede har vi identifierat sex punkter som kan ses som förklaringar till varför banker tolkar och tillämpar reglerna för gruppvisa nedskrivningar så som de gör.

I arbetets slutsats (kapitel 8) återges analysens resultat och vi ger förslag på hur resultatet av vårt arbete kan vidareutvecklas i framtida forskning.

4.Reglerna för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar

Detta kapitel syftar till att informera läsaren om vad som skett på området för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar de senaste åren. Vi vill skapa en förståelse för hur mycket som de facto har skett på området. Denna utveckling är något som kunnat påverka de aktuella svårigheter banker upplever att reglerna medför. Kapitlet beskriver sedan de gällande reglerna i klartext.

4.1.Reglernas utveckling

4.1.1.Gällande regler

Svenska banker skall tillämpa så kallad lagbegränsad IFRS. Detta innebär att de principiellt lyder under samma lagar som andra europeiska kreditinstitut, nämligen de av EU[3] antagna reglerna från IASB. Principiellt på så sätt att de svenska bankernas användning av de av EU antagna IFRS-reglerna begränsas av svensk lag. Svenska företag skall följa ÅRL (SFS 1995:1554), men redan i det inledande kapitlet anges särskilda regler för kreditinstitut. Den lag som svenska banker skall följa är således inte ÅRL, utan ÅRKL (SFS 1995:1559) - lag om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. ÅRKL är den lag som är aktuell för svenska banker. I 5 kapitlet 5 § ÅRKL anges vidare att regeringen (genom myndigheten Finansinspektionen) får ge ut föreskrifter om exempelvis löpande bokföring och om hur årsredovisningen skall upprättas vilket ge gör genom sina författningar (FFFS). I vår fråga om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är det IAS 39 som är det huvudsakliga ramverket. Utöver detta är det FFFS 2008:25 som är mest aktuell.

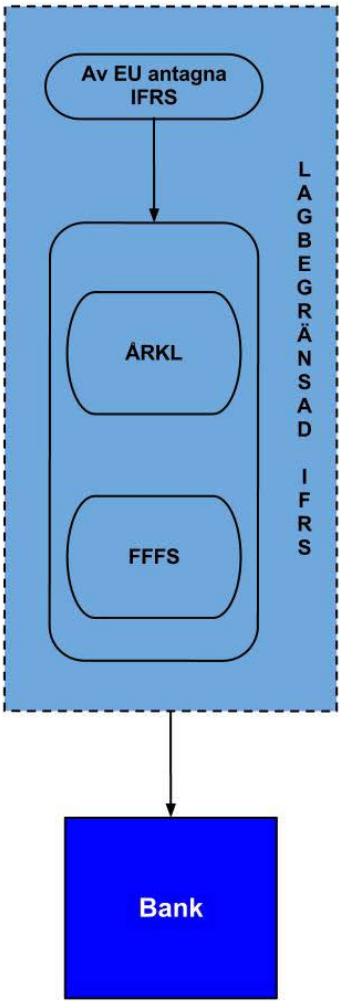

Figur 3 – Lagarnas vertikala väg från EU till banker

För att tydliggöra kan sägas att svenska banker (de som räknas upp i SFS 1995:1559 1 Kap 1 §) skall följa svensk lag och sedan tillämpa av EU antagna IFRS-regler (och endast i den mån svensk lag ej hanterar en specifik fråga). Det är ett faktum att Finansinspektionens föreskrifter inte går stick i stäv med övrig i EU gällande lagstiftning.

[3] Målet i EU är att det ska finnas regler som appliceras på samma sätt oavsett i vilket EU-land du befinner dig. Svenska regler påverkas således i stor utsträckning av EU genom förordningar som är direkt gällande, men även genom direktiv som stegvis blir en del av vår nationella lagstiftning.(Finansinspektionen, 2012) De europeiska regelverken för redovisning härstammar från IASB, vilka utvecklar det internationella regelverket IFRS. EU har valt att hantera regelverken på så sätt att de bit för bit godkänner reglerna istället för att implementera dem i oredigerat format. De enligt EU godkända IFRS-reglerna skall de noterade företagen alltjämt sedan 2005 använda sig av (IFRS Foundation, 2012). EU är en viktig aktör på så sätt att det är deras vilja och ambition som till mångt och mycket påverkar lagstiftningen i Sverige. Svensk lag för kreditinstitut är synnerligen påverkad av den lag som gäller i EU generellt.

FFFS:erna innehåller snarare förtydligande och kompletteringar (Larsson, 2012). När Finansinspektionen förtydligar och kompletterar regelverket ligger de övriga internationella tolkningarna till grund (exempelvis BIS[4]). Även svenska traditioner och sätt att hantera landets finansiella sektor har en viss påverkan på eventuella förtydliganden och kompletteringar.

4.1.2.Utvecklingen fram tills nu

Den första januari 2002 kom nya regler från Finansinspektionen angående bankers hanterande av förväntade kreditförluster. Med dessa nya regler hade Finansinspektionen uppdaterat och förnyat sina tidigare föreskrifter. Finansinspektionen hade tagit fram reglerna inspirerade av Basel-kommitténs ”*Sound Practices for Loan Accounting and Disclosure*” från 1999, samt vävt ihop denna med den då gällande IAS 39. Detta mynnade ut i den nya FFFS 2001:19 vilka är de första reglerna i Sverige som uppmanar till gruppvisa nedskrivningar. Under de kommande åren utvecklades området mycket (Nilsson, 2003). Tyngst vägande vid införandet av de då nya reglerna från Finansinspektionen var skälet att bankerna skulle kunna redovisa kreditförluster mer periodiskt korrekt. Detta skulle öka transparensen och slutligen det finansiella systemets stabilitet.

Finansinspektionen har sedan FFFS 2001:19 uppdaterat reglerna på området en gång. Detta gjorde de genom FFFS 2002:22, vilken sedan upphävdes av FFFS 2007:15 (som helt enkelt bara innehåller en hävning och inga nya regler på området) med verkan från utgången av 2006. Som nämns tidigare har det tillkommit en ny FFFS efter att FFFS 2007:15 upphävdes. Den nu gällande är FFFS 2008:25, som inte explicit behandlar gruppvisa nedskrivningar utan som snarare hänvisar till de internationella reglerna.

4.1.3.Kommande regler

4.1.3.1.Övergripande

I nuläget är ytterligare uppdateringar av IAS 39 inte aktuella. IASB håller istället på att byta ut IAS 39 mot IFRS 9 (IFRS Foundation, 2012). IFRS 9 är reglerna kring Finansiella Instrument. EU har ännu inte antagit den nya förordningen som dock börjar gälla i Sverige när den antagits av EU. Enligt IASB:s implementeringsplan skulle IFRS 9 bli standard den första januari 2013. Detta datum har under hösten 2011 flyttats fram till att bli första januari 2015 (Rundfeldt, 2011).

Svenska Bankföreningen har i ett tidigt skede varit kritisk till den nuvarande översynen av IAS 39 och senare speciellt till förslaget om nedskrivning för kreditförluster. Bankföreningen anser att IASB behöver göra en behovs- och en konsekvensanalys. Detta för att om bankerna skall följa reglerna kommer de tvingas till stora kostnadsökningar. Innan förslaget går igenom anser Svenska Bankföreningen att förslaget måste testas och gås igenom ytterligare. De tror vidare att förslaget

[4] BIS är banken för centralbankerna och är en viktig del av arbetet för global ekonomisk stabilitet. Ungefär 60 staters centralbanker är medlemmar i BIS, inkluderat Sveriges Riksbank.(Bank for International Settlements, 2012) Sveriges Riksbank är givetvis involverade i en uppsjö internationella projekt och samarbeten, och genom delaktigheten i BIS är Sveriges Riksbank en del i framtagningen av normer för finansiella system. Särskilt fokus ligger på bankernas mest fundamentala uppgifter och hur regler samt arbetsförfarande ska fungera i symbios.(Sveriges Riksbank, 2011) Eftersom Sveriges Riksbank agerar på uppdrag av den svenska riksdagen, leder dess arbete ofta i slutändan till nya lagar och förordnande.

kommer innebära större konjunktursvängningarna vilket står i kontrast till förslagets intention att minska dem.(Svenska Bankföreningen, 2012)

Svenska Bankföreningen

Svenska Bankföreningen är en förening som företräder sina medlemmar i Sverige för att skapa förutsättningar för dessa att erbjuda sina tjänster och produkter. Medlemmarna i föreningen består av banker samt finansbolag och hypoteksbolag som ingår i bankkoncernerna. Medlemmar är på senare tid även utländska bankers filialer som verkar i Sverige. Totalt har föreningen 32 medlemmar. Föreningen jobbar både nationellt och internationellt för att företräda sina medlemmar gentemot myndigheter.(Svenska Bankföreningen, 2012)

Svenska Bankföreningen sitter med i dels statliga utredningar och kommittéer och dels i referensgrupper vid olika departement. En viktig uppgift som föreningen jobbar med är utformningen av nya lagar och regler som påverkar bankerna. Detta gör de genom att dels lämna synpunkter på förslag till nya lagar och föreskrifter och dels genom att aktivt föreslå förändringar i regelverken. En annan viktig sak föreningen arbetar med är utvecklingen av regelverk och standardisering mellan bankerna. Föreningens arbete sker till stor del genom European Banking Federation (EBF) när den ska arbeta gentemot EU och andra internationella organ.(ibid.)

Alla de stora banker vi intervjuat anser att Svenska Bankföreningen är en mycket viktig del i hanteringen av nya lagar och regler. Flera gånger per år samlas bankerna i Svenska Bankföreningen för att tillsammans tolka reglerna och försöka komma fram till en gemensam bild av dessa. Alla anser att de tillsammans strävar mot att likrikta sina sätt att hantera reglerna även om det sedan praktiskt inte hanteras exakt likadant.

4.1.3.2.Kommande IFRS 9

Hur de nya reglerna som skall ersätta IAS 39 kommer att se ut är ännu ej fastställt, men det finns vissa indikationer på hur de framtida reglerna kommer se ut. Det som kan sägas om de framtida reglerna är att det finns ett par stora förändringar som troligtvis kommer införas. Dels kommer bankerna vara tvungna att ta i beaktande det totala förväntade nedskrivningsbehovet en lånefordran har under sin livstid och dels kommer reglerna att kretsa kring tre stycken “buckets”. “Bucket 1”, “bucket 2” och “bucket 3”. I “bucket 1” läggs de mest säkra fordringarna. I “bucket 2” läggs de som behöver skrivas ned på gruppnivå och i “bucket 3” läggs de som behöver skrivas ned på individuell nivå.(IFRS Foundation, 2011) Vad våra respondenter anser om de framtida reglerna tas upp i de respektive intervjusammanställningarna.

4.2.Det gällande regelverket

4.2.1.Lagrum

Som tidigare beskrivits är IAS 39 den idag gällande lagtexten. Denna utfärdas av IFRS och har sedan godkänts av EU. Förutom IFRS ska bankerna även följa ÅRKL (SFS 1995:1559), RFR 2 samt FFFS 2008:25. I fokus för arbetet ligger reglerna kring gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Den del av IAS 39 som utgör essensen i vårt ämne, är följande:

"Om ett företag fastställer att det inte föreligger några objektiva belägg för nedskrivning av en enskild bedömd finansiell tillgång, oavsett om den är betydande eller inte, inkluderar företaget tillgången i en grupp av finansiella tillgångar med likartade kreditriskegenskaper och bedömer kollektivt tillgångarnas nedskrivningsbehov."

(Bilaga 1, IAS 39 p.64)

4.2.2.Reglerna i klartext

En bank börjar med att göra nedskrivningsprövning på individuella poster. De poster som efter denna prövning skrivits ned prövas inte på gruppnivå (Finansinspektionen, 2009).

De lånefordringar som inte skrivits ned på individuell nivå delas in i grupper. Uppdelningen är baserad på lånefordringarnas kreditriskegenskaper och grupperna genomgår sedan en prövning där nedskrivningsbehovet utreds.(Finansinspektionen, 2009) Ett nedskrivningsbehov föreligger om det inträffat en förlusthändelse efter att lånets initiala redovisning. Detta gäller dock endast om det tillförlitligt går att hänvisa att förlusthändelsen haft negativa effekter på det framtida uppskattade kassaflödet hänförligt till aktuell kredit.

Det är viktigt att poängtera att alla lånefordringar som inte skrivits ned på individuell nivå måste ingå i den gruppvisa prövningen. Det finns ett undantag för detta, vilket är aktuellt om det inte finns någon grupp att inkludera en specifik lånefordran i. Även om en bank kommit fram till att det inte finns något nedskrivningsbehov för en specifik fordran skall den således ändå ingå i en gruppvis prövning. Detta för att det trots allt kan finnas tillräckligt med information för att på gruppnivå göra en nedskrivning. (Finansinspektionen, 2009)

De gruppvisa nedskrivningarna av lånefordringar bygger på tidigare förlusthistorik. Om inte detta finns inom banken, skall banken använda historik från en jämförelsegrupp och justera denna för att passa den specifika banken.(FAR SRS, 2010 [IAS 39 VT.89])

Det är viktigt att framhålla att nedskrivningar som skall ske på gruppnivå grundas på inträffade händelser som ännu ej har kunnat identifieras individuellt. Samtidigt skall det baseras på förlusthistorik från tidigare perioder. Händelserna kallas förlusthändelser och kommer påverka de uppskattade framtida kassaflödena negativt (Bilaga 1, IAS 39 p.58-59). Frågan som kan ställas grundat på detta är hur följande kan fungera ihop: 1) nedskrivningar skall endast ske om det har inträffat en förlusthändelse och 2) bankerna skall använda sig av en historik. Är det då inte bara en statistisk metod som används vid värdering av de gruppvisa nedskrivningarna? Vi hoppas i arbetet kunna besvara detta.

5.Årsredovisningsstudie

I detta kapitel har vi tagit fram ett antal specifika frågor som behandlar området gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Dessa frågor tolkar vi inledningsvis själva och använder sedan ett antal årsredovisningar för att se hur dessa behandlar frågorna. Kapitlet avslutas med resultatet av denna undersökning.

5.1.Hur vi hanterar frågorna utifrån vår tolkning av reglerna

Vilka regler hänvisar bankerna till att de använder?
Enligt lagen är det lagbegränsad IFRS som skall användas. Detta innebär av EU antagna IFRS begränsade av de svenska redovisningslagarna, föreskrifter och allmänna råd från Finansinspektionen och rekommendationer från Rådet för Finansiell Rapportering (RFR)(Finansinspektionen, 2009).

Hur värderar bankerna en lånefordran?
Upplupet anskaffningsvärde, baserat på effektivräntemetoden, skall användas vid värdering.

När gör bankerna nedskrivningsprövning för individuella respektive gruppvisa lånefordringar?
Vid varje rapportperiods slut ska en prövning göras för att se ifall det föreligger ett nedskrivningsbehov (Bilaga 1, IAS 39 p.58). Nedskrivning på individuell nivå måste göras om fordran är enskilt betydande. Är den inte enskilt betydande så räcker det med en gruppvis nedskrivning, men får fortfarande skrivas ned individuellt (Bilaga 1, IAS 39 p.64).

Hur grupperar bankerna sina lånefordringar för gruppvis prövning?
Finansiella tillgångar som har värderats till upplupet anskaffningsvärde skall, om de inte skrivits ned på individuell nivå, grupperas i grupper med likartade kreditriskegenskaper (Bilaga 1, IAS 39 p.64). Om det i banken inte finns en grupp med likartade kreditriskegenskaper görs inte någon nedskrivningsprövning på gruppnivå.

När anser bankerna att det finns ett nedskrivningsbehov (individuella, gruppvisa)?
Nedskrivningsbehov föreligger endast om det finns objektiva belägg för att en eller flera förlusthändelser har inträffat efter att tillgången redovisades första gången och att det går att tillförlitligt uppskatta att denna/dessa händelser påverkar det uppskattade framtida kassaflödet. Endast inträffade händelser skall tas i beaktande. Inte framtida händelser som förväntas skapa förluster, oavsett hur säkert det är att dessa inträffar (Bilaga 1, IAS 39 p.59).

Vad gör bankerna med nedskrivningsbehovet?
Nedskrivningen är det som är skillnaden mellan det redovisade värdet och nuvärdet av alla uppskattade framtida kassaflöden diskonterade till den finansiella tillgångens ursprungliga effektiva ränta. Värdet ska antingen skrivas ned direkt eller via ett avsättningskonto. Nedskrivningsbeloppet skall redovisas i resultatet.(Bilaga 1, IAS 39 p.63) Nedskrivningsbeloppet skall återföras om beloppet som skrivits ned minskar under efterföljande period och minskningen objektivt kan hänföras till en händelse efter nedskrivningen. Det redovisade värdet kan dock aldrig överstiga det belopp som hade existerat om nedskrivningen aldrig skett.(Bilaga 1, IAS 39 p.65)

5.2.Hur bankerna hanterar frågorna i sina årsredovisningar

Följande är en sammanställning av det vi har kommit fram till genom observation av årsredovisningarna. I Bilaga 2 finns en mer utförlig text i form av en grov sammanställning av hur bankerna skriver i sina rapporter. Med utgångspunkt i frågorna har vi tittat närmre på de delar av den grova sammanställningen som är intressant för arbetet. Ibland är svaren ordagrant samma, detta då många har tagit meningar direkt ifrån lagtexten. Hos andra skiljer sig orden åt men innebörden är densamma. Med detta vill vi visa att det är svårt att jämföra årsredovisningar och att det inte alltid är självklart hur bankerna hanterar de gruppvisa nedskrivningarna.

De banker vars årsredovisningar som vi undersökt är följande (en mer utförlig beskrivning av urvalsprocessen finns i kapitel 3.3.1.):

- **FOREX Bank**
- **GE Money Bank**
- **Handelsbanken**
- **IKANO Bank**
- **Nordea**
- **Resurs Bank**
- **SEB**
- **Skandiabanken**
- **Sparbanken Göinge**
- **Swedbank**

Vilka regler hänvisar bankerna till att de använder?

Tabell 1 - Regler svenska banker följer

	Lagbegränsad IFRS	IFRS som antagen av EU	Tolkningar av IFRS enligt EU	FFFS 2008:25	FFFS 2009:11	ÅRKL 1995:1559	RFR	UFR	Europalag-stiftningen
FOREX Bank				■		■			
GE Money Bank		■	■	■		■	RFR 1	■	
Handelsbanken		■	■	■		■	RFR 1	■	
IKANO Bank	■	■	■			■	RFR 2		■
Nordea		■	■	■	■	■	RFR 1	■	
Resurs Bank	■			■		■	RFR 2.3		
SEB		■	■	■		■	RFR 1	■	
Skandiabanken		■		■		■	RFR 1	■	
Sparbanken Göinge	■			■	■	■	RFR 2.3		
Swedbank		■	■	■		■	RFR 1	■	

Det är olika hur bankerna beskriver vilka regler de följer, även om det vid en genomgång ser ut som om de i grunden följer samma regler. Ibland skiljer sig detaljeringen åt och bankerna har stundtals inte tagit upp vissa delar som annars skulle kännas självklara. Sju av tio banker hänvisar till att de använder sig av IFRS så som den är antagen av EU. Övriga, förutom FOREX, hänvisar till lagbegränsad IFRS vilket borde innebära att de också använder sig av IFRS som den är antagen av EU. FOREX nämner inget om vilken bas de har i sina regler. IKANO hänvisar både till IFRS enligt EU och att de genom sina olika regelföljande tillämpar lagbegränsad IFRS.

Av de sju banker som följer IFRS enligt EU hänvisar sex stycken till tolkningar av denna i olika detaljnivåer. Exempelvis specificerar Nordea att det handlar om tolkningar gjorda av IFRIC.

Samtliga banker hänvisar till ÅRKL 1995:1559. Samtliga utom IKANO hänvisar till att de följer FFFS 2008:25. Nordea och Sparbanken Göinge tar även hänsyn till FFFS 2009:11.

Sex av tio banker hänvisar till RFR 1, två till RFR 2.3, en till RFR 2 och en inte till någon RFR överhuvudtaget.

Sex av tio banker hänvisar till att de hämtar inspiration från UFR:er, varav en av bankerna specificerar dessa till att vara UFR 2, 4 och 8.

IKANO är den enda som hänvisar till Europabolagslagstiftningen.

Hur värderar bankerna en lånefordran?
Samtliga undersökta banker värderar sina lånefordringar på samma sätt, nämligen till upplupet anskaffningsvärde.

När gör bankerna nedskrivningsprövning för individuella respektive gruppvisa lånefordringar?
Samtliga kreditinstitut har valt att göra prövningarna vid samma tillfälle oberoende om det handlar om individuella eller gruppvisa lånefordringar. Däremot skiljer sig detta tillfälle åt mellan de olika instituten. Två av bankerna hänvisar till att de gör nedskrivningsprövningen på balansdagen, tre hänvisar att de gör det vid rapportillfället, en hänvisar till såväl balansdag som rapporttillfälle och tre banker specificerar inte prövningstillfället i sina årsredovisningar. En bank menar att de gör en nedskrivningsprövning först när det finns indikation på ett nedskrivningsbehov.

Vi ser ingen skillnad mellan balansdagen och rapporttillfället. Antingen menar bankerna samma tillfälle (men beskriver den på olika sätt), eller finns det en skillnad som inte framgår tydligt vid en analys av årsredovisningarna.

Hur grupperar bankerna sina lånefordringar för gruppvis prövning?
Även här skiljer sig benämningarna och beskrivningarna åt, även om det för det mesta är samma som gäller för alla bankerna. Det tål att tänkas på är att även om det inte framgår i årsredovisningarna kan bankerna i praktiken hantera de gruppvisa nedskrivningarna på samma sätt. Med detta menas att den information som visas i vår sammanställning inte tvunget behöver vara en fullständigt korrekt spegling av hur bankerna hanterar ämnet i praktiken. Olika banker kan använda samma begrepp för olika fenomen, samt olika begrepp som identiska fenomen.

Hos Sparbanken Göinge saknas information om hur grupperingen av lånefordringarna sker. Resterande information baserar alltså på de övriga nio bankerna. Det som är gemensamt för de flesta bankerna (åtta av nio) är att de samlar lånefordringarna i grupper baserade på likartade kreditriskegenskaper. Vissa kallar det ”liknande ekonomiska egenskaper”. Det är endast SEB som inte tar upp kreditriskegenskaperna för sitt var av grupperingsstrategi. Tre av bankerna grupperar de mindre fordringarna (de som inte är enskilt betydande). En av dessa menar också att detta görs utan att lånefordringarna först prövas på individuell nivå.

När anser bankerna att det finns ett nedskrivningsbehov (individuella, gruppvisa)?
Alla bankerna anser att det föreligger ett nedskrivningsbehov om det finns objektiva belägg som visar att det har inträffat en eller flera förlusthändelser. Vissa av bankerna (tre av tio) nämner dock inte ordet förlusthändelse. De objektiva beläggen som nämns är i stort sätt samma hos samtliga banker, nämligen exempelvis:

- Betydande finansiella svårigheter
- Ett avtalsbrott (exempelvis uteblivna eller försenade betalningar)
- Beviljande av långivaren av en eftergift som annars inte hade övervägts av långivaren
- Att låntagaren sannolikt kommer att gå i konkurs eller liknande
- Upphörande av en aktiv marknad för tillgången i fråga
- Observerbara uppgifter som tyder på en minskning av en grupps framtida kassaflöden
- Negativa förändringar i betalningsstatus för låntagare i gruppen
- Inhemska eller lokala ekonomiska villkor som har koppling till uteblivna betalningar

Handelsbanken anser att det finns behov för nedskrivningsprövning när det finns objektiva belägg för att en lånefordrans återvinningsvärde understiger dess bokförda värde.

Vad gör bankerna med nedskrivningsbehovet?
Samtliga banker redovisar nedskrivningen som en kreditförlust i resultaträkningen.

5.3.Sammanställning av årsredovisningsstudie

I detta delkapitel går vi närmre in på hur det i praktiken ser ut mellan bankerna och belyser huruvida bankerna hanterar reglerna lika eller olika.

Angående frågan om vilka regler som bankerna följer ser vi inte att det finns någon praktisk spridning. Alla verkar använda sig av det lagstadgade “lagbegränsad IFRS” och det är endast FOREX som inte tar upp vad de följer för regler. Dock finns det inget som säger att FOREX inte skulle följa samma regler och de krav som ställs torde innebära att även FOREX i praktiken använder sig av “lagbegränsad IFRS” (men inte anger det explicit i sin årsredovisning). Alla banker utom en använder sig av RFR och hälften hänvisar till UFR. Alla utom IKANO tar upp att de följer FFFS 2008:25, vi anser därmed att majoriteten av de undersökta bankerna i slutändan använder sig av i stort sett samma regler. Dessutom, med grund i hur vi svarade på samma fråga, har vi kommit fram till att bankerna följer de reglerna som de skall följa, även om det inte alltid är lika tydligt att de gör det som vi hade önskat oss.

Angående frågan om hur bankerna värderar sina lånefordringar ges ett förhållandevis tydligt svar. Det är uppenbart i samtliga årsredovisningar vi undersökt att bankerna värderar sina lånefordringar till upplupet anskaffningsvärde. Detta är precis det vi svarade på frågan själva, vilket tyder på att alla banker vi undersökt gör på det sätt regelverket uppmanar till.

Bankerna vi undersökt nämner oftast ganska tydligt i årsredovisningarna vid vilket tillfälle de väljer att göra nedskrivningsprövningar. Det som överrensstämmer hos alla banker vi undersökt är att ingen av dem gör någon skillnad på om det är en nedskrivningsprövning för en individuell fordran

eller en grupp av fordringar. Alla väljer således att göra dessa bägge nedskrivningsprövningar vid ett och samma tillfälle. Detta tillfälle skiljer sig dock något åt mellan de olika bankerna. Vissa anger att prövning sker på balansdagen och vissa anger att prövning sker vid rapporttillfället. Vi likställer dock balansdagen med ett rapporttillfälle, även om detta går att tolka på olika sätt. En av bankerna väljer att göra sina nedskrivningsprövningar när de ser en indikation på att det föreligger ett nedskrivningsbehov.

Som kan utläsas av IAS 39 p.58, skall en nedskrivningsprövning ske vid varje rapportperiods slut. Detta stämmer bra överens med bankernas val av nedskrivningstillfälle. En bank som väljer att göra nedskrivningsprövningen först vid indikation på nedskrivningsbehov kan mycket väl följa reglerna, så länge de gör nedskrivningsprövningen inför varje rapporttillfälle. Gör de prövningen mitt i en period kan det dock tolkas som att det strider mot reglerna. Det står tydligt i reglerna att det är just vid slutet av perioden som prövningen skall göras, ordagrant står det *"Ett företag ska per varje rapportperiods slut bedöma huruvida det finns objektiva omständigheter som tyder på att en finansiell tillgång eller en grupp av finansiella tillgångar behöver skrivas ned."*(Bilaga 1, IAS 39 p.58) Detta kan dock även tolkas som att det skall ha gjorts en prövning som vid slutet av perioden används vid bedömning av nedskrivningsbehovet.

Angående hur bankerna grupperar lånefordringarna inför sina nedskrivningsprövningar, skiljer sig ordvalen åt så pass mycket att det är svårt att göra en klar jämförelse. Dock är innebörden av orden ibland precis samma. En av bankerna nämner inte alls i årsredovisningen hur de grupperar sina lånefordringar. Även om inte alla banker benämner grupperingen på samma sätt, gör alla likadant (utom SEB). Bankerna grupperar lånefordringarna efter likartade kreditriskegenskaper. Ett par av bankerna säger att det är de fordringar som inte är enskilt betydande som grupperas. Bankerna gör här precis som reglerna i IAS 39 p.64 säger, nämligen att lånefordringarna grupperas efter likartade kreditriskegenskaper samt att det är de som inte är enskilt betydande som prövas på gruppnivå.

Bankernas bedömning av när det finns ett nedskrivningsbehov överensstämmer mellan bankerna och kan ses som korrekta gentemot reglerna. Det som alla bankerna skriver i sina årsredovisningar är att de anser att det föreligger ett behov av nedskrivning när det finns objektiva belägg för att en förlusthändelse inträffat, även om alla banker inte namnger det likadant. De exempel på objektiva belägg som bankerna räknar upp är huvudsakligen en uppräkning av de exempel som anges i IAS 39 p.59. Detta visar tydligt att bankerna använder sig av reglerna och att de använder reglerna som mall när de upprättar sina årsredovisningar.

Samtliga banker har valt att redovisa de gruppvisa nedskrivningarna i sina resultaträkningar som en kreditförlust. Även detta överensstämmer med de regler de är ämnade att följa. Regeln angående redovisningen står i IAS 39 p.63.

6.Intervjuer

Vi har i detta kapitel sammanställt de intervjuer vi genomfört. Innan publicering av materialet har det godkänts av respondenterna, detta med grund i att informationen är nära gränsen för vad de anser vara sekretess. Sammanställningarna kommer i den ordning vi gjort intervjuerna och en djupare sammanfattning av innehållet återfinns i kapitel 6.4 och 6.5. där vi tolkar storbankerna och lokalbankerna var för sig.

6.1.Finansinspektionen

Finansinspektionen är bankernas kontrollorgan. De svenska bankerna är ålagda att jämte de svenska lagarna även följa Finansinspektionens föreskrifter, vilka kallas FFFS. Finansinspektionen ger utöver föreskrifter även ut råd, dessa är dock endast av just rådgivande karaktär.(Finansinspektionen, 2012) Finansinspektionen har grupper av redovisningsexperter som sitter med i internationella organ för att påverka framtida regelverk och vidareutveckling av de redan existerande regelverken. Ett av de internationella organ Finansinspektionen finns representerad i är Baselundergruppen ATF (The Accounting Task Force) vilka agerar på global nivå. Ett annat är EBA[5], vilka agerar på EU-nivå.

På Finansinspektionen intervjuade vi redovisningsexpert Marie Larsson som är tillförordnad redovisningschef för enheten Redovisning Bank. Larsson har tidigare arbetat på revisionsbyrån KPMG och var sedan sin början på Finansinspektionen delaktig i den granskning av årsredovisningar som gjordes 2009 gällande just gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Larsson ingår utöver detta i Baselundergruppen ATF och har därmed god insikt i såväl nuvarande som kommande regler på området.

<u>Mellan Finansinspektionen och EU</u>
I nuläget finns det ingen på Finansinspektionen som har varit med delaktig löpande gällande utvecklingen av reglerna på området för gruppvisa nedskrivningar för individuellt värderade lånefordringar. Larsson anser det således vara svårt att sia om huruvida Sverige varit tidiga ute med regler på området eller ej, dock är det ett faktum att Finansinspektionen tagit upp ämnet i sina föreskrifter alltjämt sedan i början av 2000-talet och att det då skiljde sig från IFRS regler till viss utsträckning.

Gällande frågan om vad som styr i vilken grad Finansinspektionen väljer att begränsa av EU antagna IFRS med hjälp av sina författningar, fick vi ett långt och ingående svar. I stort kan sägas att det finns två olika begränsningar av de av EU antagna IFRS. Den första är ÅRKL och den andra är skatteskäl (genom Finansinspektionens FFFS). Utöver detta finns direktiv som begränsar. Anledningen till att

[5] Den specifika övervakningen av bankverksamheter i de europeiska medlemsländerna sker av EBA. Denna myndighet har framförallt en viktig funktion vid utvecklingen av hur banktillsynen bör utformas samt hur regler ska efterföljas.(Finansinspektionen, 2012)(European Banking Authority, 2012) EBA påbörjade sin verksamhet i början av 2011, men de övertog helt enkelt ansvarsområdena från dåvarande CEBS (EBA, 2012). I CEBS:s Electronic Guidebook (Committee of European Banking Supervisors, 2012) lyfts det fram att det är de enskilda medlemsländerna som har det utpräglade ansvaret för hur beslut som tagits på EU-nivå implementeras på nationell nivå. Detta ansvar inbegriper såväl hur reglerna teoretiskt appliceras samt hur de praktiskt efterlevs av bankerna i landet.

ÅRKL begränsar de av EU antagna IFRS, är att det helt enkelt är svensk lag och att svenska kreditinstitut (banker) således är ålagda att följa dem (i juridisk person). Skatteskäl påverkar Finansinspektionens begränsning av de av EU antagna IFRS framförallt indirekt från RFR - Rådet för Finansiell Rapportering. RFR ger ut redovisningsråd som ofta påverkar skattesitsen för företag positivt, vilket Finansinspektionen anser bör gynna även finansiella företag. Det bakomliggande argumentet är att redovisnings- och skattesituation skall vara lika för alla, vilket ibland ger upphov till särskilda föreskrifter.

Larsson anser det vara viktigt att erinra sig om att Finansinspektionen inte ämnar tolka de av EU antagna IFRS. Finansinspektionen är dock, som sagts tidigare, löpande delaktiga i framtagningen av reglerna genom exempelvis ATF. Genom att i FFFS 2008:25 hänvisa till IFRS utvecklar Finansinspektionen vad som utgör god redovisningssed eftersträvar Finansinspektionen att förklara IFRS och framförallt vad god redovisningssed innebär - utöver detta vill de inte lägga in för mycket egna tolkningar och värderingar av IFRS-regelverket . Larsson tillägger att det är viktigt att finansiella företag har samma höga kvalitet på sina årsredovisningar som de noterade företagen.

Finansinspektionen är delaktiga på såväl nationell som internationell nivå när regler utvärderas och utvecklas. En mycket viktig grupp internationellt sett är Baselundergruppen ATF (som vi nämnt i inledningen av detta kapitel). Denna grupp består av redovisningsexperter från totalt 28 länder (bland annat samtliga G20-länder). Gruppens syfte är att agera som remissinstans till IASB vars synpunkter väger in när nya redovisningsregler tas fram på global nivå. På europeisk nivå finns inom EBA:s organisation en grupp bestående av redovisningsexperter. Huvuduppgiften även för denna grupp är deras funktion som remissinstans till IASB vid utvecklandet av regler för redovisning.

På nationell nivå förs diskussioner på regelbunden basis mellan Finansinspektionen och Svenska Bankföreningen, detta för att tankar och funderingar från banksektorn skall komma upp till ytan och på så sätt kunna föras vidare såväl inom Finansinspektionens organisation som på ett vidare internationellt plan.

<u>Information EU/Finansinspektionen och Finansinspektionen/kreditinstituten</u>
Temat i sig behandlar informationsflöden och det uppkom att det inte finns någon direkt kommunikation mellan EU och Finansinspektionen. Det är snarare så att information flödar från IASB till EU och från IASB till Finansinspektionen - via offentlig information samt via remissinstanser. De ändringar och uppdateringar som görs av EU gällande regelverken för redovisning når Finansinspektionen via EU:s publika hemsida och inte genom några interna meddelanden. Detta innebär att informationen når Finansinspektionen samtidigt som den når övriga intressenter.

Gällande informationsflödet mellan Finansinspektionen och svenska banker, berättade Larsson att Finansinspektionen skickar ut remisser angående ändringar i sina författningar. Dock är det ett faktum att det de senaste åren inte rör sig om omvälvande och revolutionära ändringar, utan att det snarare rör sig om uppdateringar och smärre tillägg.

Fram till februari 2012 har Finansinspektionen gjort sammanfattningar av de nya redovisningsregler som getts ut av IASB. Anledningen till att detta ej längre är fallet är att kostnaden för Finansinspektionen överstiger nyttan för användarna (exempelvis bankerna). Det finns definitivt en poäng med uttömmande sammanfattningar och instruktioner gällande regelverk, men Larsson

berättar att detta finns tillgängligt från alla de större revisionsbyråerna. Kännedomen om detta har en del att göra med att en del av redovisningsexperterna på Finansinspektionen har börjat sitt yrkesliv på en av revisionsbyråerna, men framförallt finns indikationer på att revisionsbyråerna publicerar mer material nu än förr. Eftersom bankerna av förklarliga skäl har löpande kontakt med sina revisorer tycks det mer naturligt att den information som krävs om hur regelverket ska appliceras och användas kommer därifrån. Utöver detta publicerar IASB sammanfattningar på sin hemsida.

När nya författningar fastställts skickas de per post till samtliga svenska kreditinstitut. Ändringar i de av EU antagna IFRS skickas inte ut per post, utan denna information når bankerna via deras revisorer alternativt via deras egna initiativ (genom kontakt med IASB eller Svenska Bankföreningen).

Hur reglerna bör följas

Temat handlar i stort om hur reglerna om gruppvis nedskrivning för individuellt värderade lånefordringar bör följas och tolkas. Larsson
anser det vara viktigt att betona att Finansinspektionens syfte är att kontrollera att IFRS följs (redovisningsreglerna) och inte att ge ut specifika instruktioner om hur de anser att regler skall tolkas. Om någonting är oklart gällande hur reglerna skall appliceras, hänvisar Finansinspektionen helst direkt till IFRIC:s uttalanden och råd.

Eftersom Finansinspektionen är den som sköter tillsynen av bankerna, påminner Larsson om att det ofta finns tolkningsutrymme inom IFRS. Detta är viktigt att komma ihåg när bankers sätt att redovisa kontrolleras, eftersom de alla - med all rätt - kan ha olika sätt att se på reglerna och därmed olika sätt att följa dem. Finansinspektionen betonar god sed och givetvis det faktum att reglerna måste följas, men eftersom IFRS är ett principbaserat regelverk uppkommer ofrånkomligt situationer när de som myndighet måste bibehålla ett flexibelt tänkesätt och vara öppna för att ett och samma regelverk kan rymma ett flertal olika modeller.

Gällande frågan om vilken del av reglerna för gruppvisa nedskrivningar för individuellt värderade lånefordringar som är mest komplicerad, ger Larsson exemplet “förlusthändelse”. Vad är en förlusthändelse? Frågan kan tyckas simpel, men i nedanstående exempel belyses några av de försvårande omständigheterna.

> *En väg dras om och går inte längre genom en mindre lokal ort. En stor fabrik på orten läggs därför ner och alla anställda blir uppsagda. När sker förlusthändelsen?*
>
> - *När den anställde blir uppsagd?*
> - *När fabriken läggs ner?*
> - *När vägen dras om?*
> - *När beslutet gällande omdragning tas?*

Ytterligare exempel gällande ämnet förlusthändelse ges:

> *En person blir arbetslös på grund av alkoholism. Alkoholismen grundar sig i icke utredda problem från barndomen. När sker förlusthändelsen?*
>
> - *När personen blir arbetslös?*
> - *När alkoholismen upptäcks?*
> - *När personen börjar dricka?*
> - *Redan i den dåliga uppväxten?*

Hur som helst, är det otvetydigt så att ämnet kan tolkas på olika sätt och ännu vara inom ramen för god redovisningssed.

När vi landade i frågan gällande huruvida reglerna är i behov av vidareutveckling eller ej, var det klara besked. I skrivande stund omarbetas hela IAS 39 och inom ett par år skall den ersättas av IFRS 9. Den del som behandlar gruppvisa nedskrivningar av individuellt värderade lånefordringar är bara en del av många delar som kommer utgöra den nya IFRS 9, vilket innebär att arbetat lätt drar ut på tiden och ett första exposure draft från IASB förväntas komma i juni 2012. Det finns delade meningar om när IFRS 9 blir "färdig", men troligtvis framåt 2015. Det som ligger i fokus vid omarbetningen av just gruppvisa nedskrivningar är att användarna av regelverket aktivt skall försöka uppskatta de framtida förlusterna.

<u>Om reglerna inte följs</u>
Detta tema handlar om Finansinspektionens tillsyn av bankerna, vilket vi förstår innebär gränser gällande vilken information Larsson kan och inte kan lämna ut. Generellt kunde dock sägas att Finansinspektionen har en löpande tillsyn och utför kontroller. Om några problemområden uppmärksammas görs ofta djupare undersökningar och ibland skrivs rapporter (för att skicka budskap till branscher i stort), vilka syftar till en förbättring på det aktuella området.

Det fundamentala i Finansinspektionens ambition är att öka förståelsen och hjälpa svenska banker att helt enkelt göra rätt. Larsson menar på att det givetvis är så att när Finansinspektionen gör specifika insatser och syns utåt, ökar medvetenheten hos bankerna och således även noggrannheten - vilket alla parter vinner på. Sanktioner ges om en bank åsidosatt sina skyldigheter (för mer information se Bank- och Finansieringsrörelselagen 15 kap 1§). Om fel görs på grund av okunskap, finns det en poäng för Finansinspektionens att hjälpa den part som inte gjort rätt och tydliggöra vad som gäller. Detta torde kunna hjälpa banker generellt att göra rätt i framtiden.

6.2.Storbanker

6.2.1.Nordea

Vid kontroll av balansomslutningen för 2010 är Nordea den tredje största banken i Sverige (Sveriges Riksbank, 2011). Om man ser till Norden är Nordea det absolut största finansiella företaget (Svenska Bankföreningen, 2012). Nordea har sitt säte i Stockholm och är en så kallad fullsortimentsbank, vilket innebär att de har ett brett utbud av finansiella tjänster för såväl företag som privatpersoner. Nordea har runt 1400 kontor i norra Europa. Banken är noterad på börserna i Stockholm, Köpenhamn och Helsingfors.(Nordea, 2012)

På Nordea intervjuade vi två personer, Fredrik Bourne och Claes Nordqvist (2012). Bourne har arbetat på Nordea i fyra år och sitter med i gruppen för "Accounting Policy and Instructions" där nya redovisningsregler hanteras. Gruppen tillhör "Group Finance". Nordqvist har arbetat på Nordea i tio år och sitter med i gruppen "Group Credit Instructions and Framework", inom "Group Credit" som hanterar gruppkrediter, kreditfrågor och skapar instruktioner. Denna grupp tillhör GRM (Group Risk Management) inom banken.

<u>Tillämning av gruppvisa nedskrivningar</u>
Nordea tillämpar gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar.

<u>Modellen i praktiken</u>
Nordea grupperar de lånefordringar som de inte har skrivit ner på individuell nivå främst efter legala enheter, vilka är ungefär 10-15 st. En uppdelning sker även gällande olika länder och deras regioner. Inom varje legal enhet delas lånefordringarna upp på branscher.

Konceptuellt är modellen för gruppvisa nedskrivningar enkel, men med tekniska detaljer blir det oerhört komplicerat. Övergripande berättar Bourne och Nordqvist att Nordea till att börja med har ett ratingsystem där de delar upp alla individuella lånefordringar i olika ratingklasser. Klasserna är från den bästa (6+) ner till sämsta som är (1) och slutligen (0) som innebär att lånefordran är "default", det vill säga att den har fallerat. Är lånefordran klassad som (0) räknar inte Nordea med att få tillbaka pengarna och de sätter då av en reserv (skriver ner fordran individuellt). De lånefordringar som inte är klassade som nollor, det vill säga de lånefordringar som är mellan (1) och (6+), är de som ligger till grund för de gruppvisa nedskrivningsprövningarna. Detta då de inte redan skrivits ned på individuell nivå (till skillnad från nollorna).

De lånefordringar som grupperats i de olika klasserna (utom nollorna) är de som utgör kärnan i modellen. Den viktigaste mätningen Nordea gör är rörelsen i rating, vilket görs varje kvartal. Rörelsen i rating kallas "rating migration" och är ett resultat av inträffade förlusthändelser. I modellen ingår förutom detta ytterligare parametrar, nämligen de tre delarna PD, LGD och exponering. Ratingen är den viktigaste parametern för modellen enligt såväl Bourne som Nordqvist, och den finns inbakad i PD-talet (sjunker ratingen ökar PD-talet). Med den formel som parametrarna ovan ingår i räknas en summa ut för varje specifik kund. Dessa individuella summor aggregeras upp till sin legala enhet och sedan vidare till branschnivå. Detta ger den totala summan för årets nedskrivning.

Initialt görs alltid en rating i mötet med kunden när nya lån beviljas. På stora lånefordringar görs

sedan kvartalsvis en ratingprövning och samtliga lånefordringar prövas utöver detta vid årsbokslutet. Ratingen görs av den kundansvarige som från början varit delaktig i mötet med kunden. Modellen kan ses som ett objektivt sätt att mäta ett nedskrivningsbehov, men efter att modellen använts bedöms nedskrivningsbehovet även av kredit/risk-ledningen. Detta görs för att fånga upp makroekonomiska skeenden som ännu inte påverkat den individuella ratingen för lånefordringar. Detta innebär en ytterligare subjektiv prövning och är vanligast vid större exponeringar. Hur marknaden förändras påverkar också nedskrivningen i modellen, dock med viss eftersläpning. Ratingen bedöms alltså både med hjälp av siffror och kvalitativa ("mjukare") värden.

Nordea anser sig vara nära sina kunder eftersom bedömningarna i stor utsträckning sker av kundansvarig medarbetare i mötet med kunden. Även om de kollektiva bedömningarna sker på central nivå inom GRM, i avdelningen "Group Capital and Risk Management", är de olika parametrarna i modellen knutna till den kundansvariges bedömning. Bourne anser att det på ett sätt inte spelar någon roll hur nära sina kunder man som bank anser sig vara. Detta eftersom det kan anses som allmänt känt att oavsett hur noga du undersöker kunden och anser att den inte kommer ge upphov till någon förlust, så kommer en samlad grupp av kunder likt denna ge upphov till en förlust på portföljnivå. Bourne menar vidare att det är just detta som är poängen med de gruppvisa nedskrivningarna. Den faktiska nedskrivning Nordea gör på gruppnivå delas ut på de olika regionkontoren. Nedskrivningen fördelas dock inte hela vägen ner till enskilda kontor.

Modellen för gruppvisa nedskrivningar av individuellt värderade lånefordringar utvärderas av "Group Capital and Risk Management"-avdelningen kvartalsvis och den bygger i grund och botten på kapitaltäckningsreglerna från Basel. Modellen som används i nuläget gjordes om för ungefär fyra år sedan. Redan innan förändringen fanns modeller för gruppvis nedskrivning av individuellt värderade lånefordringar, men de modellerna fokuserade främst på de kunder med sämst rating. Nu inkluderas samtliga lånefordringar som ännu inte skrivits ned på individuell nivå.

Generellt gällande modellen hade vi en givande diskussion där Bourne lyfte fram svårigheten i att komma fram till en enad bild av vad en förlusthändelse är (vilket är en viktig del i modellen för nedskrivning). Ratingen skall helst spegla allt, och då är alla händelser som föranleder migration i ratingen förlusthändelser och de kan således vara väldigt olika till sin natur. Det finns generellt en stor kunskap och historik gällande kreditbedömning eftersom det är kärnan i att driva en bank. Bourne menar på att det finns ett stort politiskt tryck för tidiga reserveringar, något som är komplicerat eftersom syftet med redovisning är att visa en rättvisande bild av företagets ekonomiska situation. Samtidigt förstår han trycket, eftersom ekonomiska kriser lett till att allmänheten kräver större säkerheter och mer försiktighet av bankerna.

Bourne och Nordqvist lyfte fram ett internationellt exempel gällande hur ämnet hanteras i Spanien, där staten sätter ett gemensant PD-tal vilket sedan påverkar samtliga bankers gruppvisa nedskrivning.

Lagens införande/utveckling

Nordea har tidigare haft en mer subjektiv central kollektiv reserv som påminde om de gruppvisa nedskrivningar de gör idag.

Gällande informationsflöden utanför bankens egen sfär, är Nordea inte involverade på EU-nivå och internationell nivå. De sitter dock med i Svenska Bankföreningen där de framför sina åsikter och tillsammans med övriga banker försöker enas om hur specifika regler bör tolkas. IFRS är principbaserat och ramarna är ganska breda. Det vore enligt bägge respondenterna en styrka om bankerna i Sverige har samma "tänk" gällande tolkningen av regler i IFRS. Det skulle vidare vara bra för marknaden och en styrka för branschen. När det kommer "exposure drafts" från IASB analyserar Nordea dem internt och diskuterar dem i sina interna grupper. Banken tar utöver detta emot nyhetsbrev från IASB vilket gör att de alltid kan hålla sig ajour med vad som händer. Bourne och Nordqvist nämner att Nordea löpande har mycket kontakt med sina revisorer, samt att revisionsbyråerna har möten liknande de som bankerna har med Svenska Bankföreningen. Mötena för revisionsbyråerna sker i London.

Bourne betonar vikten av att Nordea engagerar sig i arbetet med Svenska Bankföreningen och menar vidare på att ju tidigare de sätter sig in i förändringarna desto bättre rustade är de inför de faktiska regeländringarna. Diskussionen vidgades snart till en allmän diskussion om reglerna, där respondenterna ventilerade frågan om hur lika och olika tolkningar kan vara av just principbaserade regelverk. Exempelvis har bankerna generellt samma synsätt som revisorerna, men givetvis finns det gånger då reglerna uppfattas av bankerna som svårmotiverade parallellt med att revisorerna är ålagda att förespråka reglerna och dess efterlevnad. Men även om såväl Svenska Bankföreningen som revisionsbyråerna inom sina sfärer enas om vissa gemensamma tolkningar av reglernas innebörd, är det till syvende och sist upp till var bank att ansvara för att de lyder reglerna per princip.

Övrigt

Ingen direkt jämförelse görs på årsbasis av nedskrivning kontra faktiskt utfall, dels beroende på att det skulle krävas många år för att få en givande jämförelse och dels beroende på ämnets natur. Eftersom de faktiska nedskrivningarna som gjorts på gruppnivå landar i de individuella nedskrivningarna menar bägge respondenterna att en automatisk jämförelse sker av nedskrivning kontra utfall. Detta eftersom en del av de individuella nedskrivningarna funnits med i den gruppvisa nedskrivning som tidigare gjorts (fordran har först bedömts vara säker och har således inkluderats i den gruppvisa prövningen, och sedan - när den blivit osäker - lyfts ur och skrivits ned individuellt). Löpande görs analyser internt på banken gällande hur systemet för gruppvisa nedskrivningar fungerar och hur de korrelerar med de individuella nedskrivningarna. Bourne tillägger att något som vore intressant att utvärdera för samtliga banker vore de subjektiva elementen i modellerna.

Nordea anser att reglerna leder till ett bättre flyt och att användandet av gruppvisa nedskrivningar av individuellt värderade lånefordringar leder till en mer rättvisande bild av krediterna. Innan nuvarande modell implementerades på Nordea fanns, som nämnts ovan, centrala reserver. Dessa gav en mer ojämn bild, eftersom de inte tog hänsyn till alla parametrar som den nya modellen tar hänsyn till. Intressant med detta ämnesområde är framförallt det faktum att redovisning normalt sett skall vara bakåtriktat - en bild av det som har varit. Med de nya reglerna i IAS 39 och den modell de lett till blir redovisningen snarare framåtriktat - det som bedöms är snarare något som kommer att hända i framtiden.

Gällande nytta kontra kostnad framkom det att den löpande användningen av modellen inte är särskilt resurskrävande i sig. Givetvis har en utveckling skett och det har gått åt vissa resurser, men löpande på Nordea är användandet av modellen i dagsläget absolut ingen stor kostnadspost.

Bourne och Nordqvist hade en del tankar kring de nya reglerna (IFRS 9). Summa summarum kan sägas att de förstår de kommande reglerna och uppskattar det IASB vill uppnå, men de är eniga i att de nya reglerna även innebär en del svårigheter. Bedömningarna som skall göras i framtiden är avancerade och innebär förändringar för bankerna (exempelvis gällande den initiala bedömning som skall göras av lånefordringarnas totala framtida förluster). Bourne berättar att syftet från IASB tycks vara att bankerna skall ta större reserver, volatiliteten skall minska och jämförbarheten skall bli bättre. Dock anser han att det är oklart huruvida detta kommer uppnås eller ej och menar vidare att reglerna garanterat kommer leda till större faktiska reserver, men att risken finns att det blir mer volatilt och konjunkturberoende och därmed även mindre jämförbart.

6.2.2.Handelsbanken

Vid kontroll av balansomslutningen för 2010 är Handelsbanken den fjärde största banken i Sverige (Sveriges Riksbank, 2011). Banken har sitt säte i Stockholm. Handelsbanken är en bank med ett komplett utbud av finansiella tjänster för såväl företag som privatpersoner. Organisationen är sedan 70-talet starkt decentraliserat och de lokala kontoren har en stark ställning i organisationen. Handelsbankens mål, enligt deras årsredovisning, är "att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna". Banken består av mer än 740 lokala kontor runt om i världen, huvudsakligen i Norden och Storbritannien, varav 461 i Sverige.(Handelsbanken, 2012) Handelsbanken blev förra året utsett till världens näst starkaste bank av Bloomberg. Endast en annan europeisk bank var med i top-10 (Bloomberg, 2011).

På Handelsbanken intervjuade vi Jörgen Olander (2012) som varit bankdirektör och koncernredovisningschef i fyra år. Dessförinnan har han arbetat på ett flertal områden inom Handelsbanken och karriären tog sin början på KPMG.

<u>Tillämning av gruppvisa nedskrivningar</u>
Handelsbanken tillämpar gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar.

<u>Modellen i praktiken</u>
Bankens lånefordringar grupperas i tre grupper, utlåning till allmänheten, utlåning till kreditinstitut och utlåning till centralbanker. Lånefordringarna delas även upp på dels länder och branscher/sektorer (exempelvis shipping och tillverkning). Detta krav kommer från kapitaltäckningsreglerna. Den gruppvisa reserveringen är dock inte uppdelad på bransch eller liknande. Den gruppvisa reserveringen baseras istället på total utlåning, "utlåningsstocken", som delas upp med grund i motparternas kreditvärdighet. Dessa kunder delas upp i bankens ratingklasser.

Handelsbanken har tio ratingklasser där (1) är bäst, (9) sämst och (10) visar när fordran fallerat. De lånefordringar som ingår i klass (10) skrivs ned på individuell nivå. Handelsbanken har valt att inte göra någon gruppvis prövning på de lånefordringar som har "normal" eller "bättre" rating. Det är endast de lånefordringar som ingår i riskklasser som är under normalnivån som de skriver ned på gruppnivå.

Handelsbanken har flest bankkontor av alla banker i Sverige, vilket gör att de, precis som en liten bank, har nära tillgång till sina individuella kunder. Detta bör göra att de får korrekta ratingbedömningar, även om det är en subjektiv bedömning som görs av den kundansvariga handläggaren.

Modellen som Handelsbanken använder sig av ägs av matematiker på riskavdelningen. Modellen består av parametrarna PD, LGD och exponeringsbeloppet. Detta tillsammans med kundernas ratingnivå möjliggör uträkning av kapitalkravet. Den gruppvisa nedskrivningen baseras sedan på detta kapitalkrav.

Olander är väldigt tydlig med att Handelsbanken går igenom samtliga lånefordringar på individuell nivå och vidare med att detta leder till att de skriver ned de lånefordringar som behöver skrivas ned redan på individuell nivå. De anser därför att det inte finns något stort behov för Handelsbanken att skriva ner sina lånefordringar ytterligare på gruppnivå.

Den gruppvisa nedskrivningen delas inte ut till de olika lokala kontoren. Fördelning sker endast ner på land och juridisk person, exempelvis bankens statshypotek, detta av skatteskäl. Olander berättar att det finns vissa olikheter mellan länderna, men att dessa olikheter framförallt beror på att branscher är fördelade olika beroende på landets karaktär. Det är dessutom olika nedskrivningsbehov i olika branscher. Internt delas den gruppvisa nedskrivningen ut på regionkontor. Besluten om nedskrivning tas centralt på huvudkontoret och inga utöver de som utför själva beräkningen och de som skall bokföra det är delaktiga.

Förluststatistiken är till ungefär 98 procent Handelsbankens egna, resterande köps in från exempelvis kreditupplysningsföretag.

Gällande hur Handelsbanken definierar en förlusthändelse, beror det på om det är individuellt eller gruppvis. För de individuella lånefordringarna är det en förlusthändelse om betalning har upphört eller missats, vilket då leder till en reservering. För en grupp av lånefordringar har banken en dynamisk rating, vilket innebär att det kundansvariga kontoret har uppsikt över sin kund och bedömer huruvida lånefordran fortfarande skall ligga kvar i aktuell ratingklass eller om den ska flyttas upp eller ned. Detta sker löpande, dock minst en gång om året. Detta ligger sedan till grund för den gruppvisa nedskrivningen. Generellt gällande förlusthändelser anger Jörgen att hänsyn tas till makroekonomiska skeenden. Vid frågan huruvida det finns subjektiva aspekter i modellen, menar Jörgen på att de är minimala då modellen till mångt och mycket är en renodlad matematisk modell.

Olander anser att Handelsbanken med framgång kan ses som en lokal spelare även om de är en stor bank på den svenska marknaden, med grund i den mängd kontor de har i alla delar av landet. Bankens ratingsystem bygger på kundmötet, vilket liknar det som lokala banker beskriver som definitiv kundnärhet. Olander drar paralleller mellan Handelsbanken och kyrktornsprincipen och menar på att de lokala kontorens närhet till kunderna kan liknas vid att samtliga invånare skall ses från ett kyrktorn.

<u>Lagens införande/utveckling</u>

Så gott som 100 procent av bankens lånefordringar som skrivs ned gör detta på individuell nivå. Detta möjliggörs av att Handelsbanken noga följer sina lånefordringar individuellt.

Innan IFRS nya regler kom gjorde Handelsbanken generella reserveringar på gruppnivå. Gruppvisa nedskrivningar av individuellt värderade lånefordringar har Handelsbanken gjort sedan 2005 då nya IAS 39 kom.

Handelsbanken tar emot löpande information via utkast och banken har dessutom kontakter inom IASB samt organisationer med anknytning till IASB. Handelsbanken sitter utöver detta med i Svenska Bankföreningen där diskussionerna ligger på en mer generell nivå. Handelsbanken har ingen kontakt med de mindre bankerna. Däremot har de kontakt med andra nordiska banker, de resterande tre svenska storbankerna samt vid behov även Danske Bank och DNB Nord. Huvudsyftet med denna kontakt är att de tillsammans skall ha en enad front mot resten av Europa i vissa frågor.

Tolkningen av nya regler sker genom att banken först utreder hur de ser på reglerna och eventuella ändringar internt. I vissa fall är det okomplicerade ändringar och tolkningen kan således vara ganska tydlig och självklar, ibland finns det även tolkningsföreskrifter från IASB. Efter denna individuella tolkning konsulterar Handelsbanken revisionsbyråerna och de andra bankerna. Handelsbanken tillsammans med de övriga i Svenska Bankföreningen strävar efter att likrikta sin tolkning av reglerna, givetvis med smärre differenser för att passa de specifika bankerna. Olander anger att Handelsbanken oftast har samma uppfattning som revisorerna och de andra bankerna i Sverige. Handelsbanken har ingen direkt kontakt med Finansinspektionen, men genom Svenska Bankföreningen tar de del av Finansinspektionens tankar och idéer.

För att tydliggöra lite av ovanstående, valde Handelsbanken att övergå från generella reserveringar till gruppvisa nedskrivningar på grund av att kraven skärptes och generella reserveringar ej längre accepterades. Generella tankar från Olander gällande framtida regler (IFRS 9), är att reglerna i nuläget är mer rättvisande än vad det troligtvis blir med de uppdateringar som tycks vara aktuella.

<u>Övrigt</u>
Handelsbanken gör inga löpande jämförelser bakåt i tiden för att följa upp nedskrivning kontra faktiskt utfall.

Över åren har de gruppvisa nedskrivningarna varit ganska jämna och enbart till liten utsträckning påverkade av konjunkturen. Då banken gör sina individuella prövningar i mycket stor utsträckning är det bara en liten del som kan förändras över åren.

En fördel med att göra gruppvisa nedskrivningar av individuellt värderade lånefordringar är att Handelsbanken kan fånga upp kommande förluster i god tid. Dock är det så att när det väl händer något går det fort, vilket gör att det inte är säkert att bankerna hinner fånga upp förlusterna i tid (oavsett deras goda intentioner).

Handelsbanken har lagt ner mycket resurser för att ta fram nuvarande modell, men det krävs inte mycket extra resurser för att följa reglerna. Det är i nuläget mest löpande underhåll på modellen, PD, LGD och EAD som ses över varje år och testas. Modellen i sig används varje månad och ger god avkastning gällande nytta kontra kostnad.

När vi gick in på frågan gällande hur mindre banker eventuellt inspireras av större banker, berättar Olander att Handelsbanken inte har någon direkt kontakt med mindre banker. Han anser dock att det för de mindre bankerna säkerligen florerar aktuella frågeställningar kring nytta kontra kostnad, beroende på hur deras kundstock ser ut och vilka risker deras krediter bär. Han förutsätter dock att frågeställningar kring detta ämne lyfts från mindre banker till revisionsbyråer som i sin tur kan ge tips och råd gällande generella modeller.

6.2.3.Swedbank

Vid kontroll av balansomslutningen för 2010 är Swedbank den näst största banken i Sverige (Sveriges Riksbank, 2011). Banken har sitt säte i Stockholm. Precis som ovan nämnda banker, är Swedbank en fullsortimentsbank för såväl privatpersoner som företag. Banken har 317 egna kontor runt om i Sverige. De är dessutom delägare i flera mindre sparbanker.(Swedbank, 2012) I Swedbanks koncern ingår Swedbank Robur som är Sveriges största fondförvaltare (Swedbank Robur, 2011).

På Swedbank intervjuade vi Hans Trydegård (2012) som arbetar i gruppen "Kreditrisk, analys och rapportering". Han har arbetat 28 år i Swedbank på olika områden.

<u>Tillämpning av gruppvisa nedskrivningar</u>
Swedbank tillämpar gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar.

<u>Modellen i praktiken</u>
Swedbank gör tre typer av reserveringar, nämligen på individuell-, gruppvis- och portföljnivå. De individuella är främst företagskunders lånefordringar, vilka bedöms löpande och påverkas av objektiva saker såsom utebliven betalning (i detta fall 60 dagar) och vilken bransch de ingår i. Vidare påverkas de av andra mer subjektiva signaler gällande specifika kunder. De lånefordringar som bedöms på en särskild gruppnivå är privata (blanco och borgen). Denna bedömning är mer schablonartad och har egentligen ingenting att göra med de gruppvisa nedskrivningar för individuellt värderade lånefordringar som är aktuella för vårt arbete. Den reservering som istället blir aktuell för oss, är Swedbanks portföljreservering. Portföljreserveringen tar upp alla "friska avtal", det vill säga de lånefordringar som ej utsatts för någon nedskrivning på individuell nivå.

Den modell Swedbank använder för sina portföljreserveringar är uppbyggd kring parametrar så som PD, LGD och exponering. Inom portföljen grupperas lånefordringarna med utgångspunkt i rekommendationer från kapitaltäckningsreglerna. Swedbank har egna modeller för beräkningen av risken i olika kundsegment, till exempel småbolag, stora bolag, boendelån med mera. Det finns dessutom branschfaktorer som påverkar parametrarna i modellen, exempel på dessa olika branscher är fastighetsförvaltning och jordbruk. Den aktuella modellen har använts i ungefär två år, men nedskrivningar på gruppnivå har Swedbank gjort i mer än 10 år.

Trydegård ville inte gå alltför djupt in på Swedbanks ratingsystem, men berättade att bedömningen initialt sker av den kundansvarige i mötet med kunden. Med i bedömningen för privata kunder är saker som familjeform, sparande, inkomst, kundhistorik, kreditupplysning med mera. Det är den tilldelade ratingen som till största del påverkar lånefordrans PD-tal och uppdatering av given ratingnivå sker löpande och som minst på helårsbasis. För mindre företag liknar processen den som finns för privata kunder, med ett stort mått av kvantitativa faktorer som grund. För större företag finns specialutvecklade modeller (expertbaserade och historikbaserade). I modellen bedöms PD-talen

för lånefordringarna som ett “point in time och 12 månader framåt”, vilket alltså inte speglar en hel konjunkturcykel utan istället ett visst givet tillfälle (rapporttillfället).

Det LGD-tal som är aktuellt i modellerna påverkas mycket av vilka säkerheter Swedbank har för lånefordringarna, hur konjunkturen är och vilken bransch låntagaren tillhör. Till detta kommer dessutom olika säkerhetsmarginaler. I grund och botten baseras Swedbanks modeller på det regelverk med standardförfarande som finns att tillgå från Finansinspektionen, men givetvis kan säkerheterna påverka och reducera LGD-talen. Än så länge har inte Swedbank något godkännande att använda egentillverkade modeller, men ett projekt pågår för att utveckla egna modeller och ansöka hos Finansinspektionen om godkännande för att använda dessa.

Tiden det tar från första signalen på obestånd till det faktiskt blir en förlust kallas “Emergence Period” (vilket vi valt att benämna eftersläpningstid). Den är olika från land till land, dock endast en inom varje land. Hur lång Swedbanks eftersläpningstid är i Sverige vill inte Trydegård berätta. Denna eftersläpningstid påverkar den gruppvisa nedskrivningen och är en förhållandevis statisk siffra.

För större engagemang finns ytterligare subjektiva inslag, eftersom dessa engagemang till större utsträckning påverkar banken i stort.

Gällande frågan hur modellen tar sig uttryck i den dagliga verksamheten, berättade Trydegård att hela den praktiska processen inför den gruppvisa nedskrivningen sker på central nivå. Ratingen sker på kundnivå och löpande sker uppdateringar och mätningar, men nedskrivningen sker centralt. Portföljreserveringen fördelas bokföringsmässigt ut ända ner på lokal nivå samt på branschnivå. Den fördelas inte till kundnivå eftersom det är en gruppvis nedskrivning.

Den förluststatistik Swedbank använder är tagen från den egna bankens historik. Gällande externa faktorer såsom konkursstatistik och liknande används även extern statistik, men resterande grundar sig i Swedbanks egna modeller. För modellen som hanterar gruppvisa nedskrivningar av individuellt värderade lånefordringar, är det framförallt intern statistik som är aktuell.

<u>Lagens införande/utveckling</u>
Swedbank inhämtar information om nya regler från både Finansinspektionen, sina externa revisorer och från olika samarbetsorganisationer. En väl fungerande relation till dessa har möjliggjort utvecklande diskussioner under åren.

<u>Övrigt</u>
Det enda samarbete som existerar mellan Swedbank och mindre banker, är det erfarenhetsutbyte som äger rum mellan Swedbank och de banker de har ett ägande i.

Gällande resterande frågor hade Trydegård inga direkta svar, då de inte var en del av hans specialområde.

6.3.Lokala banker

6.3.1.Färs & Frosta Sparbank

Färs & Frosta Sparbank är en lokal bank i Skåne med för nuvarande 19 kontor. Banken ägs till 70 procent av Sparbanksstiftelsen Färs & Frosta och till 30 procent av Swedbank. De interna system och tekniska lösningar som används är hämtade direkt eller inspirerade av Swedbank. Färs & Frosta har ett brett spektra av kunder, allt från privatkunder till små- och medelstora företag samt lantbruk.(Färs & Frosta Sparbank, 2012)

På Färs & Frosta Sparbank intervjuade vi ekonomichef Robert Olsson (2012 [intervju]).

Tillämpning av gruppvisa nedskrivningar
Färs & Frosta Sparbank tillämpar gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar.

Modellen i praktiken
De lånefordringar Färs & Frosta Sparbank valt att inkludera i sin gruppvisa prövning är de engagemang inom “retail” som understiger fem miljoner. “Retail” inkluderar hushållskunder, mindre juridiska personer och enskilda firmor (upp till 40 miljoner). Argumenten för detta är att de bedömer att risken för eftersläpning i informationsöverföringen är större i dessa engagemang jämfört med exempelvis större företagsengagemang. Det är dessutom ett faktum att större delen av Färs & Frosta Sparbanks kundstock utgörs av just denna grupp av engagemang. I ungefärliga mått utgörs ⅔ av engagemangen av “retail” och ¾ av dessa engagemang understiger fem miljoner. Det slutliga argumentet för valet att enbart pröva dessa lånefordringar på gruppnivå, är att banken vill hålla ämnet greppbart eftersom de fortfarande är i uppstarten med sin modell.

Modellen är i stora drag uppbyggd kring PD, LGD och engagemangets storlek. Färs & Frosta Sparbank använder inte den avancerade modellen för gruppvisa nedskrivningar, men de har inhämtat inspiration från den - vilket syns baserat på de parametrar de valt att använda.

Riskbedömningen, vilken påverkar PD-talet, sker av den kundansvarige. Större krediter bedöms dock på högre hierarkiska nivåer, exempelvis av styrelsen. Riskklassificeringen mynnar ut i en rating av kunderna som innehåller 23 nivåer. (0) som är sämst till (21) som är bäst samt den nivån som inkluderar lånefordringar med individuellt nedskrivningsbehov. De lånefordringar som ligger mellan (0) till (21) inkluderas i modellen. Efterhand som en lånefordrans risk bedöms och förändras, kan ratingen av den förändras och minst en gång varje år görs en utvärdering. Risken kan ökas utan att någon nedskrivning sker, lånefordran tas då med i den grupp som prövas på gruppnivå.

Den teknik som Färs & Frosta Sparbank använder för att samla in förluststatistik är påverkad av Swedbank. Det är dock inte Swedbanks förluststatistik, utan Färs & Frosta Sparbanks egna. Vidare använder sig banken av IRK-metoden.

Den eftersläpningstid banken valt att använda sig av är nio månader. Detta innebär att PD, risken för fallissemang inom 12 månader, tas upp till 75 procent. Denna faktor anser Olsson kan vara svårt att motivera, då det är svårt att såväl mäta som utvärdera. Han menar vidare på att det vore intressant att göra en större utredning av just denna fråga på exempelvis bankföreningsnivå.

Lagens införande/utveckling

Olsson menar på att Färs & Frosta Sparbanks modell fortfarande kan uppfattas som en "enkel" modell, men att de bakomliggande faktorerna är desto mer komplicerade. Eftersom detta är första året banken gör några faktiska nedskrivningar på gruppnivå (bokslutet 2011), har de inför implementeringen av modellen testat rimligheten genom att köra den på föregående års siffror.

Banken har inte varit delaktig under framtagandet av de nu gällande reglerna. Olsson anser dock att en löpande kontakt vore givande. Antingen via Sparbankernas Riksförbund eller via andra medier. När nya regler väl tagits fram och meddelats, är postgången som sådan att Färs & Frosta Sparbank först gör sin egen tolkning och val av strategi för att implementera reglerna. Efter detta tar de kontakt med revisorerna. När en grundläggande utredning gjorts har Swedbank en funktion som bollplank eftersom de är leverantörer av vissa av Färs & Frosta Sparbanks system.

Under intervjun gick vi in på frågan om hur det kommer sig att banken valt att göra nedskrivningar på gruppnivå just nu, och inte förr. Argumenten till detta är att Färs & Frosta Sparbank nu anser sig ha de verktyg som krävs för att prövningen inte längre skall anses vara godtycklig. De har tagit fram förluststatistik och arbetat fram en modell de litar på, vilket leder till att de anser sig mer redo nu är tidigare år. Utöver detta betonas ofta vikten av att banken är en lokal bank och att de inte ansett sig ha någon direkt eftersläpningstid vid förlusthändelser. Om eftersläpningstid saknas blir det ingen gruppvis nedskrivning av individuellt värderade lånefordringar, eftersom alla förlusthändelser i sådant fall ger upphov till omedelbar individuell nedskrivning.

Övrigt

Olsson berättar att ambitionen är att löpande jämförelser skall göras mellan nedskrivningar och faktiska utfall. Nu är årsredovisningen för 2011 den första rapport från Färs & Frosta Sparbank som innehållit gruppvisa nedskrivningar, men i framtiden kommer alltså jämförelser förhoppningsvis göras. Generella utvärderande tankar gällande ämnet ger spontana reaktioner hos Olsson som betonar vikten av att ekonomiska rapporter är rättvisande, vilket gruppvisa nedskrivningar bidrar positivt till. Han anser dock vidare att det är en komplicerad post. Löpande under intervjun framkom tankar om Färs & Frosta Sparbanks identitet som lokal bank, att de är oerhört nära sina kunder och att eftersläpningstiden tidigare uppfattats som försumbar. Inställningen till eftersläpningstiden har dock utvecklats genom åren, vilket är en av anledningarna till att Färs & Frosta nu gör gruppvisa nedskrivningar.

Den faktiska nedskrivning som gjordes för år 2011 har förblivit en central post och har således ej fördelats på lokala kontor. Anledningen till detta är att modellen ännu är nyutvecklad. I framtiden finns möjligheter att fördela ut nedskrivningen på ett "rättvist" sätt mellan kontoren. En ytterligare anledning är att det skulle gälla ytterst små belopp, vilket medför att det skulle vara enbart liten poäng med att genomföra fördelningen.

Olssons känslor inför de stundande ändringarna från IAS 39 till IFRS 9 är blandade. Han anser att tanken är god bakom att direkt vid beviljandet av ett lån ta upp alla sannolika framtida förluster, men att det känns bakvänt på så sätt att lån enbart beviljas de kunder som anses ha god återbetalningsförmåga.

6.3.2.Sparbanken Syd

Sparbanken Syd är en lokal bank som finns på sex orter runt om i Skåne. Huvudkontoret ligger i Ystad. Tidigare hade Sparbanken Syd ett samarbete med Swedbank, men för två år sedan valde de att gå sin egen väg. En hel del av systemen är samma system som Sparbanken Öresund använder sig av. (Nilsson, 2012

På Sparbanken Syd intervjuade vi Henrik Nilsson som är bankens kreditchef med ansvar för låneaffären. Henrik har arbetat på Sparbanken Syd i 1,5 år.

Tillämpning av gruppvisa nedskrivningar

Sparbanken Syd har valt att inte göra några nedskrivningar på gruppnivå. De gör utöver detta ingen nedskrivningsprövning på gruppnivå.

Hantering av lånefordringar

Idag har banken endast omkring 20 stycken engagemang som skrivits ned. Av dessa engagemang är det endast två stycken som till en viss del är kopplade till privata kunder, resterande är kopplade till företag. Sammantaget är dessa 20 är bara en mycket liten del av bankens kundstock och Nilsson betonar att Sparbanken Syd har varit väldigt förskonade från kreditförluster i allmänhet.

Sparbanken Syd har idag ungefär 60 000 kunder varav omkring 12 000 kunder har en kredit stor nog att ta hänsyn till. Av de 12 000 utgörs 2 500 av företagskunder, vilket är de som är mest i fokus vid hanteringen av eventuella nedskrivningar.

Nilsson anser att Sparbanken Syd i nuläget har ett så pass begränsat antal kunder att de på nära håll kan följa dessa och se hur de utvecklas. Utöver detta anser de inte att de har några större homogena grupper som de skulle kunna göra gruppvisa nedskrivningarna på.

En anledning som skulle få banken att börja med gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är makroekonomiska händelser som får marknadens förutsättningar att förändras. För att tydliggöra detta berättar Nilsson att Sparbanken Syd har en stor andel lantbrukare bland sina kunder. Om beslut skulle komma från myndigheter gällande en drastisk sänkning av lantbrukarnas bidrag, skulle en stor del av dessa lantbrukare få likviditetsproblem. Detta anser Nilsson skulle motivera en gruppvis nedskrivning. Som det ser ut idag anser han dock inte att det finns makroekonomiska händelser likt nyss nämnda som påverkar banken i så pass stor utsträckning att nedskrivning på gruppnivå bör göras.

Sparbanken Syd anser att de som lokal bank är närmare sina kunder än storbankerna. Sparbanken Syd har endast sex kontor i Skåne. Endast fyra av dessa hanterar företagskunder, vilka är placerade i Ystad, Malmö, Tomelilla och Simrishamn. Då både kunder, handläggare och ledning bor i nära anknytning till dessa städer, har Sparbanken Syd en synnerligen god kännedom om sina kunder och uppmärksammas tidigare än större banker på händelser som kan komma att påverka deras kreditportfölj. Nilsson menar dessutom att mycket av Sparbanken Syds engagemang inkluderar bostäder och lantbruk, något som är mindre volatilt på den skånska landsbygden än i storstäderna.

Idag arbetar Sparbanken Syd med att utveckla och förbättra sitt ratingsystem. Detta är i behov av utveckling då de förlorade sitt befintliga system när de för två år sedan valde att bli helt självständiga. Då deras befintliga ratingsystem är nytt och inte helt färdigt finns det inte mycket statistik som är bankens egna. De har dock kvar den statistik som härstammar från Swedbankstiden, men den baseras som sagt på en annan ratingmodell och är svår att använda i jämförande syfte.

Ratingsystemet idag består av två delar. Den första delen bygger på UC:s variabel och går mellan (1) och (5) där (1) är sämst och (5) är bäst. Finns det inte en UC-variabel för en viss kund kan denna bedömning ske "manuellt" genom att handläggaren svarar på ett antal frågor som tar i beaktande den information som finns om kunden. När manuell bedömning sker gäller samma skala. Nyss förklarad skala bygger på "risken för obestånd". Den andra delen av ratingsystemet bygger på "risken vid obestånd". Här bedöms hur stor del av det totalt utlånade beloppet som är klassat som blanco (utan säkerhet). Understiger blanco-delen 10 procent får kunden poängen (5) och överstiger blanco-delen 10 procent får kunden poängen (1) - samma skala som i första delen gäller. Ratingsystemet innebär i stort att en lånefordran kan få som sämst (11) poäng och som bäst (55) poäng. Första siffran motsvarar den första delen i bedömningen och den andra siffran motsvarar den andra delen i bedömningen.

En kund med rating (1) blir automatiskt ett bevakningsengagemang och förs in på en bevakningslista som uppdateras löpande. Aktuell handläggare åläggs att ta fram en handlingsplan för den specifika kunden och dess behov samt förutsättningar. Är kunden med på bevakningslistan får det gå som mest sex månader till nästa ratingbedömning. För "friska lånefordringar" sker ratingbedömningen endast en gång per år.

På ett övergripande stadium anser Sparbanken Syd att de skulle vilja ha förmågan att tidigare identifiera händelser som leder till att kunder får problem. Detta gäller framförallt mindre engagemang som inte inkluderas i den noggranna kontroll som sker av de större engagemangen. Det finns situationer som banken inte hunnit uppmärksamma som leder till oväntade kreditförluster som banken inte hunnit skriva ned i förväg. Generellt sett menar Nilsson på att banken historiskt sett har "tagit höjd" för kreditförluster en smula sent, men att de aktivt jobbar med att utveckla sina interna kontrollsystem och agerandet hos varje enskild handläggare. Han anser dock inte att detta är en anledning till att börja göra nedskrivningar på gruppnivå. Sparbanken Syd är medlem i Svenska Bankföreningen och samarbetar med exempelvis Sparbanken Öresund.

6.4.Sammanställning av storbanksintervjuerna

6.4.1.Allmänt

Samtliga storbanker vi intervjuat gör i nuläget gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar och har gjort det ett bra tag. Många av bankerna hänvisar till att de använt mer avancerade modeller sedan ett par år tillbaka och att modellerna de använde dessförinnan var mer schablonartade och ej lika rättvisande. Samtliga storbanker är eniga om att ämnet är komplicerat och ej helt förskonat från frågeställningar.

6.4.2.Modellen

Den modell som tas upp i kapitaltäckningsreglerna är den modell som är aktuell för samtliga storbanker vi intervjuat. Som tidigare beskrivits i arbetets teoridel, består denna modell av parametrarna PD, LGD och EAD. Den parameter som bankerna tycks uppfatta som den som påverkar den gruppvisa nedskrivningen alla mest är PD, vilken påverkas av den bedömning bankerna gör av de enskilda kundernas återbetalningsförmåga (rating). En annan parameter som är viktig i modellen är LGD, som i större utsträckning än PD-talet påverkas av makroekonomiska faktorer.

Något som skiljer sig åt mellan bankerna är vilka lånefordringar de väljer att skriva ned på gruppnivå och vilka de inte skriver ned på gruppnivå. Enligt IAS 39 skall samtliga lånefordringar som inte skrivits ned på individuell nivå inkluderas i en grupp och prövas för nedskrivning på denna nivå. Detta gör inte en av storbankerna vi intervjuat, med grund i att de anser att vissa kunder helt enkelt inte kommer ge upphov till några framtida förluster vilket skulle göra en nedskrivning missvisande i redovisningen. Detta innebär i klartext att vissa av de lånefordringar den aktuella banken inte skrivit ned individuellt inte heller prövas på gruppnivå.

Det sätt storbankerna valt att gruppera sina lånefordringar baseras oftast på de grupperingar som rekommenderas i kapitaltäckningsreglerna och de känns ganska “givna”. Lånefordringarna grupperas efter karaktär - exempelvis hushåll, mindre företag, medelstora företag med mera.

Efter att nedskrivning gjorts väljer vissa av storbankerna att fördela ut summan på regional nivå (eller motsvarande). En av bankernas system är så pass utvecklat att de kan fördela ut den gruppvisa nedskrivningen ända ut på enskild handläggare, men vårt övergripande intryck är att storbankerna inte ser någon poäng med att göra detta. Generellt sett fördelar de ut den gruppvisa nedskrivningen på regional nivå eller motsvarande, men de menar också på att det inte är något som påverkar de drabbade kontoren negativt i någon större utsträckning. Anledningen till att bankerna väljer att dela ut nedskrivningen ner på regional nivå är främst för den interna redovisningen. Då det handlar om att dela upp det på respektive land handlar det dock om skatteskäl. Majoriteten är rörande överens om att det är en redovisningsprodukt som uppkommer på koncernnivå och som inte är något som existerar i den enskilda handläggarens vardag.

6.4.3.Ratingsystemen

Samtliga banker vi talat med har olika sätt att bedöma sina kunders återbetalningsförmåga, storbankerna är inga undantag. Exakt hur processen går till är en del av bankens framgångsrecept och det är därför ingenting de väljer att förklara för oss. Vi har dock fått god insikt i hur de olika ratingsystemen ser ut, hur många steg som finns på skalorna och dylikt. Ratingsystemen är viktiga i vårt arbete med grund i att ratingen påverkar PD-talet.

För att sammanfattande förklara hur ratingsystemen ser ut i allmänhet, kan sägas att bankerna ger sina kunder poäng baserade på exempelvis historik i banken, sysselsättning, civilstatus, inkomst och andra avgörande faktorer. Gemensamt för faktorerna är att de kan översättas till en skala för hur säker kunden kan anses vara, alltså hur stor sannolikheten är att denne kan betala sin skuld till banken. Vissa banker har många steg på sina ratingskalor, andra har färre. Egentligen spelar det ingen roll utan det är en intern skala som är anpassat efter banken och bankens interna system. På vissa banker är kunderna med låg rating de säkraste, på andra banker är kunderna med låg rating de mest osäkra.

Avgörande för vår uppsats är i vilket skede ratingen sker, eftersom en hypotes är att större banker har mer centraliserade sätt att bestämma det gruppvisa nedskrivningsbehov än vad lokala banker har. I våra intervjuer med storbankerna har det framkommit att samtliga egentliga uträkningar av faktiska nedskrivningsbelopp sker på central nivå - i princip av tekniker och matematiker. Det har dock utöver detta framkommit att den parameter som är viktigast för modellen och nedskrivningen är PD-talet och således kundens rating. Hos samtliga storbanker vi intervjuat sker ratingbedömningen i mötet med kunden på det lokala kontor kunden går till, vilket indikerar att skillnaden mellan storbank och lokalbank torde vara försumbar.

Rent praktisk värderas kundernas återbetalningsförmåga löpande under året och en kund kan migrera mellan olika ratingklasser. Migrationen påverkar PD-talet och således också den totala gruppvisa nedskrivningen. Det är först när kunden “lämnar ratingen”, det vill säga faller ner (eller upp, beroende på system) till den nivå som innebär att lånefordran skrivs ned på individuell nivå, som den inte längre inkluderas i de gruppvisa nedskrivningarna.

6.4.4.Tolkning av reglerna

Inte alla storbanker vi intervjuat är överens om att det är viktigt att göra gruppvisa nedskrivningar. Bakgrunden till detta är bankernas historik, hur mycket kreditförluster de har och vilket sätt de traditionellt sett ser på nedskrivningarna.

På frågor gällande hur tolkningen av reglerna sker, svarar alla att de givetvis gör en egen tolkning med hjälp av interna specialister. Men alla är snabba att tillägga sitt engagemang i Svenska Bankföreningen och sin nära relation till aktuell revisor. Den uppfattning vi fått om Svenska Bankföreningen är att det är en stark instans med mycket att säga till om. Enligt de storbanker vi intervjuat finns en god vilja till samarbete i föreningen, en önskan om en samstämmig tolkning av de redovisningsregler de alla skall följa. Denna samstämmiga tolkning är ändock enbart på ett övergripande stadium och alla banker har utrymme för egna sätt att vidareutveckla sina idéer. Vilket

de gjort. Såväl Finansinspektionen som storbankerna är noga med att betona hur mycket hjälp som finns att tillgå hos revisorerna och deras instruktioner till reglerna och hur de bör tolkas på ett korrekt sätt. Finansinspektionens roll som tolkare av reglerna är i det närmsta obefintlig när det gäller hur deras sätt att se på det påverkar hur modellerna ser ut och så vidare. Finansinspektionens huvudsakliga uppgift är att sköta tillsynen och kontrollera att alla regler följs, men i vår intervju med dem betonades att regler kan följas på olika sätt vilka alla kan vara korrekta.

6.5.Intervjuer med lokalbanker

6.5.1.Allmänt

Hur de intervjuade lokala bankerna resonerar kring de gruppvisa nedskrivningarna av lånefordringar är ganska likriktat. En stor likhet är att bägge bankerna traditionellt sett inte gör gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar, men detta leder vidare in på den största skillnaden vilket är att en av bankerna nu valt göra gruppvisa nedskrivningar från och med i år. Sättet att resonera kring ämnet är samma för bankerna i den bemärkelse att de båda anser att de som lokala banker befinner sig närmare sina kunder än sina större konkurrenter. Bägge bankerna menar på att detta innebär att de har tillgång till mer direkt information om sina kunder och att detta påverkar det sätt de kan hantera sina lånefordringar.

Eftersom de två bankerna gör på fundamentalt olika sätt blir det svårt att göra en korrekt jämförelse av deras tillvägagångssätt. Detta kan dock visa på att det i reglerna inte är helt självklara gällande hur de skall hantera sina lånefordringar och bägge bankerna har bra motiveringar till varför de gör som de gör. Det som kan sägas är att de lokala banker vi intervjuat har ungefär samma förutsättningar då de rör sig på samma marknad. Precis som många andra lokala svenska sparbanker har våra respondenter en anknytning till Swedbank (en historiskt sett och en i nuläget), vilket innebär att de på ett bra sätt speglar hur det borde se ut bland lokala banker i allmänhet.

6.5.2.Modellen

Då den ena banken inte gör någon prövning på gruppnivå har denna inte någon modell som används för att bedöma lånefordringarnas gruppvisa nedskrivningsbehov. Den modell som används av den andra banken liknar till mångt och mycket de modeller som används av de stora bankerna. Anledningen till detta är dels att det finns rekommendationer om hur modellen ska se ut och dels att den lokala banken till stor del ägs av Swedbank (som delvis influerat agerandet).

6.5.3.Ratingsystemen

Båda de lokala bankerna bedömer sina kunders ratingnivå i ett inledande skede med ett ratingsystem som är specifikt för den specifika banken. Bankernas bedömning sker inledningsvis på handläggarnivå i mötet med kunden. Detta innebär att det alltid finns en nära koppling till kunden och att handläggaren lär känna sina kunder och deras situation.

6.5.4.Tolkning av reglerna

De lokala bankerna har definitivt inte tolkat reglerna på samma sätt. Förutom skillnaden i huruvida de gör någon gruppvis nedskrivning eller ej, skiljer sig deras sätt att värdera sina lånefordringar åt väsentligt. Det skall dock tilläggas att Sparbanken Syd är en förhållandevis ny bank i den form den existerar idag, vilket kan ha en påverkan på hur utvecklade systemen är.

7.Analys

Kapitlet tar sin början i banksfären genom att likheter och skillnader mellan svenska banker lyfts fram och analyseras. Kapitlet avslutas med en identifiering av sex huvudanledningar till de olika tolkningarna av reglerna bankerna gjort.

7.1.Svenska bankers skillnader och likheter avseende hur reglerna gällande gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar tolkats

7.1.1.Allmänt

Den första stora skillnaden vi uppmärksammat mellan lokalbankerna och storbankerna är att storbankerna direkt har tagit till sig de nya reglerna och försökt implementera dem. De lokala bankerna har antingen väntat med att göra gruppvisa nedskrivningar ända till nu, alternativt valt att inte göra det överhuvudtaget. De har med andra ord intagit en mer passiv roll gentemot reglerna.

Den andra skillnaden är att lokabankerna ser sig som lokala i den bemärkelse att de är närmre sina kunder, vilket gör att de anser sig ha en minimal eftersläpningstid. Detta innebär att de menar att de har i det närmsta full och omedelbar tillgång till information. Det som är intressant gällande just detta argument är att de stora bankerna anser är att de är precis lika nära sina kunder. Grunden till detta är att även de har lokala kontor runt om i Sverige. Det har visat sig i våra intervjuer med samtliga banker som gör gruppvisa nedskrivningar att det är på det specifika kontoret i mötet med kunden som en stor del av den viktiga ratingbedömningen sker. Även om det är så att lokalbankerna har sina huvudkontor närmre sina kunder rent fysiskt, är det ett faktum att det är på det lokala kundkontoret som bedömningen sker. Vi anser därmed att det inte finns någon egentligen skillnad på huruvida banken är en lokalbank eller en storbank. Som kan ses på nedanstående kartbild över centrala Ystad befinner sig alla bankerna inom ett stenkasts avstånd ifrån varandra. Vi ställer oss frågande till på vilket sätt handläggaren på en lokal bank skulle vara närmre sin kund än handläggaren på en storbanks lokala kontor. De handläggare som jobbar på storbankernas lokalkontor har samma lokala anknytning som de handläggare som arbetar på de lokala bankernas kontor.

Figur 4 - Karta över Ystads centrum (Eniro, 2012)

1.Sparbanken Syd, 3.Nordea, 5.SEB, 6.Handelsbanken, 7.Oväsentlig punkt för arbetet

7.1.2.Modellen

Hos de banker som använder en modell för den gruppvisa nedskrivning av lånefordringar de gör, är modellerna som används väldigt lika varandra. Detta kommer sig i stor utsträckning av att det finns beskrivet i kapitaltäckningsreglerna hur modellen för gruppvis nedskrivning kan se ut (Modell 2). Att alla inte har exakt samma modell beror på att de är olika banker och därmed tolkar reglerna beroende av traditioner inom banken och affärsstrategi. En likriktning av modellerna beror även på att samtliga storbanker är medlemmar i Svenska Bankföreningen där de tillsammans kommer fram till en första tolkning av reglerna och ett övergripande sätt att hantera ämnet. Hur bankerna sedan praktiskt väljer att följa dessa gemensamma tolkningar ligger på den individuella bankens bord, vilket alltså kan bidra till de skillnader som existerar.

7.1.3.Ratingsystemen

Alla banker vi intervjuat, oavsett om de gör nedskrivning på gruppnivå eller ej, har ratingsystem för att klassificera sina kunder och sina lånefordringar. Hur ratingsystemen ser ut skiljer sig mycket år mellan de olika bankerna. Det som är lika hos alla våra respondenter är att det är den kundansvarige handläggaren som gör ratingbedömningen, men att beräkningen av de gruppvisa nedskrivningarna sedan sker på central nivå.

7.1.4.Tolkning av reglerna

Med tanke på att alla de intervjuade bankerna direkt eller indirekt har anknytning till Svenska Bankföreningen, blir det automatiskt en likriktad tolkning av reglerna. Denna gemensamma sammanslutning gör att alla banker har tillgång till samma information inför eventuell vidareutveckling av sin regeltolkning. Vilket i sin tur gör att, om viljan finns, alla bankerna kan hantera reglerna på samma sätt. Detta blir dock inte möjligt i praktiken då alla bankerna har olika affärsmodeller och olika kunder. Som exempel på detta gör inte Sparbanken Syd någon nedskrivning på gruppnivå med motiveringen att de har kunder som agerar på en stabilare marknad än de stora bankerna samt att de som lokal bank har närmre kontakt med såväl sina kunder som kundernas omgivning.

7.2.Från lag till praxis

7.2.1.Dekontextualisering

Precis som angivits i kapitel 2, upplevs det som bevisat att idéer inte kan färdas utan att någon tillför energi på vägen och med det även till viss utsträckning påverkar idéns utformning. Vi har funnit att IAS 39 påverkas av många olika internationella organisationer under lång tid efterhand som den utvecklas vilket gör det svårt att på ett greppbart sätt återge hur regelsystemet skapats steg för steg. Vår intervju med Finansinspektionen visar att remissinstanser har vissa möjligheter att påverka reglerna och dess utformning, även om det är oklart i vilken utsträckning. Eftersom remissinstanserna består av redovisningsexperter från olika delar av världen, påverkas reglerna av en uppsjö av traditioner och olika länders sätt att hantera frågan. Möjligheten för nationer att involvera sig tidigt, för Sveriges del genom Finansinspektionens redovisningsexperter som representerar Sverige (exempelvis på Basel- och EBA-nivå), torde leda till en situation där nya regler till viss del är förankrade i svenska redovisningstraditioner. Det är dock svårt att sia om till vilken utsträckning ett litet land som Sverige kan påverka den internationella framtagningen av redovisningsregler.

Precis som vår respondent på Finansinspektionen påpekar är reglerna för svenska banker principbaserade. När en regel är skriven och antagen så gäller den. Vad som lett till att reglerna ser ut som de gör är intressant i den mån det påverkar i vilken grad bankerna genom aktivt engagemang kan påverka sin egen framtid. Det har framkommit genom våra intervjuer att de svenska storbankerna känner sig delaktiga i skapandet av reglerna, om än på ett ganska begränsat sätt. De mindre bankerna har gett intrycket av att inte känna sig särskilt delaktiga i skapandet av reglerna.

Eftersom Svenska Bankföreningen är en remissinstans likt många andra, torde regler som skapats till viss del vara förankrade i bankerna. Reglerna borde således inte kännas alltför främmande för bankerna att anamma. Det är dock sannolikt att regler som skapats av IASB kan uppfattas som mer eller mindre främmande beroende på den specifika bankens kultur och affärsstrategi, oavsett deras eventuella engagemang i Svenska Bankföreningen. Eftersom lagen per definition är “svart på vitt”, är det intressant att fundera över vilka gråskalor bankerna lägger in i sina tolkningar. Gråskalor som i många fall skiljer sig från bank till bank och som alla generellt sett är accepterade av såväl bankernas revisorer och Finansinspektionen.

Precis som såväl Rövik som Czarniawska är rörande överens om, måste idéer generaliseras för att de skall kunna spridas organisationer emellan (organisationer som är mer eller mindre lika till sin natur). När man generaliserar en idé eller ett sätt att agera finns en risk att det blir för generellt och principbaserat, vilket torde kunna leda till att olika banker gör vitt skilda tolkningar av ett givet ämne. När IASB uppdaterar sina standarder verkar det finnas en risk för att de blir alldeles för generaliserade i den mening att bankerna uppfattar det som svårt att följa dem och tolka dem på ett korrekt sätt. Hur tolkningen gått till och effekterna därav återkommer analysens senare delar.

Vi upplever det som rimligt att mindre banker inte har ett direkt engagemang i Svenska Bankföreningen, men anser det som absolut nödvändigt för de större bankerna. Svenska Bankföreningen är i princip den enda omedelbara kanal där bankerna kan ge svar på tal gällande förslag på regelförändringar och dylikt. Såvitt vi förstår, är storbankerna väl medvetna om detta. Dock anser vi att det kan finnas en poäng med att uppmärksamma Svenska Bankföreningen

ytterligare, eftersom den är bankernas enda direkta röst. Det finns en poäng med mer kommunikation mellan Svenska Bankföreningen och revisorernas motsvarighet, istället för att varje specifik bank enbart har kontakt med sin revisor. Detta torde dessutom kunna leda till en mer nyanserad bild, eftersom Svenska Bankföreningen i nuläget kan uppfattas som en extrem motpol på så sätt att allmänheten generellt kan uppfatta deras remissutlåtanden som snedvridna på så sätt att risken finns för att de enbart ser till sitt eget bästa (exempelvis rent resultatmässigt).

7.2.2.Spridning

Vårt empiriska material har visat att det sätt reglerna för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar spridits gällande hur de tolkas och tillämpas är en komplicerad fråga då spridningen tycks ha skett på många olika sätt.

I samtliga av de banker vi intervjuat är det ett faktum att reglerna gällande gruppvisa nedskrivningar påverkar medarbetarna ända ner till handläggarnivå. Dock är det så att beräkningen av nedskrivningarna sker på central nivå och i de flesta banker aldrig vandrar ner till företagets lägsta nivåer (möjligtvis till regionala nivåer rent resultatmässigt). När denna procedur diskuterats på intervjuerna, är det generellt så att de vi intervjuat menat att kännedomen om att gruppvisa nedskrivningar görs inte är en “allmän vetskap” på banken bland samtliga medarbetare, utan mer en “skrivbordsprodukt” vars existens inte ses som nödvändig att informera exempelvis handläggare om. Detta innebär att reglerna anlänt till de specifika bankerna vertikalt genom bankernas ledningar/redovisningsavdelningar vilket kan liknas vid kedjeteorin, men samtidigt att de inte fortsatt sin vertikala gång genom de hierarkiska nivåerna utan ”stannat” på huvudkontoren.

Ovanstående stycke förklarar hur redovisningsreglerna kan landa på en specifik bank, men inte hur sättet att redovisa ett visst fenomen sprids vertikalt till banken från IASB och horisontellt banker emellan. Vertikalt, från IASB till specifik bank, har vi funnit att det är svårt att prata om svampmodell och mode. Detta då vi anser att dessa modeller är mer applicerbara när det handlar om saker som generella organisationsidéer och strukturer, inte om regler. Det finns en poäng att förstå och ändock använda sig av dessa begrepp om man bortser från faktum som “lag är lag” och “svart på vitt” och finner sig i ett det finns en flexibilitet i hur bankerna anammat regler från IASB och Finansinspektionen, vilka modeller de använder och dylikt.

När IASB gett ut regler som godkänts av EU och som skall följas av svenska banker, finns det tecken på att bankerna sneglar på varandra till olika utsträckning utan att för den delen vilja erkänna det, något som talar för att det går mode i hur de som bank skall agera. Det är givetvis så att bankernas engagemang i Svenska Bankföreningen ger dem alla ett visst informationsutbyte, men vi upplever detta informationsutbyte som ganska begränsat och även det “principbaserat”. Även om alla storbanker vi intervjuat betonar intentioner så som likriktning och att alla har något att vinna på att bankerna tolkar reglerna på ett samstämmigt sätt, är detta inte en realitet i nuläget, vilket vi kommer gå vidare in på när vi diskuterar hur reglerna kontextualiserats.

När vi ser till den tidpunkt som de banker vi intervjuat valt att göra gruppvisa nedskrivningar, tyder det på en spridning som kan liknas vid svampmodellen och mode. Alla storbanker verkar ha varit medvetna om gruppvisa prövningar en längre tid (även om de hanterat dem olika beroende på den

specifika bankens tradition och kredithistoria), men de har alla avvaktat med de faktiska nedskrivningarna ut i det längsta. En del har gjort liknande nedskrivningar, men föregående uttalande är baserat på den gruppvisa nedskrivning som åsyftas i IAS 39 p.64. Storbankerna valde att börja göra gruppvisa nedskrivningar ungefär samtidigt, vilket kan liknas vid svampar som poppar upp i skogen och vars underliggande mycel utgörs av det faktiska regelverket i kombination med påtryckningar från Finansinspektionen och revisionsbyråerna. De lokala bankerna har tydligare drag av mode, då de verkar ha väntat ut i det längsta och valt att göra gruppvisa nedskrivningar först när storbanker och andra lokala banker har adderats till det tryck som tidigare bara fanns genom reglernas "svart på vitt". Vi ser det som troligt att allt fler lokalbanker kommer välja att göra gruppvisa nedskrivningar efterhand som åren går, något de i vår mening har varit ålagda att göra sedan länge (om vi ser strikt till reglerna). Vi har dock inte sett några tecken på att lokalbanker i särskilt stor utsträckning har någon direkt kontakt med storbankerna när det kommer till hur modellen ser ut och så vidare. Det finns ett visst informationsutbyte bland samarbetspartners, men i övrigt verkar exempelvis revisionsbyråerna vara av större vikt för lokalbankernas modeller än vad storbankerna är.

Ovanstående kan liknas vid hur ett framgångsrecept sprids. Även om inte lokalbankerna får någon direkt hjälp med utvecklingen av sina modeller, har vi funnit att de lokala bankerna ser mycket till storbankerna och det sätt de hanterar specifika redovisningsfrågor. Sättet att se och lära, att hämta inspiration från lyckade lösningar, är ett spridningsmönster som kan ses som ett framgångsrecept. När lokalbanker väljer att ta till sig storbankers framgångsrecept, finns risken att 1) idén inte passar banken och 2) idén anammas på pappret med ej i praktiken. Det är precis dessa punkter vi funnit aktuella för de lokala bankerna, nämligen att 1) de hävdar indirekt att reglerna för gruppvisa nedskrivningar är gjorda för större banker som inte är lika nära sina kunder som de lokala bankerna (som därför inte torde behöva göra någon nedskrivning på gruppnivå) och 2) de vet att de är ålagda att följa reglerna och berättar att de gör prövningarna rent teoretiskt (genom att de följer samma regler som alla andra svenska banker), men vid kontroll sker det inte i praktiken (vilket sedan förklaras av olika omständigheter så som försumbar eftersläpningstid med mera).

Vi anser det essentiellt för alla banker att på ett mer öppet sätt ta till sig reglerna om gruppvisa nedskrivningar och berätta om sina sätt att tolka reglerna, eftersom det kan upplevas som missvisande att alla följer samma regler samtidigt som det är tydligt att inte alla gör på samma sätt. Det kan finnas en poäng med att bankers sätt att hantera sina gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar skiljer sig banker emellan, men att de anger orsakerna därtill och därutöver på ett begripbart sätt berättar om sina metoder är viktigt för att intressenterna skall kunna jämföra de finansiella rapporterna på ett tillförlitligt sätt.

7.2.3.Kontextualisering

Kontextualiseringen av redovisningsreglerna i IAS 39 handlar om hur de landat i de banker som skall följa reglerna. Det handlar vidare om på vilket sätt de tolkats och implementerats. Vilket angivits tidigare i arbetet, betyder kontextualisering "att placera i ett speciellt sammanhang". Vi anser att alla de banker vi intervjuat utgör "speciella sammanhang". De är alla är unika organisationer som består av individer och som genom åren byggt upp ett eget sätt att hantera vardagen och dess prövningar. Den viktigaste delen inom kontextualisering anser vi vara begreppet "prägling", eftersom vi

undersökt hur specifika banker låtit en given regel prägla verksamheten och bankens sätt att redovisa. Det är också intressant att hålla kvar tanken gällande hur banken eventuellt låtit den aktuella verksamheten prägla hur banken valt att tolka regeln.

Vi har i vårt arbete funnit att banker definitivt består av aktiva kontexter, levande verkligheter och att de involverade människorna aktivt tolkar och processar den information som når dem. Vi har funnit stöd för att kontextualisering av redovisningsregler kan uppfattas som en dynamisk process där alla banker valt att låta sin verksamhet prägla det sätt de tolkat reglerna och implementerat dem i praxis. Att det förekommer olika sätt att hantera de gruppvisa nedskrivningarna av lånefordringar kommer sig av de olika bankernas traditioner och historik. Med grund i vår referensram anser vi att på ytan ganska lika banker vid skärskådning kan ha vitt skilda prioriteringsordningar mellan regler, traditioner, interna riktlinjer och allmänna råd. Vi har även funnit i vår årsredovisningsstudie att en del banker anger att de gör gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar trots att de antingen inte gör det alternativt endast gör det i liten utsträckning.

Ovanstående torde dock implicera att banker i allmänhet skulle ha ganska varierande sätt att hantera IAS 39, vilket de på ett sätt inte har. Det finns definitivt skillnader i bankernas interna värderingar av sina lånefordringar, men om fokus lyfts till modellen för gruppvisa nedskrivningar uppvisar denna mer likheter än skillnader. Alla banker tar upp begrepp som PD, LGD och EAD, vilket för oss känns givet och föga förvånande eftersom det finns tydliga riktlinjer i kapitaltäckningsreglerna som bankerna alla valt att utnyttja och använda som inspirationskälla. Skillnaderna uppkommer först när vi ser till ratingsystem och faktiska nedskrivningsbelopp, men framförallt när vi ser till sättet att gruppera och till på vilka engagemang gruppvis nedskrivning sker. Det är i grupperingsfasen det största tolkningsutrymmet tycks existera och det är således där kontextualiseringen verkligen tar sig uttryck och visar hur reglerna kan tolkas beroende på vilken bank som tolkar dem.

Vid genomgång av reglerna i IAS 39, framförallt p.64, skall nedskrivningsprövning göras på gruppnivå för samtliga lånefordringar som inte är nedskrivna på individuell nivå. Detta kan tyckas lätt att tolka, men det är här bankernas tillvägagångssätt varierar mest. Den ursprungliga grupperingen kan upplevas som självklar eftersom den oftast baseras på kapitaltäckningsreglerna, men skillnaderna uppkommer i hur de olika grupperna hanteras. En del av bankerna använder sin modell i full utsträckning på samtliga lånefordringar, medan andra enbart använder modellen på en del av lånefordringarna beroende på antingen engagemangets storlek eller engagemangets säkerhet (baserat på ratingbedömningen). Vi har funnit att detta fenomen är alldeles oberoende bankens storlek och att det förekommer på såväl storbank som lokalbank. Det är även detta fenomen som bäst uppvisar hur olika präglingen kan vara mellan regler och den bank som följer dem.

7.2.4.Identifiering av sex huvudanledningar till de olika tolkningarnas existens

Men hur är det egentligen, skall en lagtext kunna tolkas på så vitt skilda sätt som vi funnit i vårt empiriska material? Fundamentet i frågan är aktuell för oss, hur kommer det sig att en lagtext som behandlar ett väldigt specifikt och smalt ämne tolkas olika beroende på vilken bank vi frågar? Vi anser att det finns 6 identifierbara anledningar till detta.

1. En anledning till olika tolkning av IASB:s regler är att IFRS är ett principbaserat regelsystem vilket innebär att reglerna sällan innehåller specifika och tydliga instruktioner. Eftersom reglerna inte anger exakta sätt att hantera specifika redovisningsfrågor, exakta modeller och exempelvis förbestämda PD-tal eller liknande, finns tolkningsutrymme för användarna av reglerna. Detta leder till olika tolkningar vilket en del kan uppleva som negativt, men eftersom alla banker är olika till sin natur och struktur anser vi det vara essentiellt för dem att utnyttja tolkningsutrymmet. Sedan ställer vi oss frågan gällande i vilken utsträckning en tolkning är acceptabel och vid vilken tidpunkt tolkningen passerar gränsen till att vara ett sätt att sannolikt medvetet tolka reglerna till den specifika bankens fördel. När denna gräns passeras har poängen bakom principen glömts bort och redovisningen kan upplevas som missvisande och framförallt svår att jämföra banker emellan.

2. Sättet på vilket bankerna hanterar gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är accepterat av kontrollorgan så som revisionsbyråer och Finansinspektion. Detta tyder på att de olika tolkningar som gjorts har fallit inom ramarna för vad som är generellt accepterat och är således en av anledningarna till att olikheter existerar.

3. Det vore naivt att utesluta det faktum att bankerna är vinstdrivande organisationer som strävar efter att göra sina ägare nöjda. Detta leder till en situation där de i sina tolkningar strävar efter att redovisa en rättvisande bild av bankens finansiella ställning, men att de oftast redovisar en större vinst hellre än en mindre. Vi ser det som troligt att detta påverkar hur banker väljer att tolka regler och även deras reaktioner på kommande regler.

4. Teorierna om kontextualisering och spridning av idéer bidrar till ytterligare förklaringar till varför regler tolkas på olika sätt. Beroende på hur en bank en uppbyggd och fungerar skiljer sig dess sätt att implementera regler från andra bankers sätt. Denna punkt är diskuterad ovan och behöver inte bero på “dolda avsikter” så som att regler aktivt försöker tolkas till den specifika bankens fördel, utan kontextualiseringen kan skilja sig åt mellan banker av fullständigt acceptabla skäl. Det finns lika många ratingsystem som det finns banker och det är svårt att sia om en lösning som kan ses som “den bästa” (huruvida ett system fungerar optimalt eller ej beror på i vilken organisation systemet existerar). Något som tydligt tog sig uttryck när vi påbörjade vårt arbete var att en av storbankerna redovisade märkbart mindre gruppvisa nedskrivningar än de övriga storbankerna, men måste detta betyda att de haft ett annat sätt att tolka reglerna? Vi anser inte detta, då det är ett faktum att denna bank även i praxis har mindre kreditförluster än resterande storbanker.

5. Ytterligare en faktor som lett till skillnader i tolkningen av reglerna gällande gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar, är den avgränsning som de lokala bankerna menar finns mellan dem och storbankerna. Vi förstår argumentet gällande att närheten till ett huvudkontor förkortar beslutsvägarna vid vissa situationer, men hävdar å det bestämdaste att handläggarna på storbankernas lokala kontor åtnjuter precis samma närhet till sina kunder som handläggarna på lokalbankernas kontor. Vi menar således att det inte är acceptabelt för en lokalbank att hävda att de alltid har tillgång till fullständig information med försumbar eftersläpningstid, eftersom perfekt information inte existerar och det är bland annat detta faktum som lett till att reglerna gällande gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar finns överhuvudtaget. Om vi ponerar att perfekt information finns, skulle alla

förlusthändelser vara omedelbart identifierade och drabbad lånefordran skulle skrivas ned utan någon som helst tidsfördröjning. Det skulle dessutom, i sådana fall, inte uppkomma några oväntade kreditförluster.

6. En sista och väldigt viktig anledning till att reglerna gällande gruppvisa nedskrivningar tolkas olika från bank till bank, är att det är väldigt komplicerade regler. Vid första åsyn kan de upplevas som enkla och tydliga, men vi anser att de innehåller delar som är svåra att förstå. Reglerna i sig är lite av ett moment 22 i den mening att de talar om "objektiva omständigheter". I IAS 39 p.59 anges att det handlar om händelser som redan inträffat och som kommer påverka de framtida kassaflödena. Svårigheten gäller först och främst i hur banken identifierar en förlusthändelse, men motsättningen finns i det faktum att förlusthändelsen skall vara identifierbar samtidigt som banken inte skall kunna knyta den direkt till en individuell lånefordran. Eftersom bankerna inte kan veta exakt hur en inträffad förlusthändelse påverkar en grupp av lånefordringar, uppmanas de använda sig av förluststatistik och varje års nedskrivning baseras således till stor del på föregående års kreditförluster i kombination med ratingmigrationer och förändringar i exponering. Eftersom förluststatistiken i stor utsträckning påverkar den gruppvisa nedskrivningen, upplever vi det som schabloniserat och inte direkt knutet till faktiskt inträffade förlusthändelser. Detta ger upphov till tvivel huruvida det inte bara är en inkuransnedskrivning av lånefordringarna som sker och som bara i begränsad utsträckning har med bankens aktuella krediter att göra.

8.Slutsats

Syftet med detta arbete har varit att undersöka hur banker tolkar och tillämpar regelsystemet kring gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Genom att svara på frågor vi ställt oss under resans gång ämnar vi nu sammanfatta vår analys och knyta an den till arbetets syfte.

8.1.Fungerar översättningen från lag till praxis

Vi anser efter att vi har genomfört analysen att översättningen i stort fungerar från lag till praxis på så sätt att postgången från IASB till bankerna fungerar som en dynamisk process där olika instanser bidrar med tankar, åsikter och påverkar hur lagen slutligen tolkas. Bankerna har sedan alla tolkat reglerna och valt att följa dem på sina egna sätt. Sätt som i olika utsträckning skiljer sig från varandra.

Bakgrunden till de olika tolkningarna av regelsystemet tycks vara de som angetts i kapitel 7.2.4.:

- IFRS principbaserade karaktär ger utrymme för individuella tolkningar
- Revisorerna och Finansinspektionen godkänner olika sätt att hantera ämnet
- Banker är vinstdrivande organisationer och tolkar reglerna till egen vinning
- Banker tolkar regler olika beroende på traditioner och historik (kontextualisering)
- Lokalbanker hävdar att de är nära sina kunder (försumbar eftersläpningstid)
- Reglernas komplexitet

Eftersom samtliga banker vi undersökt är fungerande kreditinstitut med rena revisionsberättelser, borde detta innebära att bankerna faktiskt följer reglerna på ett acceptabelt sätt oberoende av hur de har valt att översätta reglerna till just sin egen bank. Vi anser dock att de delar av IAS 39 som behandlar gruppvisa nedskrivningar bevisligen har ett alldeles för stort tolkningsutrymme, eftersom bankernas individuella tolkningar medfört att deras intressenter kan ha svårigheter att jämföra bankernas finansiella rapporter.

8.2.Finns det en gemensam tolkning av reglerna?

Alla svenska storbanker är medlemmar i Svenska Bankföreningen, där de försöker likrikta sina tolkningar av reglerna. Då bankerna sitter med i organisationer som denna och tillsammans tolkar regelverket, kan de hjälpas åt och således säkerställa att de alla anammar en tolkning som borde vara laglig och korrekt. Väl framme hos de specifika bankerna sker ytterligare tolkning av reglerna som speglas av den specifika bankens förutsättningar, mål och ambitioner.

Vi har kommit till slutsatsen att det finns en önskan om en gemensam tolkning av reglerna, men att denna önskan stannar vid just en önskan. Bankerna hänvisar till kapitaltäckningsreglerna och deras rekommendationer gällande modeller och sätt att hantera gruppvisa nedskrivningar. Det är dock ett faktum att skillnader gällande i vilken utsträckning nedskrivning görs, hur engagemangen grupperas och hur ratingen av kunderna sker, medför att bankernas tolkningar av reglerna är mer varierande än vad de vid första anblick ger intryck av att vara. Exempelvis finns det banker som hävdar att de i full

utsträckning gör gruppvisa nedskrivningar, men som sedan gör undantag för vissa engagemang. Undantagen kan gälla engagemang som ses som ”säkra” eller som ”mindre betydande” än andra.

8.3.Tillämpas reglerna så som sig bör?

Lagmässigt följs reglerna (i alla fall enligt de aktörer som skall kontrollera detta). Varken Finansinspektionen eller bankernas revisorer har så vitt vi förstått de senaste åren haft besvär med de banker vi varit i kontakt med. Av denna anledning kan slutsatsen dras att reglerna tillämpas som de skall. Dock anser vi själva att den spridning som finns gällande hur bankerna har valt att hantera reglerna innebär att alla inte följer reglerna på ett korrekt sätt. Det vi sett är att vissa av bankerna följer reglerna på ett sätt vi upplever som korrekt, vilket innebär att banken skriver ned så många lånefordringar den kan på individuell nivå. De lånefordringar som banken inte har möjlighet att skriva ned individuellt grupperas sedan och skrivs ner på gruppnivå.

De banker som inte följer reglerna (enligt oss) har antingen valt att inte göra gruppvisa nedskrivningar överhuvudtaget, eller har de valt att inte pröva alla de grupper som de har delat upp lånefordringarna i. Banken kan exempelvis anse att vissa av lånefordringarna är så pass säkra att de inte har behov av att skriva ner dem, vilket borde strida direkt mot reglerna som kräver att samtliga lånefordringar måste prövas. Anledningen att inte skriva ned sina lånefordringar på gruppnivå med grund i argumentet att banken är nära sina kunder, anser vi vara väl utrett i vår analys och slutsatsen är att argumentet helt enkelt inte håller. Det finns ingen perfekt information, oavsett hur nära sin kund en bank anser sig vara. Alla banker, såväl storbanker som lokalbanker, borde därför göra gruppvisa nedskrivningar av sina lånefordringar. Av samtliga lånefordringar.

8.4.Vidare forskning

Eftersom IAS 39 i nuläget håller på att uppdateras till IFRS 9 är detta område intressant för vidare forskning. Dels finns det poäng med att fördjupa sig i de nya reglerna och dels finns det poäng med att göra jämförelser mellan de olika versionerna.

Ett område som är intressant och som vi inte undersökt i detta arbete, är hur kreditinstitut i stort tolkar och tillämpar reglerna för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Vi tänker då främst på kreditinstitut så som kreditmarknadsbolag som inte bedriver bankrörelse, kanske kontra banksfären.

Det finns stort utrymme för vidare forskning gällande modellen för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar, eftersom vi under arbetets gång blivit väldigt nyfikna på hur bankerna arbetar med parametrarna PD och LGD. Eftersom ratingen är en stor del i beräkningen av PD-talet vore en jämförelse och analys av bankernas ratingsystem intressant att fördjupa sig i. Detta är något som kan skilja sig från land till land, vilket även det torde kunna vara en vinkling av arbetet.

Den sista del vi intresserat oss extra för, är fenomenet förlusthändelse. Det är ett ämne det inte skrivits så mycket om, men som är väldigt intressant och mångfacetterat. Ämnet förlusthändelse står

i centrum för redovisningsfrågor som rör lånefordringar och är således viktigt att reda ut (något de större organen är rörande överens om).

9.Källkritik

Vi har löpande under arbetets gång valt att använda oss av böcker och artiklar skrivna av de forskare som anses ha hög kompetens inom organisationsläran och framförallt inom området för spridning och översättning. Vi har inte valt att referera till någon forskare vars artiklar inte blivit publicerade av trovärdiga källor. Vi har valt att använda oss av Nilssons avhandling (2003), eftersom dess forskningsresultat har direkt anknytning till vårt arbete. Vårt arbete kan med fördel ses som en uppföljning av vissa delar av Nilssons avhandling. Det finns en risk med vårt sätt att välja källor, eftersom vi redan genom att söka i organisationsteorin väljer ett synsätt för hur vi skall tolka vårt empiriska material. Det finns en potentiell möjlighet att vårt empiriska material hade kunnat tolkas annorlunda vid tillämpning av exempelvis beteendevetenskapliga teorier.

När vi undersökt regelverk och lagar har vi vänt oss direkt till källan, det vill säga den faktiska lag- eller regeltexten. Detta har för oss varit självklart och vi anser inte att det valet inneburit några specifika risker eftersom lagtexterna och reglerna inte förändras över tid och eftersom de organisationer som tillhandahåller dem med fördel kan ses som tillförlitliga.

Vi hade önskat att fler banker varit positivt inställda till en intervju och att vi hade haft möjlighet att intervjua samtliga svenska storbanker. Detta med grund i att intervjuerna med bankerna utgör en oerhört viktig del i vårt arbete. Eftersom Sparbanken Öresund är en förhållandevis stor lokalbank, hade deras sätt att hantera gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar varit intressant att undersöka. Anledningen därtill är att det skulle gjort vårt empiriska material mer fullständigt och trovärdigt. Vi känner oss dock säkra i att de banker som intervjuats gett en mångfacetterad bild och en korrekt spegling av hur det ser ut i banksfären. Styrkan i det urval av banker vi gjort inför våra intervjuer är att de alla är förhållandevis oberoende av varandra och således ger en bild som är opåverkad av vad de andra respondenterna svarar.

Vi har inte inkluderat några utländska banker i vårt empiriska material. Anledningen till detta är att vi velat bibehålla överblickbarheten och det svenska perspektivet. Detta är en förutsättning för arbetet i den mening att vi använt oss av svenska regler och således enbart kunnat undersöka svenska banker. På ett sätt är detta begränsande för arbetet, eftersom det internationella perspektivet skulle erbjuda en fördjupad bild. Eftersom IFRS är ett internationellt regelverk vore det inte omöjligt att angripa syftet ur exempelvis ett europeiskt perspektiv.

Valet att skicka ut intervjufrågorna i förväg har gett oss goda resultat rent trovärdighetsmässigt, eftersom samtliga banker gjort sitt bästa för att möjliggöra en intervju med den person som varit mest lämpad och kunnig på området. Vi känner att detta gett oss fördjupade kunskaper och lett oss in på områden vi eventuellt inte upptäckt om det inte vore för väl pålästa respondenter.

Källförteckning

Backman, J., 2008. *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur AB.

Baker, M., 2006. Contextualization in Translator-and Interpreter-Mediated Events. *Journal of Pragmatics*, 38(3), ss.321-338.

Bank for International Settlements, 2012. [online] Tillgänglig på: <http://www.bis.org> [Besökt 2012-01-27].

Bloomberg, 2011. *OCBC World's Strongest Bank in Singapore as Canadians Dominate.* [online] Tillgänglig på: <http://www.bloomberg.com/news/2011-05-09/ocbc-world-s-strongest-bank-in-singapore-with-canadians-dominating-ranking.html> [Besökt 2011-05-10].

Bourne, F. & Nordqvist, C., 2012. *Intervju med Nordea.* [Intervju] Stockholm [Genomförd 2012-04-03].

Bryman, A. & Bell, E., 2005. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber AB.

Committee of European Banking Supervisors, 2012. *Electronic Guidebook*. [pdf] Committee of European Banking Supervisors. Tillgänglig på: <http://www.eba.europa.eu/getdoc/e59e3da6-aea8-43f0-b967-a12e34ff9ef2/2008-09-03-EGB2.aspx> [Besökt våren 2012].

Czarniawska, B., 2005. *En teori om organisering*. Lund: Studentlitteratur AB.

Czarniawska, B., 2010. Translation Impossible? Accounting for a city project. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 23(3), ss.420-437.

Czarniawska, B. & Sevón, G., 2005. *Global Ideas - How Ideas, Objects and Practices Travel in the Global Economy*. Malmö: Liber AB.

Eniro, 2012. [karta online] Tillgänglig på: <http://kartor.eniro.se/query?mop=yp&what=map&hits_on_map=1&disable_ka=1&geo_area=ystad&search_word=bank> [Besökt 2012-04-27].

European Banking Authority, 2012. [online] Tillgänglig på: <http://www.eba.europa.eu> [Besökt 2012-01-27].

FAR SRS, 2010. *IFRS-volymen 2010*. IAS 39 (ss.535-607). Stockholm: FAR SRS Förlag AB.

FFFS

- Finansinspektionen, 1999. *Finansinspektionens Författningssamling - FFFS 1999:14.* [pdf] Stockholm: Finansinspektionen. Tillgänglig på: <http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/1999/FFFS9914.pdf> [Besökt våren 2012].
- Finansinspektionen, 2001. *Finansinspektionens Författningssamling - FFFS 2001:19.* [pdf] Stockholm: Finansinspektionen. Tillgänglig på: <http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/2001/FFFS0119.pdf> [Besökt våren 2012].

- Finansinspektionen, 2002. *Finansinspektionens Författningssamling - FFFS 2002:22.* [pdf] Stockholm: Finansinspektionen. Tillgänglig på: <http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/2002/FFFS0222.pdf> [Besökt våren 2012].
- Finansinspektionen, 2007. *Finansinspektionens Författningssamling - FFFS 2007:1.* [pdf] Stockholm: Finansinspektionen. Tillgänglig på: <http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/2002/FFFS0222.pdf> [Besökt våren 2012].
- Finansinspektionen, 2008. *Finansinspektionens Författningssamling - FFFS 2008:25.* [pdf] Stockholm: Finansinspektionen. Tillgänglig på: <http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/2008/fs0825.pdf> [Besökt våren 2012].

Finansinspektionen, 2007. *Att mäta kreditrisk - erfarenheter från Basel 2*. [pdf] Stockholm: Finansinspektionen. Tillgänglig på: <http://www.fi.se/upload/30_Regler/50_Kapitaltackning/10_Kreditrisk/att%20_mata_kreditrisk.pdf> [Besökt våren 2012].

Finansinspektionen, 2009. *Lagbegränsad IFRS Kreditinstituts årsredovisningar 2008*. [pdf] Stockholm: Finansinspektionen. Tillgänglig på: <http://www.fi.se/upload/43_Utredningar/40_Skrivelser/2009/ifrs_kredit091120NY.pdf> [Besökt våren 2012].

Finansinspektionen, 2012. [online] Tillgänglig på: <http://www.fi.se> [Besökt våren 2012].

Flynn, P., 2004. Skopos Theory: An ethnographic enquiry. *Perspectives: Studies in Translatology*, 12(4), ss.270-285.

FOREX Bank, 2011. *FOREX Bank AB Årsredovisning 2010*. [pdf] Stockholm: Forex Bank. Tillgänglig på: <http://www.forex.se/PageFiles/694/%C3%85rsredovisning%202010%20SE%20webb.pdf> [Besökt våren 2012].

Färs & Frosta Sparbank, 2012. [online] Tillgänglig på: <http://www.fofspar.se> [Besökt våren 2012]

GE Money Bank, 2011. *Årsredovisning 2010*. [pdf] Stockholm: GE Money Bank. Tillgänglig på: <http://www.gemoneybank.se/Documents/finansiell_information/%C3%85rsredovisning%202010.pdf?epslanguage=sv> [Besökt våren 2012].

Handelsbanken, 2011. *2010 Årsredovisning*. [pdf] Stockholm: Handelsbanken. Tillgänglig på: <http://handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_10_sv_ar/$file/hb10sv_medfoto.pdf> [Besökt våren 2012].

Handelsbanken, 2012. *Årsredovisning 2011*. [pdf] Stockholm: Handelsbanken. Tillgänglig på: <http://handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_11_sv_ar/$file/hb_11_sv_ar.pdf> [Besökt våren 2012].

IFRS Foundation, 2011. *Impairment: Three-bucket approach. Slides to accompany IASB Agenda Paper 8 / FASB Memorandum 99.* [pdf] London: IFRS Foundation. Tillgänglig på: <http://www.ifrs.org/nr/rdonlyres/bc7193b8-5678-4ac3-90d4-8d9b3ae80f3b/0/fi0611b08slides.pdf> [Besökt våren 2012].

IFRS Foundation, 2012. [online] Tillgänglig på: <http://www.ifrs.org> [Besökt våren 2012].

IKANO Bank, 2011. *Årsredovisning 2010*. [pdf] Lund: IKANO Bank. Tillgänglig på: <http://www.ikanobank.se/site_files/docs/IkanoBank_Arsredovisning_2010_Sv.pdf> [Besökt våren 2012].

Korsgaard, S., 2011. Entrepreneurship as translation: Understanding entrepreneurial opportunities through actor-network theory. *Entrepreneurship & Regional Development: An International Journal*, 23(7-8), ss.661-680.

Larsson, M., 2012. *Intervju med Finansinspektionen.* [Intervju] Stockholm [Genomförd 2012-04-02].

Licht, A., 2008. Social Norms and the Law: Why Peoples Obey the Law. *Review of Law & Economics*, 4(3), ss.715-750.

Månsson, J. & Nilsson, P., 2002. Reserv för inträffade men ännu ej individuellt identifierade kreditförluster. *Balans,* 2002(2), ss.34-37.

NE, 2012. [online] Tillgänglig på: <www.ne.se> [Besökt våren 2012].

Nilsson, H., 2012. *Intervju med Sparbanken Syd.* [intervju] Ystad [Genomförd 2012-04-25]

Nilsson, P., 2003. *Svenska bankers redovisningsval vid reservering för befarade kreditförluster – En studie vid införandet av nya redovisningsregler.* Linköping: Institutionen för datavetenskap Linköpings Universitet.

Nordea, 2011. *Årsredovisning 2010*. [pdf] Stockholm: Nordea. Tillgänglig på: <http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20se/Investorrelations/nordea_annual_report_2010_se.pdf> [Besökt våren 2012].

Nordea, 2012. *Om Nordea*. [online] Tillgänglig på: <http://www.nordea.com/Om%2bNordea/52062.html> [Besökt 2012-04-13].

Olander, J., 2012. *Intervju med Handelsbanken.* [intervju] Stockholm [Genomförd 2012-04-03].

Olsson, R., 2012. *Intervju med Färs & Frosta Sparbank.* [intervju] Lund [Genomförd 2012-04-11].

Olsson, R., 2012. *Ämnesintroduktion*. [samtal] (personlig kommunikation våren 2012).

Regeringen, 2006. *Nya kapitaltäckningsregler.* [online] Regeringen. Tillgänglig på: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/57/01/f3356e2d.pdf> [Besökt våren 2012].

Resurs Bank, 2011. *Årsredovisning 2010*. [pdf] Helsingborg: Resurs Bank. Tillgänglig på: <http://www.resurs.se/press/pdf/ar2010.pdf> [Besökt våren 2012].

Rundfeldt, R., 2011. *Ny standard senareläggs*. [online] Tillgänglig på <http://www.financialreporting.se/ny-standard-senarelaggs/> [Besökt 2012-01-27].

Rövik, K-A., 2008. *Managementsamhället: Trender och idéer på 2000-talet*. Stockholm: Liber.

Saurina, J., 2009. *Dynamic Provisioning. The experience of Spain.* [pdf] The World Bank/IFC. Tillgänglig på: <http://rru.worldbank.org/documents/CrisisResponse/Note7.pdf> [Besökt 2012-04-23].

SEB, 2011. *Årsredovisning 10*. [pdf] Stockholm: SEB. Tillgänglig på: <http://hugin.info/1208/R/1493051/428791.pdf> [Besökt våren 2012].

SFS 1995:1554. *Årsredovisningslag.* Stockholm, Justitiedepartementet.

SFS 1995:1559. *Lag om Årsredovisning i kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag.* Stockholm, Justitiedepartementet.

Skandiabanken, 2011. *Skandiabanken Årsredovisning 2010*. [pdf] Stockholm: Skandiabanken. Tillgänglig på: <http://www.skandiabanken.se/HEM/Upload/pdf/annual%20reports/%C3%85rsredovisning%202010.pdf> [Besökt våren 2012].

Sparbanken Göinge, 2011. *Årsredovisning 2010*. [pdf] Vinslöv: Sparbanken Göinge. Tillgänglig på: <http://www.sparbankengoinge.se/idc/groups/public/@i/@8403/documents/article/cid_291104.pdf> [Besökt våren 2012].

Sparbanken Öresund, 2012. *Intervjuförfrågan CFO* [mail] (personlig kommunikation 2012-02-20).

Svenska Bankföreningen, 2008. *Banker i Sverige – faktablad om svensk bankmarknad*. [pdf] Stockholm: Svenska Bankföreningen. Tillgänglig på: <http://www.swedishbankers.se/web/bfmm.nsf/lupGraphics/BROSCHYR%20BankeriSverige.pdf/$file/BROSCHYR%20BankeriSverige.pdf> [Besökt våren 2012].

Svenska Bankföreningen, 2012. [online] Tillgänglig på: <http://www.swedishbankers.se> [Besökt våren 2012].

Svenska Bankföreningen, 2012. *De fyra storbankerna*. [online] Tillgänglig på: <http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf/$all/E58C67F686A3DD30C12576180046DE40?OpenDocument> [Besökt våren 2012].

Svenska Bankföreningen, 2012. *Medlemsförteckning*. [online] Tillgänglig på: <http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf/$all/BE9FBAA16BABFBEAC12577EC0053A29A?open> [Besökt våren 2012].

Sveriges Riksbank, 2011. *Den svenska finansmarknaden 2011*. [pdf] Stockholm: Sveriges Riksbank. Tillgänglig på: <http://www.riksbank.se/Upload/Rapporter/2011/SVFM/finansmarknaden_2011_sv.pdf> [Besökt våren 2012].

Swedbank, 2011. *Årsredovisning 2010*. [pdf] Stockholm: Swedbank. Tillgänglig på: <http://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sbg/@gs/@ir/documents/publication/cid_208128.pdf> [Besökt våren 2012].

Swedbank, 2012. [online] Tillgänglig på <http://www.swedbank.se> [Besökt våren 2012].

Swedbank Robur, 2012. *Swedbank Robur i korthet.* [online] Tillgänglig på: <http://www.swedbankrobur.se/om-swedbank-robur/swedbank-robur-i-korthet/index.htm> [Besökt våren 2012].

Trydegård, H., 2012. *Intervju med Swedbank.* [intervju] Stockholm [Genomförd 2012-04-04].

Bilaga 1 – Viktiga delar i IAS 39 (FAR SRS, 2010)

Hela IAS 39 gäller, men det finns vissa paragrafer som är mer viktiga för ämnet än andra, här vill vi lyfta fram dessa och visa hur reglerna ser ut ordagrant. De paragrafer som är viktigast att känna till är § 9, 43, 45-46, 58-59 och 62-65.

§ 9 Definition av lånefordringar "*Lånefordringar och kundfordringar* är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte noteras på en aktiv marknad, med undantag av

1. sådana som företaget avser att sälja omedelbart eller inom en nära framtid, som ska klassificeras som att de innehas för handel, och sådana som företaget vid det första redovisningstillfället identifierat som tillhörande kategorin poster värderade till verkligt värde via resultatet,
2. sådana som ett företag vid det första redovisningstillfället identifierar som att de kan säljas, eller
3. sådana för vilka det finns en risk att ägaren inte kommer att återfå huvudsakligen hela den inledande investeringen annat än på grund av kreditrisk, som ska klassificeras som att de kan säljas.

Ett innehav som förvärvats i en grupp av tillgångar som inte tillhör kategorin lånefordringar eller kundfordringar (exempelvis ett innehav i en värdepappersfond eller liknande fond) ingår inte i kategorin lånefordringar och kundfordringar. *Finansiella tillgångar som kan säljas* är sådana tillgångar som inte är derivat där tillgångarna identifieras som att de kan säljas eller inte klassificeras som

1. lånefordringar och kundfordringar,
2. investeringar som hålls till förfall, eller
3. finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet."

§ 43 Redovisning vid första tillfället "När en finansiell tillgång eller finansiell skuld redovisas första gången, ska ett företag värdera den till det verkliga värdet plus, när det gäller en finansiell tillgång eller finansiell skuld som inte tillhör kategorin finansiella tillgångar eller finansiella skulder värderade till verkligt värde via rapporten över totalresultat, transaktionskostnader som är direkt hänförliga till förvärvet eller emissionen av den finansiella tillgången eller finansiella skulden."

§ 45 Klassificering efter första redovisningstillfället "Vid värdering av en finansiell tillgång efter det första redovisningstillfället klassificeras finansiella tillgångar enligt denna standard i följande fyra kategorier enligt definitionen i punkt 9

1. finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet,
2. investeringar som hålls till förfall,
3. lånefordringar och kundfordringar, och
4. finansiella tillgångar som kan säljas.

Dessa kategorier tillämpas vid värdering och redovisning i resultatet enligt denna standard. Företaget kan använda andra benämningar för dessa kategorier eller andra kategoriseringar när det presenterar informationen i de finansiella rapporterna. Företaget ska i noterna lämna de

upplysningar som krävs enligt IFRS 7.”

§ 46 Värdering efter första redovisningstillfället “Efter den första redovisningen ska ett företag värdera finansiella tillgångar, inklusive derivat som är tillgångar, till deras verkliga värden utan avdrag för transaktionskostnader som kan uppkomma vid försäljning eller annat avhändande, med undantag för följande finansiella tillgångar

1. kategorin lånefordringar och kundfordringar enligt definition i punkt 9, som ska värderas till upplupet anskaffningsvärde genom användande av effektivräntemetoden,
2. kategorin investeringar som hålls till förfall enligt definition i punkt 9, som ska värderas till upplupet anskaffningsvärde genom användande av effektivräntemetoden, och
3. investeringar i egetkapitalinstrument som inte har ett noterat marknadspris på en aktiv marknad och vars verkliga värde inte kan beräknas på ett tillförlitligt sätt och derivat som är kopplade till och måste regleras genom leverans av sådana onoterade egetkapitalinstrument, som ska värderas till anskaffningsvärde (se bilaga A, punkterna VT 80–VT 81).

Finansiella tillgångar som är identifierade som säkrade poster värderas enligt bestämmelserna om säkringsredovisning i punkterna 89–102. Alla finansiella tillgångar förutom dem som tillhör kategorin finansiella tillgångar eller finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultatet prövas för nedskrivning enligt punkterna 58–70 och bilaga A, punkterna VT 84–VT 93.”

§ 58 Nedskrivningsprövning “Ett företag ska per varje rapportperiods slut bedöma huruvida det finns objektiva omständigheter som tyder på att en finansiell tillgång eller en grupp av finansiella tillgångar behöver skrivas ned. Om sådana omständigheter föreligger ska företaget tillämpa punkt 63 (för finansiella tillgångar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde), punkt 66 (för finansiella tillgångar som redovisas till anskaffningsvärde) eller punkt 67 (för kategorin finansiella tillgångar som kan säljas) för att fastställa beloppet för en eventuell nedskrivning.”

§ 59 Nedskrivningsbehov på grund av en förlusthändelse “En finansiell tillgång eller grupp av finansiella tillgångar har ett nedskrivningsbehov och skrivs ned endast om det finns objektiva omständigheter för en nedskrivning till följd av att en eller flera händelser inträffat efter det att tillgången redovisats första gången (en ”förlusthändelse”) och att denna händelse (eller händelser) har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena för den finansiella tillgången eller grupp av finansiella tillgångar som kan uppskattas på ett tillförlitligt sätt. Det kan vara omöjligt att identifiera en enda, åtskild händelse som orsakade nedskrivningsbehovet. I stället kan den kombinerade effekten av flera händelser ha orsakat nedskrivningsbehovet. Förluster som väntas till följd av framtida händelser, oavsett hur sannolika de är, redovisas inte. Objektiva omständigheter som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar har ett nedskrivningsbehov innefattar observerbara uppgifter som kommer tillgångens ägare till del angående följande förlusthändelser

1. betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären,
2. ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp,
3. beviljande av långivaren, av ekonomiska eller juridiska skäl som sammanhänger med låntagarens ekonomiska svårigheter, av en eftergift som långivaren annars inte hade övervägt,
4. det blir sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller annan finansiell rekonstruktion,

5. upphörande av en aktiv marknad för tillgången i fråga på grund av finansiella svårigheter, eller
6. observerbara uppgifter som tyder på att det finns en mätbar minskning av de uppskattade framtida kassaflödena från en grupp av finansiella tillgångar sedan dessa tillgångar redovisades första gången, trots att minskningen ännu inte kan identifieras som hörande till någon av de enskilda finansiella tillgångarna i gruppen, inklusive
    a. negativa förändringar i betalningsstatus för låntagare i gruppen (exempelvis ett ökat antal försenade betalningar eller ett ökat antal kreditkortsinnehavare som nått sin kreditgräns och som betalar lägsta tillåtna månadsbelopp), eller
    b. inhemska eller lokala ekonomiska villkor som har koppling till uteblivna betalningar inom tillgångarna i gruppen (exempelvis en ökning av arbetslösheten i låntagarnas geografiska område, en minskning av fastighetspriserna avseende hypotekslån i berört område, en nedgång i oljepriserna vid lån till oljeproducenter, eller ogynnsamma förändringar av branschvillkor som påverkar låntagarna i gruppen)."

§ 62 Historik för att bedöma en nedskrivning "I vissa fall kan de observerbara uppgifter som krävs för att uppskatta beloppet på en nedskrivning för en finansiell tillgång vara begränsade eller inte längre helt relevanta vid rådande omständigheter. Exempelvis kan detta vara fallet när en låntagare hamnat i ekonomiska svårigheter och det saknas historik för liknande låntagare. I sådana fall använder ett företag erfarenhet och omdöme för att uppskatta beloppet på en eventuell nedskrivning. På motsvarande sätt använder ett företag erfarenhet och omdöme vid justering av observerbara uppgifter för en grupp av finansiella tillgångar för att återspegla rådande omständigheter (se punkt VT 89). Användandet av rimliga uppskattningar och bedömningar är ett viktigt inslag i arbetet med att upprätta finansiella rapporter och undergräver inte dessas tillförlitlighet."

§ 63 Nedskrivningsbeloppet "Om det finns objektiva belägg som visar att det uppkommit ett nedskrivningsbehov för kategorin lånefordringar och kundfordringar eller kategorin investeringar som hålls till förfall som redovisas till upplupet anskaffningsvärde, beräknas nedskrivningen som skillnaden mellan tillgångens redovisade värde och nuvärdet av uppskattade framtida kassaflöden (exklusive framtida kreditförluster som inte har inträffat) diskonterade till den finansiella tillgångens ursprungliga effektiva ränta (det vill säga den effektiva ränta som beräknades vid det första redovisningstillfället). En tillgångs redovisade värde ska skrivas ned antingen direkt eller via ett avsättningskonto. Nedskrivningsbeloppet ska redovisas i resultatet."

§ 64 Enskild/gruppvis nedskrivning "Ett företag bedömer huruvida det föreligger objektiva belägg för nedskrivning enskilt för finansiella tillgångar som är enskilt betydande, och enskilt eller i grupp för finansiella tillgångar som inte är enskilt betydande (se punkt 59). Om ett företag fastställer att det inte föreligger några objektiva belägg för nedskrivning av en enskild bedömd finansiell tillgång, oavsett om den är betydande eller inte, inkluderar företaget tillgången i en grupp av finansiella tillgångar med likartade kreditriskegenskaper och bedömer kollektivt tillgångarnas nedskrivningsbehov. Tillgångar vars nedskrivningsbehov bedöms enskilt och för vilka en nedskrivning redovisas eller fortsätter att redovisas inkluderas inte i en samlad bedömning av nedskrivningsbehovet."

§ 65 Återföring av nedskrivning i efterföljande period "Om, under en efterföljande period, beloppet avseende nedskrivningen minskar och minskningen objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter att nedskrivningen redovisats (såsom en förbättring av låntagarens kreditbetyg) ska den tidigare redovisade nedskrivningen återföras, antingen direkt eller genom att justera ett avsättningskonto. Återföringen ska inte resultera i att den finansiella tillgångens redovisade värde vid den tidpunkt när återföringen av nedskrivningen sker överstiger vad det upplupna anskaffningsvärdet hade varit om nedskrivningen inte hade redovisats. Återföringsbeloppet ska redovisas i resultatet."

Bilaga 2 – Utdrag från årsredovisningar

Följande information är hämtad från respektive årsredovisning för 2010:

- *Forex Bank (2011)*
- *GE Money Bank (2011)*
- *Handelsbanken (2011)*
- *IKANO Bank (2011)*
- *Nordea (2011)*
- *Resurs Bank (2011)*
- *SEB (2011)*
- *Skandiabanken (2011)*
- *Sparbanken Göinge (2011)*
- *Swedbank (2011)*

Vilka regler hänvisar bankerna till att de använder?
GE Money Bank, Handelsbanken, SEB och Swedbank: Av EU antagna IFRS samt tolkningar av dessa. RFR 1, uttalanden från rådet för finansiell rapportering (UFR), kompletterande regler i ÅRKL 1995:1559 samt FFFS 2008:25.
Nordea: Som ovan men tolkningarna av IFRS är gjorda av IFRIC. Dessutom hänvisar de till tillägg i FFFS 2009:11.
Skandiabanken: Samma som första men de hänvisar inte till tolkningar av IFRS. De specifierar UFR till att vara UFR 2, 4 och 8. Dessutom anger de att det vid skiljaktigheter mellan Finansinspektionens föreskrifter och RFR så är det Finansinspektionens föreskrifter som tillämpas.
FOREX Bank: Anger även de att de tar hänsyn till ÅRKL 1995:1559 samt FFFS 2008:25, men ingenting om huruvida de använder EU-godkända IFRS eller IFRS direkt från IASB.
IKANO Bank: Av EU antagna IFRS och uttalanden så långt det är möjligt inom ramen för årsredovisningslagen. ÅRKL 1995:1559, RFR 2 samt Europabolagslagstiftningen. De hänvisar till att de regler som de följer gör att de tillämpar lagbegränsad IFRS.
Resurs Bank: ÅRKL 1995:1559, FFFS 2008:25, RFR 2.3 samt i övrigt lagbegränsad IFRS.
Sparbanken Göinge: ÅRKL 1995:1559 samt FFFS 2008:25 i enlighet med FFFS 2009:11 och RFR 2.3 (redovisning för juridiska personer). I övrigt lagbegränsad IFRS.

Hur värderar bankerna en lånefordran?
Alla 10 kreditinstitut skriver att de värderar sina lånefordringar till upplupet anskaffningsvärde.

När gör bankerna nedskrivningsprövning för individuella respektive gruppvisa lånefordringar?
Samtliga kreditinstitut har valt att göra prövningarna vid samma tillfälle oberoende om det handlar om individuella eller gruppvisa lånefordringar, däremot skiljer sig detta tillfälle mellan de olika instituten.
FOREX Bank, GE Money Bank, IKANO Bank och Sparbanken Göinge: Vid rapporttillfälle.
FOREX Bank, SEB och Swedbank: På balansdagen.
Handelsbanken: När det finns en indikation på nedskrivningsbehov.
Nordea, Skandiabanken och Resurs Bank: Informationen saknas i ÅR.

Hur grupperar bankerna sina lånefordringar?

FOREX Bank: Lånefordringar där inget individuellt nedskrivningsbehov har identifierats grupperas i grupper med liknande kreditriskegenskaper. Lånefordringar utan individuellt väsentliga belopp grupperas utan att nedskrivningsprövas på individuell nivå. Dessa lån indelas i olika kravklasser vid varje bokslutstillfälle.

GE Money Bank: Fordringar med liknande ekonomiska egenskaper.

Handelsbanken: Mindre fordringar som inte är enskilt betydande grupperas i grupper med likartad riskprofil. Dessa riskprofiler är t.ex. kontokortskrediter och mindre krediter till privatpersoner.

IKANO Bank, Nordea, Skandiabanken och Swedbank: Lånefordringar som inte individuellt har objektiva belägg för nedskrivning samlas i grupper med likartade kreditegenskaper. Dessa kreditegenskaper är t.ex. konto- och kortkrediter, privatlån m.fl.

Resurs Bank: Homogena grupper av lånefordringar med begränsat värde och likartad kreditrisk.

SEB: Tillgångar där nedskrivningsbehov bedöms individuellt och inget nedskrivningsbehov konstateras inkluderas i en gruppvis värdering av individuellt ännu ej identifierade nedskrivningsbehov.

Sparbanken Göinge: Information saknas i årsredovisningen.

När anser bankerna att det finns ett nedskrivningsbehov (individuella, gruppvisa)?

FOREX Bank: Bankens metod för dessa nedskrivningar är att vid varje bokslutstillfälle indela lånen i kravklasser. Nedskrivningen är sedan baserad på förändringen i kravklasserna. Som objektiva belägg på att nedskrivningsbehov föreligger räknar banken migration mellan kravklasser. Andra objektiva belägg kan vara information om betydande finansiella svårigheter som kommit banken till kännedom genom analys av finansiella rapporter, inkomstdeklarationer eller på annat sätt i den löpande utvärderingen av kundens kreditvärdighet som ingår som en integrerad del i bankens system och rutiner för att hantera kreditrisk. Eftergifter till bankens låntagare som görs på grund av att låntagaren har finansiella svårigheter kan också utgöra objektiva belägg om lånet är osäkert. Mer specifikt om hur de gör på individuell nivå eller gruppnivå finns inte angivet i årsredovisningen.

GE Money Bank: Koncernen utvärderar om det finns objektiva belägg för ett nedskrivningsbehov till följd av en eller flera inträffade förlusthändelser, som inträffat efter att fordran redovisades första gången, som kommer att påverka de framtida kassaflödena från tillgångarna. Någon specifik information om hur de tänker vid individuella eller gruppvisa prövningar finns inte att läsa i deras årsredovisning.

Handelsbanken: Nedskrivningsprövning görs när det finns objektiva belägg för att en fordrans återvinningsvärde understiger dess bokförda värde. Vid nedskrivningsprövningen beräknas fordrans återvinningsvärde genom en diskontering av estimerade framtida kassaflöden hänförliga från fordran och eventuella säkerheter med fordrans effektivränta. Nedskrivning görs om det beräknade återvinningsvärdet understiger bokfört värde. Fordran skrivs ner till återvinningsvärdet. Konstaterade kreditförluster kan avse hela eller delar av fordran. Dessa redovisas om det inte finns en realistisk möjlighet till återvinning. Belopp som efterges i samband med en omstrukturering av en fordran eller grupp av fordringar klassificeras alltid som konstaterad kreditförlust.

IKANO Bank: Ett lån klassificeras som osäkert om det finns objektiva belägg för att en eller flera förlusthändelser inträffat som har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Som objektiva bevis på att lånet är osäkert räknar banken i

allmänhet betalningar som är mer än 45–90 dagar försenade beroende på produkt och marknad. Andra objektiva bevis kan vara information om betydande finansiella svårigheter. Banken utvärderar om ett nedskrivningsbehov finns för osäkra lån (på individuell nivå) och om en kreditförlust ska redovisas på individuell basis för alla lån som är förfallna samt för enskilt väsentliga lån. Bedömning för att fastställa gruppvisa nedskrivningar görs med statistiska modeller som beräknar sannolikheten för att en fordran i de olika grupperna inte kommer att bli reglerad i enlighet med ursprungligt avtal.

Nordea: Lånen identifieras som osäkra om objektiva belägg vid en prövning av nedskrivningsbehovet tyder på förlust. Vid prövning på individuell nivå så bedömer Nordea det mest sannolika framtida kassaflödet som kunden kan generera. Vid gruppvis prövning så är identifikationen av förlusthändelser den viktigaste aspekten för banken. Genom bevakningar kan Nordea identifiera dessa förlusthändelser. Det är endast händelser som inträffat innan rapporteringsdagen som ingår i bedömningen av nedskrivningsbehovet. Den gruppvisa nedskrivningsbedömningen sker genom en nettningsprincip. Denna princip innebär att “positiva” kunder nettas mot “negativa” kunder. Denna princip sker dock endast inom grupperna när Nordea gör bedömningen att gruppens framtida kassaflöde ej är tillräckligt för att kunna fullgöra sina åtaganden.

Resurs Bank: Övriga finansiella tillgångar är frekvent föremål för prövning av huruvida det finns objektiva belägg för reservation och om en prövning av nedskrivningsbehov tyder på en förlust. Mer specifikt om hur de gör på individuell nivå eller gruppnivå finns inte angivet i årsredovisningen.

SEB: Det finns ett nedskrivningsbehov om det finns objektiva belägg som visar att en eller flera förlusthändelser har inträffat som har en inverkan på de framtida kassaflödena för fordran, om dessa kan uppskattas på ett tillförlitligt sätt. Nedskrivningsbehov på individuell nivå föreligger vid betydande avtalsbrott där kontraktuella betalningar är försenade med mer än 60 dagar. Nedskrivningsbehovet bedöms baserat på uppskattade kassaflöden eller likviditetsanalyser och huruvida värdet på säkerheter täcker utestående exponering. Vid bedömning av nedskrivningsbehovet på gruppnivå så använder SEB statistiska modeller som baseras på sannolikhet för fallissemang och förlusternas storlek, beaktat säkerheter och återvinningar. Antaganden om antal fallissemang och förlustnivåer jämförs regelbundet med faktiskt utfall för att säkerställa modellernas tillämplighet. Den gruppvisa värderingen av individuellt ej identifierade nedskrivningsbehov baseras på SEB:s modell för riskklassificering.

Skandiabanken: Skandiabanken bedömer huruvida det föreligger objektiva belägg för nedskrivning fördelat på tre olika kategorier:

- Individuellt för finansiella tillgångar som är enskilt väsentliga.
- I grupp för finansiella tillgångar som inte är enskilt betydande
- Gruppvis individuell värdering för lån som inte kan hänföras till enskilda krediter.

Objektiva belägg föreligger för de första två i enlighet med definition av osäkra lånefordringar. Om det inte finnas belägg för nedskrivning i de första två så inkluderas tillgången i den tredje kategorin. Som indikator för minskade kassaflöden i denna grupp så mäter Skandiabanken utvecklingen för betalningspåminnelser. Nedskrivningsbehovet på gruppnivå beräknas med hjälp av en schablon för homogena grupper av fordringar. Dessa fordringar är dock enskilt identifierade. Metoden bygger på tidigare erfarenheter av storlek på kreditförluster och bedömning av sannolikt utfall.

Sparbanken Göinge: Sparbanken utvärderar om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera förlusthändelser har inträffat efter det att tillgången redovisas för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Objektiva bevis utgörs dels av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet, dels av betydande eller utdragen minskning av det verkliga värdet för en investering i en finansiell placering klassificerad som en finansiell tillgång som kan säljas. Sparbankens metod för att fastställa dessa reserver är genom löpande utvärdering av lånestocken. Sparbanken utvärderar om ett nedskrivningsbehov finns och en kreditförlust ska redovisas på individuell basis för alla lån. Information om hur de tänker på gruppnivå saknas i årsredovisningen.

Swedbank: En nedskrivning sker om en eller flera händelser har inträffat efter att lånefordran redovisades första gången och dessa händelser har en negativ påverkan på de uppskattade framtida kassaflödena samt om denna påverkan kan uppskattas tillförlitligt. Först prövas individuella fordringar och för de fordringar som inte kan individuellt nedskrivas så bedöms dessa kollektivt i grupper. En nedskrivning beräknas då på hela gruppen. Nedskrivningsbeslut för grupper baseras på historiska värden och erfarenhetsmässiga justeringar av dessa till aktuell situation.

Hos de som använder sig av objektiva belägg så nämner alla ungefär samma belägg, följande är exempel på detta som ger förlusthändelser:

- Betydande finansiella svårigheter
- Ett avtalsbrott (t.ex. uteblivna eller försenade betalningar)
- Beviljande av långivaren av en eftergift som annars inte hade övervägts av långivaren
- Att låntagaren sannolikt kommer att gå i konkurs eller liknande
- Upphörande av en aktiv marknad för tillgången i fråga
- Observerbara uppgifter som tyder på en minskning av en grupps framtida kassaflöden
- Negativa förändringar i betalningsstatus för låntagare i gruppen
- Inhemska eller lokala ekonomiska villkor som har koppling till uteblivna betalningar

Vad gör bankerna med nedskrivningsbehovet?

FOREX Bank: Om lånet efter omstrukturering förväntas återbetalas i enlighet med de omförhandlade villkoren så klassificeras lånet inte längre som osäkert. En nedskrivning belastar resultaträkningen. En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet. Återföring av nedskrivningar på lån redovisas som en minskning av kreditförluster och specificeras särskilt i not. Lånefordringar som klassificeras som osäkra skrivs bort från balansräkningen när kreditförlusten anses vara konstaterad vilket är när konkursförvaltare lämnat uppskattning om utdelning i konkurs, ackordsförslag antagits eller fordran eftergivits på annat samt när gäldenären saknar utmätningsbara medel och inkassoärende överförs till efterbevakning. Efter bortskrivning redovisas lånefordringarna inte längre i balansräkningen. Återvinning på tidigare redovisade bortskrivningar redovisas som en minskning av kreditförluster på resultatraden i kreditförluster netto.

GE Money Bank: En nedskrivning belastar resultaträkningen. En nedskrivning reverseras om det både finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

Handelsbanken: Nedskrivningar redovisas över resultaträkningen. Lån och fordringar redovisas därmed till sitt nettobelopp, efter avdrag för sannolika och konstaterade kreditförluster. Ränteskillnadsersättning avseende lån och andra fordringar som återbetalas i förtid redovisas omedelbart i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella poster värderade till verkligt värde. Vid behov skrivs fordran ned till bedömt återvinningsvärde.

IKANO Bank: En nedskrivning belastar resultaträkningen. En nedskrivning återförs om det inte längre finns bevis på att nedskrivningsbehov föreligger. Återföring av nedskrivningar på lån redovisas som en minskning av kreditförluster och specificeras särskilt i not. Nedskrivningar av räntebärande värdepapper återförs över resultaträkningen om det verkliga värdet ökar och ökningen objektivt kan hänföras till en händelse som inträffade efter att nedskrivningen gjordes. Lånefordringar som klassificerats som osäkra skrivs bort från balansräkningen när kreditförlusten anses vara konstaterad. Efter bortskrivning redovisas lånefordringarna inte längre i balansräkningen. Återvinning på tidigare redovisade bortskrivningar redovisas som en minskning av kreditförluster på resultatraden Kreditförluster netto.

Nordea: Om nedskrivningen inte anses vara definitiv bokförs den på ett reserveringskonto som visar de ackumulerade nedskrivningarna. Förändringar i kreditrisken och de ackumulerade nedskrivningarna redovisas som förändringar på reserveringskontot och som ”Kreditförluster, netto” i resultaträkningen. Om nedskrivningen anses vara definitiv redovisas den som en konstaterad kreditförlust, och värdet på lånet jämte tillhörande reservering för kreditförluster tas bort från balansräkningen samtidigt som motsvarande vinst eller förlust redovisas på raden ”Kreditförluster, netto” i resultaträkningen.

Resurs Bank: Lånefordringar redovisas i balansräkningen i samband med att lånebelopp utbetalas till låntagaren. Återföring av en nedskrivning sker när det finns verifierande information om att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger. Återförda nedskrivningar på finansiell utlåning redovisas som en minskning av kreditförluster och specificeras i not.

SEB: Nedskrivningen bokförs som en konstaterad kreditförlust om det bedöms som omöjligt att driva in de kontraktsenliga betalningar som ej erlagts och/eller förväntas utebli eller att återvinna anskaffningsvärdet genom realisation av panten. I annat fall görs en avsättning till ett särskilt reservkonto. Så snart det ej indrivningsbara beloppet kan fastställas och kreditförlusten kan konstateras upplöses reserven. Likaså upplöses reserven om det bedömda återvinningsvärdet överstiger det bokförda värdet.

Skandiabanken: Som årets bortskrivning av konstaterade kreditförluster redovisas, efter det att eventuell säkerhet har realiserats och för vilka det har bedömts att återvinning ej kan ske, sådana förluster där konkursförvaltare lämnat uppskattning om utdelning i konkurs, ackordsförslag antagits eller fordran eftergivits på annat sätt. Bortskrivna belopp reducerar lånefordrans kapitalbelopp och redovisas mot bortskrivning av konstaterade kreditförluster i resultaträkningen med hänsyn till tidigare reserveringar. Belopp som efterges vid en omstrukturering redovisas alltid som konstaterad.

Sparbanken Göinge: Nedskrivningen redovisas som en kreditförlust i resultaträkningen. För osäkra lånefordringar där det redovisade värdet efter nedskrivningar beräknas som det sammanlagda diskonterade värdet av framtida kassaflöden, redovisas förändringen av det nedskrivna beloppet som ränta till den del som ökningen inte beror på om ny bedömning av de förväntade kassaflödena.

Swedbank: Nedskrivningar på lånefordringar redovisas i resultaträkningen som kreditförluster, netto, vilket antingen sker som reserveringar för individuellt osäkra lån, portföljreserveringar eller som bortskrivningar av osäkra lån. Om nedskrivningsbehovet minskar i efterföljande perioder återförs tidigare gjord nedskrivning. Lånefordran redovisas dock aldrig till ett högre värde än vad det upplupna anskaffningsvärdet varit om nedskrivning inte gjorts. Återbetalningar av bortskrivningar liksom återvinningar av reserveringar intäktsredovisas inom kreditförluster. Det redovisade värdet på lånefordran blir upplupet anskaffningsvärde minskat med bortskrivningar och reserveringar.

Bilaga 3 del 1 – Intervjufrågor till Finansinspektionen

Tema 1: Mellan Finansinspektionen och EU

Intervjun inleds med formella frågor gällande namn, position och vad den rollen i företaget innebär.

Regler som uppmanar till gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar har tidigare funnits i Finansinspektionens författningar, men finns nu istället i IAS 39.

1. Var Sverige tidigt ute med dessa regler? Om ja, hur kommer det sig?

2. Hur såg övergången ut från Finansinspektionens författning till IAS 39?
   2.1. Anser Ni att innehållet är likvärdigt? Om inte, vad skiljer?
   2.2. Har svenska regler påverkat IAS 39?

3. Vad styr i vilken grad Ni på Finansinspektionen väljer att begränsa av EU antagna IFRS med hjälp av Era författningar?

4. På vilket sätt är Ni på Finansinspektionen delaktiga när internationella redovisningsregler tas fram?

Tema 2: Information EU/Finansinspektionen och Finansinspektionen/kreditinstituten

5. Hur ska informationsflödet mellan EU/Finansinspektionen/kreditinstituten se ut?
   5.1. Hur ser detta informationsflöde ut i praktiken?
   5.2. På vilka sätt kan Finansinspektionen påverka?

6. När IAS 39 utökats till att även hantera gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar, hur ser informationsflödet till Finansinspektionen ut?
   6.1. Anordnar EU några utbildningar/seminarier för Finansinspektionen gällande reglerna i allmänhet?
      6.1.1. Om nej, anordnas detta av någon annan organisation?
   6.2. Anordnar EU några utbildningar/seminarier för Finansinspektionen gällande hur reglerna bör implementeras?
      6.2.1. Om nej, anordnas detta av någon annan organisation?

7. När nya regler tagits fram, antingen via Finansinspektionens författning eller via av EU antagna IFRS, sker något informationsflöde från Finansinspektionen till kreditinstituten?

Om ja:

7.1. Hur ser detta informationsflöde ut?
7.2. Behandlas informationen av Finansinspektionen eller förs den vidare i sitt grundformat?
7.3. Anordnar Finansinspektionen några utbildningar för kreditinstituten gällande reglerna i allmänhet?
7.3.1. Om nej, vet Ni huruvida detta anordnas av någon annan organisation?
7.4. Anordnar Finansinspektionen några utbildningar för kreditinstituten gällande hur reglerna bör implementeras?
7.4.1. Om nej, vet Ni huruvida detta anordnas av någon annan organisation?

Om nej:

7.5. Hur kommer det sig att detta informationsflöde inte finns?
7.6. Vilka är fördelarna och nackdelarna?

Tema 4: Hur reglerna bör följas

8. Ger Finansinspektionen ut några generella instruktioner gällande hur reglerna i IAS 39 för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar bör tillämpas?

9. Hur uppfattar Ni på Finansinspektionen att dessa specifika regler anammats av svenska kreditinstitut?
9.1. Finns det Er veterligen några etablerade modeller för hur gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar bör hanteras i praktiken?
9.2. Anser Ni på Finansinspektionen att det finns anledningar för kreditinstitut av olika storlek att tillämpa reglerna på olika sätt?
9.3. Påverkas de mindre instituten av de större?

Om ett kreditinstitut inte har någon förluststatistik uppmanas de att använda förluststatistik från en jämförelsegrupp.

9.4. Hur får kreditinstituten tillgång till denna statistik?
9.4.1. Blir detta tillvägagångssätt rättvisande i alla lägen?
9.5. Hur mycket resurser tror Ni att svenska kreditinstitut lägger på just denna specifika del av redovisningen?

10. Finns det någon särskild del av reglerna gällande gruppvis nedskrivning som Ni på Finansinspektionen anser vara mer komplicerad att förstå och tillämpa i praktiken?
    10.1. Om ja, hur kommer det sig?
    10.2. Anser Ni att denna del av reglerna är i behov av utveckling? Om ja, på vilket sätt?

Tema 5: Om reglerna inte följs

11. Hur sker Finansinspektionens tillsyn av svenska kreditinstitut?

12. Anser Ni på Finansinspektionen att det finns acceptabla anledningar för kreditinstitut att välja att inte göra några gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?

13. Om kreditinstitut inte gör gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar (och därmed ej till fullo följer IAS 39), vad kan Finansinspektionen göra åt detta?
    13.1. Vilka sanktioner finns?
        13.1.1. Hur ser eventuella system för varningar ut?
        13.1.2. Hur ofta leder bristfällig regelefterlevnad till åtgärder från Er sida?

Bilaga 3 del 2 – Intervjufrågor till storbanker

Tema 1: Tillämpning av gruppvisa nedskrivningar

Intervjun inleds med formella frågor gällande namn, position och vad den rollen i företaget innebär.

1. Gör ni gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar? (Om JA fortsätt, om NEJ eller PÅ VÄG gå vidare till Tema 5)
   1.1. Om nej, gör ni gruppvisa prövningar av lånefordringarnas nedskrivningsbehov?

Tema 2: Modelldesign

2. Hur grupperar ni de individuella lånefordringar som ej skrivits ned?

3. Hur ser er/era modell/modeller för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar ut?
   3.1. Vilka parametrar ingår i modellen/-erna?
      3.1.1. Varför ingår dessa parametrar?
      3.1.2. Hur mäts dessa parametrar?
   3.2. Vad resulterar modellen/-erna i?

4. Hur tar sig modellen/modellerna uttryck i den dagliga verksamheten?
   4.1. Vem arbetar med modellen/-erna?
   4.2. Vem arbetar med de olika parametrar som ingår?

5. Var beslutas det om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
   5.1. På lokala kontor eller på huvudkontor?
      5.1.1. Om de lokala kontoren ej tar besluten, är de involverade på något annat sätt?
      5.1.2. Om de lokala kontoren är delaktiga i processen, hur ser vägen ut från lokalt kontor till huvudkontor?
   5.2. På vilka positioner tas besluten? (exempelvis ekonomi/redovisning/kreditchef)
   5.3. Är kunden på något sätt delaktig under beslutsprocessen?
      5.3.1. Om ja, hur?
      5.3.2. Om nej, varför inte?

Aktuella ämnen inom området för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är förluststatistik och eftersläpningstid. Vi kommer därför gå in på dessa delar lite djupare.

6. Varifrån kommer den förluststatistik ni använder i er/era modell/-er för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?

7. Hur lång anser ni att er/era informationseftersläpning/-ar är angående förlusthändelser?
   7.1. Vad grundar ni denna bedömning på?
   7.2. Har er/era eftersläpningstid/-er alltid varit densamma/desamma eller har det/de ändrats under åren?
   7.3. Kan ni på något sätt påverka eftersläpningstiden?
      7.3.1. Har ni något behov av att förändra eftersläpningstiden/-erna?
      7.3.2. Om ja, på vilket sätt?
      7.3.3. Om nej, hur kommer det sig?

Tema 3: Lagens införande/utveckling

8. Hur stor del av era totala lånefordringar skriver ni ned på individuell nivå?

9. Hur länge har ni gjort gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
   9.1. Vad har gjort att ni gör dessa nedskrivningar (lagar, tradition, inspiration)?

Finansinspektionen införde regler om gruppvis nedskrivning i början av 2000-talet. Reglerna har sedan dess funnits kvar, i nuläget i form av IAS 39.

10. När tog ni del av reglerna som krävde gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    10.1. Var mötte ni informationen initialt? (EU/Finansinspektionen/lagtexten)
       10.1.1. På vilket sätt tog ni del av reglerna? (utbildningar/seminarier/utskick)
    10.2. Var ni på något sett delaktiga i utvecklandet av dessa nya regler?
       10.2.1. Om ja, på vilket sätt?
       10.2.2. Om nej, känner ni att ni hade velat vara det?

11. När ni som bank tog emot reglerna om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar, av vem togs de emot?
    11.1. Av vilken person/position/avdelning togs reglerna emot?
    11.2. Genomgick reglerna någon tolkning specifik för er bank?
       11.2.1. Om ja, hur gick tolkningen till?
    11.3. Fördes det någon diskussion om reglerna?
       11.3.1. Fördes det någon diskussion om reglerna? Om ja, med vem? (internt/externt)
    11.4. Var och av vem fattades beslutet om hur reglerna slutligen skulle hanteras?

Vi ska nu fokusera mer ingående på implementeringen av reglerna, det vill säga hur reglerna gick från text till tanke och blev en del av er verksamhet.

12. Hur implementerade ni reglerna om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    - 12.1. Hur spred sig informationen från ledning till anställda?
    - 12.2. Hur lång tid tog implementeringen?
    - 12.3. Känner ni att ni hade fullgod information att genomföra implementeringen?
        - *12.3.1. Om ja, hur är denna information inhämtad?*
        - *12.3.2. Om nej, vilken information saknade ni?*

13. Har ni själva konstruerat den/de modell/-er ni använder för bedömning av gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    - 13.1. Om ja, vilken person/position/avdelning har gjort detta?
        - *13.1.1.* Används er/era modell/-er av någon annan bank?
    - 13.2. Om nej, vem har konstruerat den/de modell/-er ni använder?
        - *13.2.1.* Hur har ni tagit del av denna/dessa modell/-er?

Tema 4: Reflektion

14. Gör ni några löpande jämförelser av nedskrivning kontra faktiskt utfall?

15. Vad tror ni att kravet på gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar leder till?

16. Vad tror ni att syftet med kravet på gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är?
    - 16.1. Anser ni att syftet uppfylls med framgång i nuläget?
        - *16.1.1. Om nej, på vilket sätt uppfylls det inte?*

17. Blir redovisningen mer rättvisande om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar görs?
    - 17.1. Om nej, varför blir den inte det?

18. Vem har intresse av de bedömningar ni gör gällande de gruppvisa nedskrivningarna av lånefordringar?

19. Hur ser ni på kravet om att gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar skall göras?
    - 19.1. Vilka är reglernas fördelar?
    - 19.2. Vilka är reglernas nackdelar?

20. Hur ser ni på den/de modell/-er ni valt att använda för bedömning av gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    20.1. Vilka är modellens fördelar?
    20.2. Vilka är modellens nackdelar?

21. Anser ni att fördelarna med reglerna om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar väger upp mot resurserna ni lägger på att följa dem?
    21.1. Om nej, hur kommer det sig?
    21.2. Hur stora resurser lägger ni på själva behandlingen av gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?

22. Anser ni att reglerna om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är i behov av vidareutveckling?
    22.1. Om ja, vilka delar av reglerna syftar ni på?

23. Påverkas de mindre bankerna på något sätt av de större bankernas sätt att hantera gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?

Tema 5: För kreditinstitut som ej gör gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar

24. I vilken utsträckning gör ni idag individuella nedskrivningar av lånefordringar?

25. Varför gör ni i nuläget inga gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    25.1. Planerar ni att göra detta i framtiden?
        25.1.1. Om nej, hur motiverar ni det?

Finansinspektionen införde regler om gruppvis nedskrivning i början av 2000-talet. Reglerna har sedan dess funnits kvar, i nuläget i form av IAS 39.

26. När tog ni del av reglerna som uppmanade till gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    26.1. Var mötte ni informationen initialt? (EU/Finansinspektionen/lagtexten)
        26.1.1. På vilket sätt tog ni del av reglerna? (utbildningar/seminarier/utskick)
    26.2. Var ni på något sett delaktiga i utvecklandet av dessa nya regler?
        26.2.1. Om ja, på vilket sätt?
        26.2.2. Om nej, känner ni att ni hade velat vara det?
    26.3. Anser ni att ni fått tillräcklig insikt i vad reglerna innebär?
        26.3.1. Om nej, vad känner ni saknas?

27. När ni som kreditinstitut tog emot reglerna om gruppvisa nedskrivning av lånefordringar, av vem togs de emot?
    27.1. Av vilken person/position/avdelning togs reglerna emot?
    27.2. Genomgick reglerna någon tolkning specifik för ert kreditinstitut?
        27.2.1. Om ja, hur gick tolkningen till?

Tema 6: Kommande design

28. Har ni planer på hur er/era modell/-er för bedömning av gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar skall se ut i framtiden?
    28.1. Om ja:
        28.1.1. Hur har ni kommit fram till denna/dessa modell/-er?
        28.1.2. Vilka parametrar skall ingå i denna/dessa modell/-er?
        28.1.3. Varför skall modellen/-erna se ut på detta/dessa sätt?
        28.1.4. Hur tillförlitlig blir er/era modell/-er?
    28.2. Om nej, hur planerar ni att strukturera arbetet med gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar i framtiden?

29. Grupperar ni de lånefordringar som ej skrivits ned på individuell nivå?
    29.1. Om ja, på vilket sätt görs denna gruppering?
    29.2. Om nej, hur planerar ni gruppera dem i framtiden?

Aktuella ämnen inom området för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är förluststatistik och eftersläpningstid. Vi kommer därför gå in på dessa delar lite djupare.

30. Varifrån planerar ni inhämta den förluststatistik ni tänker använder i er/era modell/modeller för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?

31. Hur lång anser ni att er informationseftersläpning är angående förlusthändelser?
    31.1. Vad grundar ni denna bedömning på?
    31.2. Har er eftersläpningstid alltid varit densamma eller har det ändrats under åren?
    31.3. Är ni tillfreds med den eftersläpningstid ni har eller ni vill ändra den?
    31.4. Kan ni på något sätt påverka eftersläpningstiden?
        31.4.1. Om ja, på vilket sätt?
        31.4.2. Om nej, hur kommer det sig?

32. På vilken nivå planerar ni att besluten om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar ska tas?

Bilaga 3 del 3 – Intervjufrågor till lokalbanker

Tema 1: Tillämpning av gruppvisa nedskrivningar

Intervjun inleds med formella frågor gällande namn, position och vad den rollen i företaget innebär.

1. Gör ni gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar? (Om JA fortsätt, om NEJ eller PÅ VÄG gå vidare till Tema 5)
   1.1. Om nej, gör ni gruppvisa prövningar av lånefordringarnas nedskrivningsbehov?

Tema 2: Modellen i praktiken

2. Hur grupperar ni de individuella lånefordringar som ej skrivits ned?

3. Hur ser er/era modell/modeller för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar ut?
   3.1. Använder ni en avancerad modell enligt FFFS 2007:1?
      3.1.1. Har ni sökt tillstånd för denna modell?
   3.2. Vilka parametrar ingår i modellen/-erna?
      3.2.1. Varför ingår dessa parametrar?
      3.2.2. Hur mäts dessa parametrar?
   3.3. Vad resulterar modellen/-erna i?

4. Hur tar sig modellen/modellerna uttryck i den dagliga verksamheten?
   4.1. Vem arbetar med modellen/-erna?
   4.2. Vem arbetar med de olika parametrar som ingår?

5. Var beslutas det om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
   5.1. På lokala kontor eller på huvudkontor?
      5.1.1. Om de lokala kontoren ej tar besluten, är de involverade på något annat sätt?
      5.1.2. Om de lokala kontoren är delaktiga i processen, hur ser vägen ut från lokalt kontor till huvudkontor?
   5.2. På vilka positioner tas besluten? (exempelvis ekonomi/redovisning/kreditchef)

Aktuella ämnen inom området för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är förluststatistik och eftersläpningstid. Vi kommer därför gå in på dessa delar lite djupare.

6. Varifrån kommer den förluststatistik ni använder i er/era modell/-er för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?

7. Hur lång anser ni att er/era informationseftersläpning/-ar är angående förlusthändelser?

7.1. Vad grundar ni denna bedömning på?
7.2. Har er/era eftersläpningstid/-er alltid varit densamma/desamma eller har det/de ändrats under åren?
7.3. Kan ni på något sätt påverka eftersläpningstiden?
7.3.1. Har ni något behov av att förändra eftersläpningstiden/-erna?
7.3.2. Om ja, på vilket sätt?
7.3.3. Om nej, hur kommer det sig?

Tema 3: Lagens införande/utveckling

8. Hur stor del av era totala lånefordringar skriver ni ned på individuell nivå?

9. Hur länge har ni gjort gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
9.1. Vad har gjort att ni gör dessa nedskrivningar (lagar, tradition, inspiration)?

Finansinspektionen införde regler om gruppvis nedskrivning i början av 2000-talet. Reglerna har sedan dess funnits kvar, i nuläget i form av IAS 39.

10. När tog ni del av reglerna som krävde gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
10.1. Var mötte ni informationen initialt? (EU/Finansinspektionen/lagtexten)
10.1.1. På vilket sätt tog ni del av reglerna? (utbildningar/seminarier/utskick)
10.2. Var ni på något sett delaktiga i utvecklandet av dessa nya regler?
10.2.1. Om ja, på vilket sätt?
10.2.2. Om nej, känner ni att ni hade velat vara det?

11. När ni som bank tog emot reglerna om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar, av vem togs de emot?
11.1. Av vilken person/position/avdelning togs reglerna emot?
11.2. Genomgick reglerna någon tolkning specifik för er bank?
11.2.1. Om ja, hur gick tolkningen till?
11.3. Fördes det någon diskussion om reglerna?
11.3.1. Fördes det någon diskussion om reglerna? Om ja, med vem? (internt/externt)
11.4. Var och av vem fattades beslutet om hur reglerna slutligen skulle hanteras?

Vi ska nu fokusera mer ingående på implementeringen av reglerna, det vill säga hur reglerna gick från text till tanke och blev en del av er verksamhet.

12. Hur implementerade ni reglerna om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    - 12.1. Hur spred sig informationen från ledning till anställda?
    - 12.2. Hur lång tid tog implementeringen?
    - 12.3. Känner ni att ni hade fullgod information att genomföra implementeringen?
        - *12.3.1. Om ja, hur är denna information inhämtad?*
        - *12.3.2. Om nej, vilken information saknade ni?*

13. Har ni själva konstruerat den/de modell/-er ni använder för bedömning av gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    - 13.1. Om ja, vilken person/position/avdelning har gjort detta?
        - *13.1.1.* Används er/era modell/-er av någon annan bank?
    - 13.2. Om nej, vem har konstruerat den/de modell/-er ni använder?
        - *13.2.1.* Hur har ni tagit del av denna/dessa modell/-er?

Tema 4: Reflektion

14. Gör ni några löpande jämförelser av nedskrivning kontra faktiskt utfall?

15. Vad tror ni att syftet med kravet på gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är?
    - 15.1. Anser ni att syftet uppfylls med framgång i nuläget?
        - *15.1.1. Om nej, på vilket sätt uppfylls det inte?*

16. Blir redovisningen mer rättvisande om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar görs?
    - 16.1. Om nej, varför blir den inte det?

17. Hur ser ni på kravet om att gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar skall göras?
    - 17.1. Vilka är reglernas fördelar?
    - 17.2. Vilka är reglernas nackdelar?

18. Hur ser ni på den/de modell/-er ni valt att använda för bedömning av gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    - 18.1. Vilka är modellens fördelar?
    - 18.2. Vilka är modellens nackdelar?

19. Anser ni att fördelarna med reglerna om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar väger upp mot resurserna ni lägger på att följa dem?
    19.1. Om nej, hur kommer det sig?
    19.2. Hur stora resurser lägger ni på själva behandlingen av gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?

20. Anser ni att reglerna om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är i behov av vidareutveckling?
    20.1. Om ja, vilka delar av reglerna syftar ni på?

21. Påverkas de mindre bankerna på något sätt av de större bankernas sätt att hantera gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?

Tema 5: För kreditinstitut som ej gör gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar

22. I vilken utsträckning gör ni idag individuella nedskrivningar av lånefordringar?

23. Varför gör ni i nuläget inga gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    23.1. Planerar ni att göra detta i framtiden?
        23.1.1. Om nej, hur motiverar ni det?

Finansinspektionen införde regler om gruppvis nedskrivning i början av 2000-talet. Reglerna har sedan dess funnits kvar, i nuläget i form av IAS 39.

24. När tog ni del av reglerna som uppmanade till gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?
    24.1. Var mötte ni informationen initialt? (EU/Finansinspektionen/lagtexten)
        24.1.1. På vilket sätt tog ni del av reglerna? (utbildningar/seminarier/utskick)
    24.2. Var ni på något sett delaktiga i utvecklandet av dessa nya regler?
        24.2.1. Om ja, på vilket sätt?
        24.2.2. Om nej, känner ni att ni hade velat vara det?
    24.3. Anser ni att ni fått tillräcklig insikt i vad reglerna innebär?
        24.3.1. Om nej, vad känner ni saknas?

25. När ni som kreditinstitut tog emot reglerna om gruppvisa nedskrivning av lånefordringar, av vem togs de emot?
    25.1. Av vilken person/position/avdelning togs reglerna emot?
    25.2. Genomgick reglerna någon tolkning specifik för ert kreditinstitut?
        25.2.1. Om ja, hur gick tolkningen till?

Tema 6: Kommande design

26. Har ni planer på hur er/era modell/-er för bedömning av gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar skall se ut i framtiden?
    26.1. Om ja:
        26.1.1. Hur har ni kommit fram till denna/dessa modell/-er?
        26.1.2. Vilka parametrar skall ingå i denna/dessa modell/-er?
        26.1.3. Varför skall modellen/-erna se ut på detta/dessa sätt?
        26.1.4. Hur tillförlitlig blir er/era modell/-er?
    26.2. Om nej, hur planerar ni att strukturera arbetet med gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar i framtiden?

27. Grupperar ni de lånefordringar som ej skrivits ned på individuell nivå?
    27.1. Om ja, på vilket sätt görs denna gruppering?
    27.2. Om nej, hur planerar ni gruppera dem i framtiden?

Aktuella ämnen inom området för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar är förluststatistik och eftersläpningstid. Vi kommer därför gå in på dessa delar lite djupare.

28. Varifrån planerar ni inhämta den förluststatistik ni tänker använder i er/era modell/modeller för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar?

29. Hur lång anser ni att er informationseftersläpning är angående förlusthändelser?
    29.1. Vad grundar ni denna bedömning på?
    29.2. Har er eftersläpningstid alltid varit densamma eller har det ändrats under åren?
    29.3. Är ni tillfreds med den eftersläpningstid ni har eller ni vill ändra den?
    29.4. Kan ni på något sätt påverka eftersläpningstiden?
        29.4.1. Om ja, på vilket sätt?
        29.4.2. Om nej, hur kommer det sig?

30. På vilken nivå planerar ni att besluten om gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar ska tas?

Artikel

Gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar

Får principer tolkas fritt?

Regler som kräver gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar har funnits i över tio år. Är det då acceptabelt att svenska banker ännu inte följer reglerna fullt ut? Vår undersökning visar att det finns lika många tolkningar av reglerna som det finns banker, vilket förvandlar de finansiella rapporterna till en djungel för intressenterna.

Den absolut viktigaste funktionen av bankers finansiella rapporter är att de ska förmedla information till externa parter. Information som sedan ska kunna jämföras banker emellan och användas vid investeringsbeslut. Men vad händer med jämförbarheten om bankerna fritt väljer vad de ska basera sina siffror på?

Vi har undersökt bankers sätt att tolka och tillämpa regelsystemet för gruppvisa nedskrivningar av lånefordringar. Genom våra intervjuer med svenska banker har det framkommit att det är en komplicerad del av IAS 39. Trots försök till gemensamma tolkningar av lagtexten via storbankernas engagemang i Svensk Bankförening, är det ett faktum att sättet att hantera frågan skiljer sig väsentligt åt mellan bankerna. Den modell som oftast används baseras på kapitaltäckningsreglerna, men skillnaderna är tydliga gällande hur bankerna riskklassificerar sina kunder samt hur de grupperar sina lånefordringar. Det finns även stora skillnader mellan storbanker och lokalbanker.

> ***"Om ett företag fastställer att det inte föreligger några objektiva belägg för nedskrivning av en enskild bedömd finansiell tillgång, oavsett om den är betydande eller inte, inkluderar företaget tillgången i en grupp av finansiella tillgångar med likartade kreditriskegenskaper och bedömer kollektivt tillgångarnas nedskrivningsbehov."***
> (IAS 39, p.64)

Regeln ovan kan tyckas tydlig och koncis, men verkligheten visar att så ej är fallet. Generellt sett arbetar svenska banker aktivt med att ständigt förbättra sina modeller och sitt sätt att hantera reglerna. Men vid kontroll av de finansiella rapporterna syns först och främst tydliga skillnader i hur mycket av sina lånefordringar bankerna faktiskt skriver ned på gruppnivå. Detta kan upplevas som missvisande och suspekt, men det är ett faktum att banker är unika i den mening att de alla har olika historik, tradition och affärsstrategi. Alla banker har dessutom inte lika stora kreditförluster, vilket torde vara en förklaring i skillnaderna i nedskrivning på gruppnivå. En acceptabel förklaring.

En inte fullt lika acceptabel förklaring till skillnaderna som syns, är de vitt skilda sätt bankerna kommer fram till siffrorna i de finansiella rapporterna. Vi har uppmärksammat banker som låter bli att göra gruppvisa prövningar av kunder som anses "säkra" och av engagemang som ligger över eller under vissa av banken angivna gränser. Detta går emot reglerna som tydligt anger att de lånefordringar som inte skrivits ned individuellt istället ska prövas på gruppnivå.

Något som gjort oss konfunderade under undersökningens gång, är att det bland lokalbankerna finns en uppfattning om att deras marknader är säkrare än storbankernas samt att de är "närmre sina kunder". Lokalbankerna menar på att närheten till kunderna gör att deras informationsfördröjning är försumbar, eftersom deras lokala förankring gör att de kan identifiera förlusthändelser samtidigt som

de inträffar. Vi hävdar å det bestämdaste att detta argument inte håller. Oavsett hur ”nära sin kund” en bank anser sig vara, finns det informationsfördröjning att ta hänsyn till.

Oavsett om perfekt information existerar eller ej, har samtliga modeller vi stött på till stor del baserats på den riskklassificering bankerna gör av sina kunder. Denna riskklassificering sker främst i mötet mellan kund och handläggare, vilket gör att vi ställer oss tvivlande till på vilket sätt en lokalbanks handläggare kan anses vara ”närmre sin kund” än handläggaren på en storbanks lokala kontor. Ett talande exempel är vårt besök i Ystad, där vi från en och samma plats på torget kunde se kontor från Sparbanken Syd, Handelsbanken, SEB och Nordea.

Även om IFRS är ett principbaserat regelsystem och således innehåller ett visst tolkningsutrymme, anser vi att den stora tolkningsfrihet som bankerna åtnjutit gett upphov till finansiella rapporter som inte längre ger en rättvisande bild som är jämförbar banker emellan. Att reglerna är principbaserade innebär inte att de kan tolkas helt fritt beroende på vilken vinning som finns i de olika tolkningsalternativen. Vi ser en poäng med den omarbetning av IAS 39 som är synnerligen aktuell och hoppas att dessa regler blir lättare att förstå och innehåller färre möjligheter till godtyckliga tolkningar likt de som förekommer i nuläget.

Är det dags för en grundlig genomgång av det sätt på vilket svenska banker hanterar de gruppvisa nedskrivningarna av sina lånefordringar? Vi är fullständigt övertygade om att så är fallet.